

روز جهانی اخلاق

استفاده از
اهرم اخلاق
برای
آینده بهتر

امروزه، حسابداران حرفه‌ای در محیط عملیاتی، حقوقی و نظارتی بغرنجی کار می‌کنند که عوامل متعددی بر آن تاثیرگذار است. فناوریهای جدید یکی از آن عوامل مهم است.

ذینفعان، به‌ویژه مراجع حسابداری حرفه‌ای و مراجع نظارتی، به این نکته اشاره دارند که ضرورت پاسخگویی به موضوعهای پیچیده آشکارتر شده است. فناوریهای دگرگون‌ساز به‌صورتی فزاینده ما را در برابر «ناشناخته‌های ناشناخته» بیشتر قرار داده‌اند؛ و همچنین سامانه‌هایی که به مجموعه داده‌های

پویا، به‌هم‌مرتبط، پیچیده و گسترده اتکا دارند، اما شفاف و توضیح‌پذیر نیستند.

حسابداران حرفه‌ای در گذشته همیشه با موقعیتهای «پیچیده» سروکار داشته‌اند، اما اکنون به‌صورتی فزاینده با موقعیتهای «بغرنج» درگیر هستند. ذینفعان دیدگاه خود را به‌صورتی محکم بیان داشته‌اند که محیط امروزین به یک «کسب‌وکار معمول» شباهت ندارد، و فرایندهای تصمیم‌گیری که دربرگیرنده فناوری پیشرفته‌اند به‌صورتی روزافزون از دامنه پیچیده فراتر رفته و به‌عرصه بغرنج پا نهاده‌اند.

مطالعه آیین رفتار حرفه‌ای به‌نظر می‌رسد هیچ بدیل مناسب یا محرک مشخصی وجود ندارد که حسابدار حرفه‌ای را وادار کند به این موضوع فکر کند که چگونه مسائل بغرنج و جنبه‌های چندگانه آن می‌توانند رعایت اصول بنیادی آیین را به‌خطر بیندازند.

اگر حسابدار حرفه‌ای به‌آسانی نتواند موقعیت خود را شناسایی کند که در معرض یک یا چند گروه خطر تعریف‌شده قرار گرفته است، ممکن است به‌اشتباه ببیند که خطری که درواقع وجود دارد نیازمند ارزیابی، و در صورت لزوم، پاسخگویی از طریق به‌کارگیری تدابیر ایمن‌ساز نیست.

بررسیها نشان می‌دهد که برای پرداختن به ریسکهای یادشده، چهار گزینه مستقل از هم به‌عنوان راه‌های ممکن برای گنجاندن موضوعهای بغرنج و عناصر آن در چهارچوب مفهومی، از جمله خطرهای مرتبط با رعایت اصول بنیادی، وجود دارد. حسابداران حرفه‌ای باید به این گزینه‌ها، تا زمانی که آیین رفتار حرفه‌ای مصوب به آنها نپرداخته است، توجه ویژه داشته باشند:

• پذیرش این واقعیت که وجود گروه‌های خطر بیش از آن‌چه در آیین آمده، امکانپذیر است،

• افزودن مفاهیم موضوعهای بغرنج به گروه‌های خطر موجود،

• افزودن یک و یا چند گروه خطر جدید به گروه‌های خطر موجود، و

• توجه جدی به موضوعهای بغرنج به‌عنوان عامل فراگیر در تصمیم‌گیری در زمان به‌کارگیری چارچوب مفهومی.

چند موضوع مهم در حوزه اخلاق و آیین رفتار حرفه‌ای در عصر دیجیتال که تاکنون در آیین حرفه‌ای مصوب منظور نشده‌اند، نیازمند توجه خاص حسابداران حرفه‌ای است:

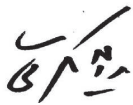
• نقش حساس اخلاق و قضاوت حرفه‌ای،

• پیچیدگیهای محیط حرفه‌ای،

• توانمندسازی شایستگیها و مهارتها،

• استقلال حسابرس.

تصمیمات اخلاقی در فناوری نباید ساده انگاشته شود. اگر اعتقاد داریم که فناوری می‌تواند به‌حل مشکلات جهان کمک کند، پرداختن به آثار مسایل اخلاقی مطرح در آن تنها راه برای رسیدن به مقصود است.

سرپرست امور اجرایی:

محمود مجدی

صفحه‌آرایی:

زهره نجفی

تایپ و حروف‌چینی:

مهناز زریو

طراح جلد:

آذین رستمی

ویراستار فنی:

دکتر رافیک باغومیان

دبیر بخش اخبار:

معصومه امیری‌مقدم

شورای مدیریت:

دکتر موسی بزرگ‌اصل

اکبر سهیلی‌پور

محمود پوربهرامی

محمدجواد صفار

هوشنگ نادریان

دکتر رضا نظری

لطفعلی لطفعلیان صارمی

دکتر یدالله مکرمی

صاحب امتیاز:

سازمان حسابرسی

مدیر مسئول:

اکبر سهیلی‌پور

سر‌دبیر:

دکتر یدالله مکرمی

مسابراس

دوماهانه تحلیلی، اطلاع‌رسانی،

پژوهشی

سال بیست‌وسوم

شماره ۱۱۵

مهر- آبان ۱۴۰۰

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

آدرس: تهران، میدان فاطمی، خیابان چهل‌ستون، نبش کوچه دوم، پلاک ۴۶ کدپستی: ۱۴۳۱۶-۶۴۱۴۱ صندوق پستی: ۱۴۳۳۵/۴۷۹ تلفن: ۸۸۹۵۳۱۱۹ نمابر: ۸۸۹۵۱۲۰۹

www.hesabras.org E-mail: editor@hesabras.org

چاپ و صحافی نوید نواندیش: تهران - خیابان دماوند- بین وحیدیه و سیلان- بعد از خیابان بخت‌آزاد- پلاک ۸۷۵- تلفن: ۷۷۰۳۴۱۴۰

در این شماره می خوانیم:

موضوع محوری:

اخلاق در شرایط پیچیده امروز (به مناسبت روز جهانی اخلاق)

سخنرانیها در نشست مجازی روز جهانی اخلاق

دکتر موسی بزرگ اصل

سیدمحمد رضا فاطمی

هوشنگ نادریان

محمدجواد صفار

دکتر یداله مکرمی

۱۴ درس اخلاق: سخنرانی اختتامیه

۱۶ اخلاق عملگرا

۲۰ اهمیت نقش اخلاق در حرفه حسابداری

۲۶ پایبندی به آیین رفتاری

۳۴ پیامدهای تحولات جدید بر آیین رفتار حرفه ای

مصاحبه

گفتگو با: دکتر رمضانعلی رویایی

۴۰ اخلاق، پدیده فرهنگی

چاپ مقاله ها الزاماً به معنای همسویی مجله با نظرهای نویسندگان نیست.

حسابرس در ویرایش ادبی مقاله ها و یکدست کردن رسم الخط آنها آزاد است، اما در مورد ویرایش اساسی

با نویسندگان مشورت خواهد کرد.

ساحل

شماره ۱۱۵ مهر و آبان سال ۱۴۰۰

همکاران محقق و پژوهشگر

در این شماره به ترتیب حروف الفبا:

معصومه امیری مقدم

فروزان جانمردی

زهره نوری

آدرس: تهران، میدان فاطمی، خیابان

چهل ستون، نبش کوچه دوم، پلاک ۴۶

کدپستی: ۱۴۳۱۶-۶۴۱۴۱

صندوق پستی: ۱۴۳۳۵ / ۴۷۹

تلفن: ۸۸۹۵۳۱۱۹

نمابر: ۸۸۹۵۱۲۰۹

E-mail: editor@hesabras.org

www.hesabras.org

رویدادها

۲ فراتر از اخبار: رویدادهای ایران و جهان

مقاله های محوری

۴۶ اخلاق حرفه ای؛ سرمشق، اکبر سهیلی پور و فرشاد اسکندر بیاتی

۵۰ نگاهی گذرا به مبانی اخلاق، و آیین رفتار حرفه ای، لطفعلی لطفعلیان

۵۴ رفتار بر پایه اخلاق، غلامرضا سلامی

۵۸ اخلاق، از فلسفه و ادبیات تا حرفه حسابداری، ابوالقاسم فخاریان

۶۴ یافته ها و پیشنهادهایی برای ارتقای آیین اصول اخلاق حرفه ای، معصومه امیری

IESBA

International
Ethics Standards
Board for Accountants

IFRS®

GLOBAL
ETHICS
DAY 2021

IFAC
International
Federation
of Accountants

فرا تر از اخبار

جهان

ایران

International
Federation
of Accountants

رئیس جدید هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق برای حسابداران

خانم گابریلا فیگوئیرا دودایس (Gabriela Figueiredo Dias) از تاریخ ۱ ژانویه ۲۰۲۲ اولین رئیس زن در هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق برای حسابداران (IESBA) خواهد شد. فیگوئیرا دودایس جانشین دکتر استاوروس توماداکیس (Stavros Thomadakis) خواهد بود که از سال ۲۰۱۵ رهبری هیئت را بر عهده دارد. فیگوئیرا دودایس دارای تجربه‌های گسترده در زمینه تدوین استانداردهای بین‌المللی، ساختار و راهبری قانونی، نظارتی و دانشگاهی است. او در حال حاضر به‌عنوان رئیس کمیسیون بازار اوراق بهادار پرتغال (CMVM)، مرجع مسئول تنظیم و نظارت بر بازار اوراق مالی، شامل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس، مدیران دارایی، حساب‌رسان و شرکت‌های سرمایه‌گذاری فعالیت می‌کند. او در کمیسیون، جهت‌گیری راهبردی را به هیئت‌مدیره ارائه می‌دهد، سازمان را مدیریت می‌کند و نماینده کمیسیون در برابر سازمان‌های بین‌المللی همانند سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های بورس اوراق بهادار (IOSCO) و سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)، کمیسیون اروپا و سازمان بورس‌ها و بازارهای اروپا (ESMA) و همچنین دولت پرتغال، شورای ملی ناظران مالی و ذینفعان بازار است. همچنین به‌عنوان رئیس بخش سیاست‌های بین‌المللی و نظارتی و بخش ناشران و اطلاعات مالی در کمیسیون بازار اوراق بهادار پرتغال خدمت کرده است و تجربه زیادی در زمینه

رویدادهای

ایران و جهان

روزانه در مرکز اطلاع‌رسانی

اینترنتی حساب‌رس

منتشر می‌شود.

با مراجعه به مرکز اطلاع‌رسانی

اینترنتی حساب‌رس به آدرس

www.hesabras.org

از مشروح خبرهای حرفه در این

بخش آگاه شوید.

چارچوبهای نظارتی مالی و درک آن دارد. افزون بر این، او به عنوان عضو هیئت مدیره سازمان بورسها و بازارهای اروپا، عضو هیئت مدیره سازمان بین المللی کمیسیونهای بورس اوراق بهادار، نایب رئیس کمیته راهبری بنگاه سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، رئیس کمیته دائمی مدیریت سرمایه گذاری سازمان بورسها و بازارهای اروپا خدمت کرده است و به عنوان رئیس غیراجرایی هیئت عمومی دانشگاه کویمبرا (Coimbra) در پرتغال باقی خواهد ماند. او دارای مدرک کارشناسی ارشد حقوق از دانشکده حقوق دانشگاه کویمبرا است.

خانم فیگوئیرا دودیاس درباره سمت جدید خود می گوید: "من خرسندم که به عنوان رئیس بعدی هیئت در این دوران بحرانی گذار برای هیئت و حرفه انتخاب شدم. من به عنوان رئیس کمیسیون اوراق بهادار پرتغال از استانداردهای بین المللی قوی و توسعه یافته بر مبنای اصول اخلاقی مستحکم و با در نظر گرفتن منافع عمومی حمایت کردم. کار هیئت در تدوین استانداردهای بین المللی اخلاقی با کیفیت و مناسب برای حسابرسان، از جمله در رابطه با استقلال آنها و دیگر حسابداران حرفه ای در کسب و کار، بخش عمومی و عملکرد عمومی برای یکپارچگی و استحکام ساختار و سامانه مالی جهانی اهمیت بسیاری دارد و من مشتاقانه در انتظار رهبری هیئت با ایفای نقش تاثیرگذار در جهت اقتصاد و جوامع جهانی پایدارتر هستم."

استاوروس توماداکیس، رئیس هیئت گفت: "با توجه به تجربه های دست اول برای تقاضاهای این نقش، اطمینان دارم که دانش گابریلا در این زمینه و تعهد بی دریغ به ارتقای اخلاق به نفع منافع عمومی، داراییهای ارزشمندی برای هیئت خواهند بود. من مشتاقانه منتظر خدمت گابریلا به هیئت هستم و معتقدم که او حامی قوی و پرتلاشی برای دیدگاه جمعی هیئت مدیره خواهد بود." انتصاب خانم فیگوئیرا دودیاس توسط کمیته موقت نامزدی پس از یک جستجوی مستقل و گسترده جهانی پیشنهاد شد. انتصاب وی توسط هیئت فدراسیون بین المللی حسابداران (IFAC) تایید و توسط هیئت نظارت بر منافع عمومی (PIOB) که بر هیئت استانداردهای بین المللی اخلاق حرفه ای برای حسابداران نظارت می کند، تصویب شد.

● به روزرسانی رهنمود استقرار استاندارد بین المللی مدیریت کیفیت ۱ برای اولین بار

هیئت استانداردهای بین المللی حسابرسی و اطمینان بخشی (IAASB) نسخه به روز شده رهنمود استقرار استاندارد بین المللی مدیریت کیفیت ۱ (ISQM 1) برای اولین بار، با عنوان «مدیریت کیفیت برای موسسه هایی که حسابرسی یا رسیدگی اجمالی صورتهای مالی، یا دیگر خدمات اطمینان بخشی یا خدمات مرتبط انجام می دهند»، که از قبل در ۱۴ ژوئن ۲۰۲۱ صادر شده بود را منتشر کرد. این به روزرسانی در پاسخ به پرسشهایی انجام شد که هیئت استانداردهای بین المللی حسابرسی و اطمینان بخشی درباره جدول تصویری در صفحه ۸۹ راهنمای اصلی دریافت کرده است، که برخی از سناریوهای مربوط به ارزیابی سامانه مدیریت کیفیت موسسه و نتایج احتمالی مربوط را مطابق با بند ۵۴ استاندارد بین المللی مدیریت کیفیت ۱ نشان می دهد. با توجه به تعدادی پرسش از منابع مختلف در مورد نحوه تفسیر جدول، بازنگریهای زیر برای ارائه مفاد و توضیح بیشتر در هنگام ارزیابی سامانه مدیریت کیفیت انجام شد:

- بخش «ارزیابی چگونه انجام می شود، شامل اطلاعاتی که در نظر گرفته می شود» (صفحات ۸۹ تا ۹۲) تجدیدنظر شد.
- تغییرات محدود برای ایجاد انطباق در بخش «اقدام اصلاحی را ارزیابی کنید، و در صورت لزوم، اقدام بیشتری انجام دهید» (صفحه ۷۹) انجام شد.

مجموعه استانداردهای مدیریت کیفیت از ۱۵ دسامبر ۲۰۲۲ لازم الاجرا می شود. این رهنمود، و رهنمود استقرار استاندارد بین المللی مدیریت کیفیت ۲ (ISQM 2) برای اولین بار، استانداردهای بین المللی مدیریت کیفیت را، که متون آنها به تنهایی معتبر هستند، اصلاح یا لغو نمی کند.

● انتشار دیدگاه سرمایه گذار درباره موارد افشا در صورتهای مالی

سرمایه گذاران خواستار افشای بهتر در صورتهای مالی هستند، اما کوشش در ارائه موارد افشای مفیدتر به آنها، موضوعی همواره

چالش برانگیز برای شرکتهاست. هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASB) برای کمک به شرکتهای، رویکرد جدیدی را برای توسعه و تدوین الزامهای افشا در استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) پیشنهاد کرده است. اکنون هیئت در حال انجام مشورتخواهی در مورد این رویکرد است و تمایل دارد که از نظرهای سرمایه‌گذاران باخبر شود. در جدیدترین نشریه دیدگاه‌های سرمایه‌گذار، نیک آندرسون (Nick Anderson)، عضو هیئت، رویکرد پیشنهادی را توضیح می‌دهد و برخی از تغییرهایی را که سرمایه‌گذاران در صورتهای مالی مشاهده خواهند کرد، مورد بحث قرار می‌دهد.

بخش برنامه زنده هیئت درباره استاندارد جدید پیشنهادی برای واحدهای با پیچیدگی کمتر

هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری و اطمینان بخشی یک مجموعه گفتگوی سه قسمتی در لینکدین (LinkedIn) در مورد استاندارد جدید پیشنهادی برای حسابداری واحدهای با پیچیدگی کمتر برگزار خواهد کرد. در اولین بخش از این مجموعه، تام سیدنشتاین (Tom Seidenstein) رئیس هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری و اطمینان بخشی، کای مورتن هاگن (Kai Morten Hagen)، عضو هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری و اطمینان بخشی و رئیس کارگروه موسسه‌های با پیچیدگی کمتر (LCE)، و بیورلی بالمان (Beverly Bahlmann) معاون اجرایی هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری و اطمینان بخشی، مسیر تهیه استاندارد جدید پیشنهادی، اصول اصلی آن، و نحوه مقایسه آن با مجموعه استانداردهای بین‌المللی حسابداری (ISAs) کنونی و دلایل اهمیت آن برای ذینفعان را توضیح می‌دهد. اولین گفتگو در ۲۸ سپتامبر به صورت زنده در لینکدین پخش شد. دومین بحث زنده را در ۲۰ اکتبر دنبال کنید. سومین و آخرین بخش زنده این مجموعه در ۱۷ نوامبر روی آنتن می‌رود. هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری و اطمینان بخشی همه ذینفعان را تشویق کرده است تا نظرهای خود را در مورد استاندارد مستقل جدید پیشنهادی برای حسابداری واحدهای با پیچیدگی کمتر ارائه دهند.

برگزاری دومین اجلاس مجازی فدراسیون بین‌المللی حسابداران با عنوان پیشبرد پایداری

فدراسیون بین‌المللی حسابداران دومین اجلاس مجازی سالانه را وقف موضوع پایداری می‌کند و به حسابداران حرفه‌ای کمک می‌کند تا با مهارت‌ها و شایستگی‌هایی که در جعبه ابزار خود دارند، کارهای مختلفی انجام دهند. این اجلاس سه روزه بر تقاضای سازمانها و نیازها و دیدگاه‌های سرمایه‌گذاران، نهادهای نظارتی و نهادهای منافع عمومی تمرکز خواهد کرد. این برنامه دارای سخنرانانی با تخصص جهانی در زمینه پایداری، عوامل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری (ESG)، گزارشگری یکپارچه و پایداری، نیازهای سرمایه‌گذاران مرتبط با پایداری و موارد دیگر است. این طرح به حسابداران حرفه‌ای و سازمانهای حسابداری حرفه‌ای که از آنها حمایت می‌کنند، کمک می‌کند تا تقاضاهای روبه‌رشد از بخش دولتی و خصوصی برای خدمات پایداری را درک کرده و برای برآوردن آن اقدام کنند.

تغییرهای مالیاتی برای حمایت از مبارزه با بحران آب‌وهوا

بر اساس گزارش مشترک جدیدی که به تازگی توسط انجمن حسابداران خبره و رسمی (ACCA)، حسابداران رسمی استرالیا و نیوزلند (CAANZ) و فدراسیون بین‌المللی حسابداران و با عنوان «اعتماد عمومی به مالیات: بررسی اعتماد عمومی به سامانه‌های مالیاتی گروه بیست» منتشر شد، باید از مشوقهای مالیاتی برای کسب نتایج مثبت جهانی، همانند بهبود اقتصادی ناشی از همه‌گیری و پیشگیری از بحران آب‌وهوا استفاده شود.

یک نظرسنجی از ۸۰۰۰ نفر در کشورهای گروه بیست (G20) و نیوزلند به این نتیجه رسید که دوسوم (۶۶ درصد) به‌طور جدی از به‌کارگیری سامانه‌های مالیاتی برای کمک به افراد و کسب‌وکارهای کوچک به‌منظور بهبود آثار دوران پس از کووید ۱۹ حمایت می‌کنند.

همچنین پاسخ‌دهندگان به میزان زیادی از تلاشها در جهت معافیت‌های مالیاتی مشابه برای مقابله با «روندهای کلان جهانی»، همانند مبارزه با بحران آب‌وهوا و تلاشها برای حمایت از ذخایر بازنشتی حمایت کردند و ۶۶ درصد براین باور بودند که این موارد مشوقه‌های مناسبی خواهند بود.

انتشار کتاب جیبی هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان بخشی ۲۰۲۰

هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان بخشی (IAASB) کتاب جیبی ۲۰۲۰ بیانیه‌های بین‌المللی کنترل کیفیت، حسابرسی، بررسی اجمالی، سایر خدمات اطمینان بخشی، و خدمات مرتبط را منتشر کرده است. آخرین نسخه کتاب جیبی موارد زیر را نیز دربر می‌گیرد:

- **استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ (ISA 540)** (تجدیدنظرشده)، با عنوان «حسابرسی برآوردهای حسابداری و موارد افشای مرتبط» در جایگزینی «استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰، حسابرسی برآوردهای حسابداری، شامل ارزش منصفانه برآوردهای حسابداری و موارد افشای مرتبط». این کتاب جیبی راهنما همچنین شامل اصلاحات انطباقی و منتج از استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ در سایر استانداردها است، به استثنای توضیح رویه بین‌المللی حسابرسی ۱۰۰۰ (IAPN 1000)، که برای تغییرات استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ (تجدیدنظرشده)، و استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۳۱۵ (ISA 315) (تجدیدنظرشده ۲۰۱۹) با عنوان «تشخیص و ارزیابی ریسکهای تحریف بااهمیت» در کتابچه راهنمای هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان بخشی ۲۰۲۱ (IAASB 2021) به روزرسانی خواهد شد. استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ (تجدیدنظرشده) برای حسابرسی صورتهای مالی برای سالهای مالی که از ۱۵ دسامبر ۲۰۱۹ یا بعد از آن شروع می‌شود، موثر است.
- تغییرات مربوط به اصلاحات انطباقی پدیدآمده از تجدید ساختار آیین بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران حرفه‌ای (the Code)، منتشرشده به وسیله هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران (IESBA)، در جلد‌های ۱ و ۲ کتاب جیبی هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان بخشی ۲۰۲۰ (IAASB 2020) اعمال شده است.
- استانداردهای زیر که در حال حاضر موثر نیستند، در جلد‌های ۱ و ۲ گنجانده شده است:
 - o استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۳۱۵ (تجدیدنظرشده ۲۰۱۹)، شناسایی و ارزیابی ریسکهای تحریف بااهمیت،
 - o اصلاحات انطباقی و منتج از استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۳۱۵ (تجدیدنظرشده ۲۰۱۹)، موثر در سایر استانداردهای بین‌المللی حسابرسی (ISAs) منتشرشده،
 - o استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ۱ (ISQM 1)، با عنوان «مدیریت کیفیت برای موسسه‌هایی که حسابرسی یا رسیدگی اجمالی صورتهای مالی یا دیگر خدمات اطمینان بخشی یا خدمات مرتبط انجام می‌دهند»،
 - o استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ۲ (ISQM 2)، با عنوان «بازبینی کیفیت کار»،
 - o استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۲۲۰ (ISA 220) (تجدیدنظرشده)، با عنوان «مدیریت کیفیت برای حسابرسی صورتهای مالی»،
 - o اصلاحات انطباقی و منتج از پروژه‌های مدیریت کیفیت موثر در سایر استانداردهای بین‌المللی حسابرسی منتشرشده،
 - o استاندارد بین‌المللی خدمات مرتبط ۴۴۰۰ (ISRS 4400) (تجدیدنظرشده)، با عنوان «اجرای روشهای توافقی».

تمرکز بر گزارشگری پایداری و درستکاری بخشی عمومی

فدراسیون بین‌المللی حسابداران دو اقدام اصلی را برای رهبران گروه ۲۰ (G20) تعیین کرد، که در صورت تداوم کووید ۱۹ (COVID-19)، بر آنها متمرکز شوند. این دو اقدام شامل حمایت از ابتکار بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در مورد استانداردهای پایداری و حمایت از مدیریت مالی عمومی است.

تعهد به این دو اقدام که براساس چهار اولویت تعیین شده در سند فدراسیون بین‌المللی حسابداران با عنوان «فراخوان گروه ۲۰ برای

اقدام در سال ۲۰۲۰، مقرر شده است، در ساختن آینده‌ای بهتر حائز اهمیت است. فدراسیون به منظور تقویت اقتصادها، جوامع و محیط جهانی و همچنین برای مقابله با چالش‌های ناشی از همه‌گیری کووید ۱۹، به رهبران کشورهای گروه ۲۰ فراخوان داد که:

۱- از ابتکار بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در مورد استانداردهای پایداری حمایت کنند.

۲- از مدیریت مالی عمومی دفاع کنند.

● آماده‌سازی برای استانداردهای جهانی پایداری

فدراسیون بین‌المللی حسابداران به‌تازگی چارچوبی را برای پیاده‌سازی استانداردهای جهانی پایداری در سطح محلی منتشر کرد، که با تمرکز بر رویکرد عناصر تشکیل‌دهنده که در مه ۲۰۲۱ منتشر شد، تهیه شده است.

فدراسیون بین‌المللی حسابداران معتقد است که حوزه‌های گزارشگری باید بررسی کنند که استانداردهای جهانی که هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری (ISSB) قصد دارد توسعه دهد، و با موضوع آب‌وهوا شروع می‌شود، چگونه می‌تواند با الزامهای مربوط به گزارشگری پایداری تعیین‌شده در سطح حوزه گزارشگری مطابقت داشته باشد.

گزارش سازمان بین‌المللی کمیسیونهای بورس اوراق بهادار (IOSCO) درباره موارد افشای مربوط به پایداری ناشر (SID)، یک جدول زمانی برای فعالیتهای جاری بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRSF) پیشنهاد می‌کند، و انتظار می‌رود استاندارد آب‌وهوای هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری تا ژوئن ۲۰۲۲ تکمیل شود. حوزه‌های گزارشگری که هم‌اکنون با سیاست‌گذاران به‌طور مشترک کار می‌کنند، می‌توانند به محض نهایی‌شدن از استانداردهای آینده استفاده کرده و در نتیجه به منافع عمومی خدمت کنند.

● انتشار بیانیه فدراسیون درباره اطلاعات تغییر آب‌وهوا و چرخه گزارشگری ۲۰۲۱

حسابداران حرفه‌ای نقش فعالی در تعیین نحوه گزارش اطلاعات مربوط به تغییر آب‌وهوا در چرخه گزارش پیش‌رو در سال ۲۰۲۱ و ارتقای آن در سالهای آینده ایفا می‌کنند. فدراسیون بین‌المللی حسابداران در بیانیه جدیدی که به‌تازگی منتشر کرد، همچنان با ارائه شفافیت و دیدگاه‌هایی در مورد آثار مالی تغییر آب‌وهوا، از نقش حرفه در توانمندسازی اقدام در مورد آب‌وهوا، طرفداری و پشتیبانی می‌کند.

فدراسیون در این بیانیه:

- نگرانیهای سرمایه‌گذاران، مراجع انتظام‌بخشی و سیاست‌گذاران در مورد اطلاعات را خلاصه می‌کند،
- پاسخهای فعلی تدوینگران استاندارد را بررسی می‌کند،
- نحوه و میزانی که بنگاه‌ها و حسابداران می‌توانند در چرخه گزارشگری ۲۰۲۱، نگرانیها را رفع کنند، پیشنهاد می‌دهد.

● فراخوان ارسال مقاله برای سومین همنشینی پژوهشی

هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری بخش عمومی (IPSASB) در آماده‌سازی سومین همنشینی تحقیقاتی (RF)، که با میزبانی مشترک با شبکه پژوهش تطبیقی بین‌المللی حسابداری دولتی (CIGAR) در کنفرانس ژوئن ۲۰۲۲ برگزار می‌شود، برای مشارکت علمی جامعه دانشگاهی فراخوان داده است.

با هماهنگی از طریق گروه مشورتخواهی دانشگاهی (AAG)، که شامل پژوهشگران مستقل از سراسر جهان و همچنین اعضای هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری بخش عمومی است که دارای سابقه دانشگاهی هستند، هیئت مبلغ ۱۵۰۰ دلار به‌عنوان جایزه برای مقاله‌های علمی منتخب ارسال‌شده در سه حوزه پژوهشی در مجموع با حداکثر شش مورد در دسترس ارائه می‌دهد.

زمینه‌های پژوهشی مورد نظر به شرح زیر است.

حوزه پژوهشی ۱: تحقیق در مورد چالشهای واقعی استقرار استانداردهای بین‌المللی حسابداری بخش عمومی (IPSAS):

• گزارشگری تفاضلی،

• نرخ تخفیف.

حوزه پژوهشی ۲: تحقیق در مورد به کارگیری و استقرار استانداردهای خاص بین المللی حسابداری بخش عمومی:

• استاندارد بین المللی حسابداری بخش عمومی ۳۱ (IPSAS 31)، با عنوان «داراییهای نامشهود»،

• استاندارد بین المللی حسابداری بخش عمومی ۳۳ (IPSAS 33)، با عنوان «به کارگیری استانداردهای بین المللی حسابداری

بخش عمومی بر مبنای تعهدی برای اولین بار».

حوزه پژوهشی ۳: پژوهش گسترده آینده محور:

• تغییر آب و هوا و گزارشگری مالی بخش عمومی مربوط به پایداری،

• آثار گزارشگری مالی دیجیتالی شدن در بخش عمومی.

📍 برگزاری سومین رویداد سالانه هفته آب و هوا در نیویورک

بسیاری از ذینفعان، از جمله فدراسیون بین المللی حسابداران و انجمن حسابداران خبره و رسمی (ACCA) از اطلاعات مربوط، انکاپذیر و مقایسه پذیر مرتبط با پایداری، از جمله ارزیابی و افشای ارتقایافته ریسک آب و هوایی حمایت کردند. حسابداران حرفه ای نقش اساسی را ایفا می کنند، زیرا شرکتها در تلاش هستند تا تقاضاهای روزافزون سرمایه گذاران، سیاست گذاران و سایر ذینفعان برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد بحران آب و هوای جهانی را برآورده سازند.

فدراسیون بین المللی حسابداران و انجمن حسابداران خبره و رسمی برای درک بهتر شکاف اطلاعاتی میان کسب و کارها و سرمایه گذاران و اقدام لازم برای مقابله با آن، میزبان رویداد هفته آب و هوا در نیویورک، با عنوان «اتصال شکاف اطلاعاتی صفر خالص: نقش سرمایه گذاران، حسابداران و بازارهای سرمایه» هستند.

📍 درخواست فدراسیون از گروه بیست برای تمرکز بر گزارشگری پایداری و درستکاری بخش عمومی

فدراسیون بین المللی حسابداران دو اقدام اصلی را برای رهبران گروه ۲۰ تعیین کرد، که در صورت تداوم کووید ۱۹، بر آنها متمرکز شوند. این دو اقدام شامل حمایت از ابتکار بنیاد استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در مورد استانداردهای پایداری و حمایت از مدیریت مالی عمومی است.

تعهد به این دو اقدام که بر اساس چهار اولویت تعیین شده در سند فدراسیون بین المللی حسابداران با عنوان «فراخوان گروه ۲۰ برای اقدام در سال ۲۰۲۰» مقرر شده است، در ساختن آینده ای بهتر حائز اهمیت است.

فدراسیون به منظور تقویت اقتصادها، جوامع و محیط جهانی و همچنین برای مقابله با چالشهای ناشی از همه گیری کووید ۱۹، به رهبران کشورهای گروه ۲۰ فراخوان داد که:

۱- از ابتکار بنیاد استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در مورد استانداردهای پایداری حمایت کنند.

۲- از مدیریت مالی عمومی دفاع کنند.

📍 برنامه نظرخواهی جدید برای حسابرسی موسسه های با پیچیدگی کمتر

هیئت استانداردهای بین المللی حسابرسی و اطمینان بخشی در راستای تداوم مشارکت و درخواست بازخورد در مورد مشورتخواهی عمومی خود در مورد استاندارد جدید پیشنهادی برای حسابرسی صورتهای مالی موسسه های با پیچیدگی کمتر (LCE)، یک برنامه توسعه هدفمند منتشر کرد.

این برنامه، جزئیاتی از تلاشهای متمرکز هیئت برای تسهیل بازخورد گروههای مختلف ذینفع از طریق میزگردها، کنفرانسها و سایر

فعالیت‌های مرتبط را توضیح می‌دهد. انتظار می‌رود که این برنامه گسترش پیدا کند و به دنبال افزودن یا قطعی شدن رویدادها و فعالیت‌ها، به روزرسانی شود.

استاندارد جدید مهم پیشنهادی، برای حسابرسی صورتهای مالی موسسه‌های با پیچیدگی کمتر به درخواست‌هایی پاسخ می‌دهد مبنی بر داشتن مجموعه‌ای از الزامهای حسابرسی باکیفیت که متناسب با نیازهای این موسسه‌ها باشد. استاندارد جدید به ماکم می‌کند تا یک رویکرد یکنواخت در سراسر جهان در هنگامی فراهم آید که استانداردهای متعدد در موسسه‌های با پیچیدگی کمتر در حوزه‌های خاص و یا ناواریهای مرتبط در حال پدید آمدن هستند. هیئت از همه ذینفعان علاقه‌مند دعوت کرده است تا بازخوردهای خود را در مورد استاندارد پیشنهادی تا ۳۱ ژانویه ۲۰۲۲ ارائه دهند.

📌 تعهد نهادهای جهانی حسابداری به حذف کامل انتشار آلاینده‌های گرم‌کننده زمین

سبزه نهاد حسابداری حرفه‌ای از سراسر جهان متعهد شده‌اند که به نقطه تعادل انتشار گازهای گلخانه‌ای دست یابند. این نهادهای حسابداری از این قرار هستند:

- انجمن کارشناسان حسابداری (AAT)
- انجمن حسابداران خبره و رسمی (ACCA)
- انجمن حسابداران خبره استرالیا و نیوزلند (CAANZ)
- انجمن حسابداران خبره ایرلند (CAI)
- شورای ملی حسابداران خبره و متخصصان حسابداری (CNDCEC)
- انجمن حسابداران حرفه‌ای استرالیا (CPA Australia)
- انجمن حسابداران حرفه‌ای کانادا (CPA Canada)
- انجمن حسابداران خبره انگلستان و ولز (ICAEW)
- انجمن حسابداران خبره اسکاتلند (ICAS)
- انجمن حسابرسان عمومی آلمان (IDW)
- انجمن حسابداری نروژ (RN)
- انجمن حسابداران خبره حرفه‌ای بین‌المللی (AICPA)
- انجمن حسابداران حرفه‌ای ژاپن (JICPA)

این نهادهای حسابداری، بخشی از شبکه نهادهای حسابداری پروژه حسابداری برای پایداری (A4S) شاهزاده ولز هستند. این شبکه بیش از ۲/۵ میلیون حسابدار حرفه‌ای و دانشجو را نمایندگی می‌کند که با کسب‌وکارها و دولت‌های ۱۷۹ کشور جهان کار می‌کنند. این نهادها متعهد شده‌اند که در اولین زمان ممکن به نقطه تعادل انتشار گازهای گلخانه‌ای دست یابند و طی ۱۲ ماه آینده برنامه دسترسی به این هدف را منتشر کرده و به‌طور سالانه گزارش خواهند داد.

همچنین این نهادها متعهد شده‌اند که برای اعضای خود آموزش، پشتیبانی و منابع لازم را فراهم کنند تا به آنها در تهیه برنامه برای دستیابی به هدف رسیدن به نقطه تعادل آلاینده‌ها کمک کنند.

افزون بر این، این نهادها تضمین کرده‌اند که با ارائه مشاوره به دولت‌ها، به آنها در ایجاد سیاست‌ها و زیرساخت لازم برای انتقال به اقتصادی با نقطه تعادل در انتشار گازهای گلخانه‌ای کمک کنند.

📌 تدوین دستورعمل حسابرسی جدید

استانداردهای حسابرسی ایران منطبق با آخرین استانداردهای بین‌المللی حسابرسی است و استانداردهای بین‌المللی عصاره تلاش

جهانی حرفه حسابرسی است. لذا کیفیت استانداردهای حسابرسی در بالاترین سطح جهانی است.

اما دستورعمل حسابرسی همگام با تغییرات استانداردهای حسابرسی اصلاح نشده بود و این نارسایی بر کیفیت خدمات در سازمان حسابرسی و حرفه حسابرسی در ایران آثار منفی داشته است. وجود دستورعمل بهروز برای اجرای اثربخش استانداردهای حسابرسی اجتنابناپذیر است. در تدوین دستورعمل حاضر، تمام الزامات استانداردهای حسابرسی و مقررات مرتبط با حرفه حسابرسی مدنظر قرار گرفته است.

لذا از ابتدای سال ۱۳۹۸، تدوین دستورعمل جدید حسابرسی در دستور کار قرار گرفت. برای این منظور، دستورعمل حسابرسی تهیه شده توسط شرکت پی سی پی (PCP) که با مشارکت انجمن حسابداران خبره و رسمی تهیه شده است، به عنوان مبنایی برای شروع کار انتخاب گردید. اما در طی فرایند تدوین دستورعمل از منابع متعدد دیگری نیز استفاده شد.

دستورعمل جدید برای شرکتهای بزرگ و متوسط تدوین شده است. ویژگیهای اصلی این دستورعمل عبارتند از:

ادعاهای محور بودن - تمام مراحل از ارزیابی کنترلهای داخلی و تعیین خطر کنترل، خطر ذاتی، خطر بررسیهای تحلیلی، و خطر در سطح ادعاها تا انجام آزمونهای محتوا، همگی مبتنی بر ادعاهای مدیریت می باشد.

خطر محور بودن - طبق الزامات استانداردهای حسابرسی، حسابرس باید خطر را در سطح صورتهای مالی و در سطح ادعاها ارزیابی کند. خطر در سطح ادعاها نیز متشکل از دو خطر ذاتی و کنترل می باشد. در این دستورعمل نیز فرایند ارزیابی خطر دقیقاً مبتنی بر همین الزامات است. حسابرس در شناخت واحد تجاری و محیط آن در مرحله برنامه ریزی، خطر در سطح صورتهای مالی و خطر در سطح ادعاها را مشخص می کند و نتیجه این ارزیابیها در تعیین اندازه نمونه و سطح اهمیت در اجرا و همچنین ماهیت و میزان آزمونهای محتوا تاثیرگذار می باشد. ادعاهای محور بودن و خطر محور بودن این دستورعمل منجر به افزایش هم کارایی و هم اثربخشی حسابرسی خواهد گردید.

یکپارچگی - این دستورعمل مبتنی بر آخرین استانداردهای حسابرسی است و در نتیجه تمام مجموعه به هم پیوسته و هماهنگ می باشد.

قضاوت محور بودن - نکته قابل توجه دیگری که در سرتاسر این دستورعمل مشاهد می شود، وجود مراحل متعدد نیازمند اعمال قضاوت حرفه ای می باشد. در این دستورعمل در تمام مراحل ارزیابی خطر (خطر در سطح صورتهای مالی، خطر کنترل، خطر ذاتی و خطر بررسیهای تحلیلی)، تعیین سطح اهمیت، نمونه گیری، و نتیجه گیری، همواره قضاوت حرفه ای حسابرس نقش پررنگی دارد. **کیفی بودن** - تقریباً در تمام موارد ارزیابی خطر، ارزیابیها به صورت کیفی در قالب سه سطح «بالا»، «پایین»، و «متوسط» ارزیابی می شوند نه در قالب اعداد. این موضوع دست حسابرس را برای اعمال قضاوت حرفه ای باز می گذارد.

در تدوین این دستورعمل گروه های متعددی (حدود ۴۰ نفر) طی یک دوره تقریباً سه ساله (حدود ۱۲ هزار ساعت) همکاری داشته اند و تمام تلاش صورت گرفته است که دستورعمل به بهترین و کاملترین شکل ممکن تدوین گردد. با این حال، سازمان حسابرسی از هرگونه پیشنهاد سازنده در ارتباط با بهبود این دستورعمل و یا کاستیهای احتمالی آن استقبال می کند. امید آن می رود که با اجرای صحیح و کامل این دستورعمل، حسابرسیها با کیفیت بالایی انجام شده، اثربخشی و کارایی آن افزایش و جایگاه حرفه و اطمینان به آن نیز ارتقا پیدا کند.

علاقه مندان برای ارائه پیشنهادات و نظرات خود به صندوق الکترونیکی زیر مراجعه کنند:

Audit-manual@audit.org.ir

اطلاعات شاخص پاسخگویی بخش عمومی ایران

با پیگیریهای سازمان حسابرسی، اطلاعات ایران در مورد شاخص بین المللی پاسخگویی مالی بخش عمومی در مرکز اطلاع رسانی فدراسیون بین المللی حسابداران درج گردید. تا کنون، علیرغم وجود استانداردهای حسابداری بخش عمومی و شروع اجرای آنها،

اطلاعاتی از ایران در این مرکز در دسترس نبود و این موضوع، چهره واقعی پاسخگویی بخش عمومی ایران را در سطح جهان به درستی نشان نمی‌داد. اما با درج این اطلاعات، چهره واقعی پاسخگویی بخش عمومی ایران در سطح جهان به درستی نشان داده خواهد شد. لازم به ذکر است که این شاخص توسط هیئت استانداردهای حسابداری بخش عمومی با همکاری انجمن خبره امور مالی و حسابداری بخش عمومی (CIPFA) تعیین و در مرکز اطلاع‌رسانی فدراسیون بین‌المللی حسابداران اعلام می‌شود. این شاخص متشکل از دو معیار مبنای گزارشگری مالی و چارچوب گزارشگری مالی است. منظور از شاخص چارچوب گزارشگری مالی، استانداردهای حسابداری بخش عمومی و منظور از شاخص مبنای گزارشگری مالی، گزارشگری واحدهای بخش عمومی بر مبنای استانداردهای مذکور می‌باشد. در این مرکز اطلاع‌رسانی، در مورد چارچوب گزارشگری مالی برچسب «تعهدی» و در مورد مبنای گزارشگری مالی برچسب «متماثل به تعهدی» قید شده است و پس از حسابرسی صورتهای مالی دولت و انتشار آنها، این معیار نیز برچسب «تعهدی» خواهد داشت.

اصلاح استانداردها، استانداردهای جدید و پیش‌نویس استانداردها

سازمان حسابرسی استانداردهای زیر را پس از تصویب مجمع عمومی سازمان منتشر ساخت:

استاندارد حسابداری ۱۵

اصلاحات محدود در استاندارد حسابداری ۱۵ با عنوان «حسابداری سرمایه‌گذاریها»،

استاندارد حسابداری ۴۲

استاندارد حسابداری ۴۲ با عنوان «اندازه‌گیری ارزش منصفانه».

سازمان حسابرسی همچنین استانداردهای زیر را به صورت پیش‌نویس جهت نظرسنجی و دریافت نظرات در مرکز اطلاع‌رسانی خود منتشر کرده است:

پیش‌نویس استاندارد حسابداری ۲۲

پیش‌نویس استاندارد حسابداری ۲۲ با عنوان «گزارشگری مالی میان‌دوره‌ای»،

پیش‌نویس استانداردهای حسابداری بخش عمومی

• استاندارد حسابداری بخش عمومی ۱۵ با عنوان «صورتهای مالی تلفیقی»،

• استاندارد حسابداری بخش عمومی ۱۶ با عنوان «سرمایه‌گذاری در واحدهای وابسته و مشارکت خاص»،

پیش‌نویس استانداردهای حسابرسی

• استاندارد حسابرسی ۷۰۰ با عنوان «گزارشگری نسبت به صورتهای مالی (تجدیدنظر شده ...)».

• استاندارد حسابرسی ۷۰۱ با عنوان «اطلاع‌رسانی مسایل عمده حسابرسی در گزارش حسابرس»،

• استاندارد حسابرسی ۷۰۵ با عنوان «اظهارنظرهای تعدیل‌شده در گزارش حسابرس مستقل (تجدیدنظر شده ...)».

• استاندارد حسابرسی ۷۰۶ با عنوان «بندهای تاکید بر مطلب خاص و سایر بندهای توضیحی در گزارش حسابرس مستقل (تجدیدنظر شده ...)».

علاقه‌مندان جهت مشاهده استانداردهای منتشرشده به مرکز اطلاع‌رسانی زیر مراجعه کنند:

<https://audit.org.ir>

انتشار عمومی صورتهای مالی سازمان حسابرسی

سازمان حسابرسی برای اولین بار صورتهای مالی و گزارش حسابرسی این سازمان را به صورت عمومی منتشر کرد.

علاقه‌مندان برای مشاهده جزئیات صورتهای مالی این سازمان به مرکز اطلاع‌رسانی زیر مراجعه کنند: <https://audit.org.ir>

در
پاگرد
ساز

روز
جهانی
اخلاق

GLOBAL
ETHICS
DAY 2021

پیام روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

روز جهانی اخلاق

که در سومین چهارشنبه ماه اکتبر هر سال واقع می شود
لحظه ای است در هر سال که با تلاش افراد و سازمانها می توان قدرت اخلاق را بیشتر کرد

امسال روز ۲۰ اکتبر ۲۰۲۱

روز جهانی اخلاق است

روز جهانی
اخلاق

نشست مجازی اخلاق در شرایط پیچیده امروز

درس اخلاق (سخنرانی اختتامیه نشست)

✍ دکتر موسی بزرگ اصل

ایشان کارهای ماندگاری انجام دادیم، و همینطور از مجله وزین حسابرس که همیشه منشاء برنامه‌های نوین بوده، و همچنین از جناب آقای دکتر نظری و خانم دکتر شاه‌رخ‌ی و خانم عبدی که زحمت برگزاری را کشیدند تشکر می‌کنم.

من در ۱۸ سالگی شاگرد استادان بزرگوار آقای فاطمی و آقای نادریان بودم و امروز در سن ۵۲ سالگی شهادت می‌دهم که همواره بزرگواران بر ثبات رفتاری و اخلاقی خودشان پایبند بودند و همین فرمایشاتی که بیان کردند با عمل به ما یاد می‌دادند.

من شهادت می‌دهم که با ورود این عزیزان و این سروران، سازمان حسابرسی برای ما فقط یک محل حسابرسی نبود؛ آنها سازمان حسابرسی را به یک دانشگاه تبدیل کرده بودند و با دعوت از اساتید برجسته، و با کمک گرفتن از بنیانگذاران این رشته در بخش آموزش و تحقیقات سازمان، در زمانی که در ایران نشریه و منابع حسابداری

تشکر می‌کنم از اساتید بزرگوارم جناب آقای فاطمی و جناب آقای نادریان که در دانشگاه به ما درس اخلاق می‌دادند و در حرفه هم چگونگی عملی کردن آن درسها را؛ و از آقای صفار که در سازمان حسابرسی با کمک

پایبندی به اخلاق

حتماً هزینه دارد و

نیاز به از خودگذشتگی

کشورها بحث سقوط اخلاقی است. همین مطلب را امسال از دبیرکل یا رئیس مجامع سازمان ملل شنیدیم که بشر در علم پیشرفت کرده ولی در اخلاق پسرفت کرده، با یک تحلیل کلی از کشورهایی که شادمانی در آنها بیشتر است و از کشورهایی که تبعیض در آنها کمتر است به رگه‌هایی از اصول اخلاقی در این کشورها پی می‌بریم.

خدا را شکر می‌کنیم که اصول اخلاقی در آموزه‌های مذهبی و آموزه‌های ملی ما کم نیستند، ولی خوب همانطور که جناب آقای فاطمی فرمودند باید به آنها پایبند باشیم و این پایبندی حتماً هزینه دارد و نیاز به از خودگذشتگی.

ما امروز دور هم جمع شدیم تا بگوییم که بحث اخلاق مهم است، و همانطور که بنیاد کارنگی در شعار امسال خود اعلام کرده است «بیاییم از اخلاق استفاده کنیم تا آینده‌مان بهتر باشد»؛ و واقعاً همین است، یعنی اگر اصول اولیه اخلاقی، که نمونه ساده آن این عبارت است که «همان چیزی را که برای خودمان می‌پسندیم برای دیگران هم بپسندیم»، در جامعه بشری رعایت بشود، خیلی از معضلات را ما شاهدش نمی‌بودیم.

خوشحال هستم که موفق شدیم از این روز مهم و از این شعار مهم رونمایی کنیم و با هم بگوییم که اخلاق برای ما مهم است، بخصوص برای حرفه ما و همانطور که در مسائل تخصصی کوشش می‌کنیم که پیش‌رو باشیم، در مسائل اخلاقی هم باید هوای همدیگر را داشته باشیم و سعی کنیم که به سمت حرفه‌ای اخلاق مدارتر و جامعه‌ای اخلاق مدارتر، در حدی که در توان داریم، حرکت کنیم.

از همه سروران عزیزم تشکر می‌کنم. خداوند به اساتید بزرگوار طول عمر با عزت بدهد که کماکان سایه‌شان بر سر ما باشد، در هر جایی که هستند، تا از راهنمایی‌هایشان بهره‌مند شویم. از همکاران خوبم در واحد آموزش تشکر می‌کنم و همه بزرگان و عزیزان را به خداوند بزرگ می‌سپارم. خدا نگهدارتان باشد.

نداشتیم و با فقر بسیار بالای منابع روبه‌رو بودیم، به‌تنهایی این خلاء را پوشش داده بودند.

خدا را شاکر هستم که اساتید بزرگوار امروز باز به ما درس اخلاق دادند و امیدوار هستم که اگر کوتاهی در شاگردی داشتیم بر آن قلم عفو بکشند.

هدف از برگزاری این سمینار مجازی، با محدودیتها و مشکلاتی که بر سر راه آن وجود داشت، این بود که فرصت را غنیمت بشمریم و از امسال گرامیداشت این روز مبارک را شروع کنیم، چون از سال ۲۰۱۹ نمادی را برای چنین روزی درست کردیم. دنبال این بودیم که اگر این ویروس منحوس فرصتی به ما بدهد به‌صورت حضوری گرامیداشت این روز مهم را را برگزار کنیم که نشد، و دیدیم که نمی‌توانیم بیش از این منتظر چنین فرصتی بمانیم و تصمیم گرفتیم امسال دست‌کم گامهای اول را برداریم تا انشالله در سالهای آینده با گستردگی بیشتری بتوانیم مراسم بزرگداشت چنین روزی را برگزار کنیم.

با هم بگوییم که

اخلاق برای ما مهم است

به‌خصوص برای حرفه ما

من از فرصت استفاده کنم و سه مطلب دکرشدنی درباره اهمیت اخلاق را یادآوری کنم.

در سال ۱۳۸۲ از رئیس جمهور چک شنیدم که آن موقع می‌گفت که یکی از دلایل سقوط تمدن بشری و فساد در

روز جهانی اخلاق

نشست مجازی اخلاق در شرایط پیچیده امروز

اخلاق عملگرا

✍ سید محمد رضا فاطمی

فرد بستگی دارد که می‌خواهد بافضلیت زندگی کند و کاری به‌وظیفه و نتیجه ندارد.

من با استعانت از نظر بزرگان فکر می‌کنم در اخلاق اسلامی مخلوطی از هر سه موضوع را داریم. گاهی به نتیجه توجه داریم و مهم است، وظیفه هم مهم است، و فضیلت خود عمل هم مهم است، که به‌احتمال نزدیک به یقین همه اینها در مبانی آداب و اعمال حرفه‌ای منظور شده است و در آیین و رفتار حرفه‌ای به‌احتمال قوی با جزئیات آمده است.

البته نمی‌خواهم اینجا به اخلاق و مبانی نظری و علمی آن بپردازم که این، کار علمای اخلاق است، فقط اشاره‌ای کردم و می‌خواهم این‌طور نتیجه‌گیری کنم که برای ما مهمترین بخشی که از اخلاق می‌تواند؛ به‌خصوص امروز، کارساز و راه‌گشا باشد، بخش عملی اخلاق است؛ یعنی به‌عنوان اعضای حرفه در عمل نشان بدهیم که چه کارهایی خوب هست و باید انجام بدهیم و چه کارهایی بد است و نباید انجام بدهیم؛ و چطور اعضای حرفه را، به‌خصوص کسانی که به‌حرفه ورود می‌کنند، راهنمایی کنیم. خود همین شورای جهانی اخلاق حرفه‌ای که امروز به‌خاطر پیشنهاد آنها روز جهانی بزرگداشت اخلاق نامگذاری شده است، در تعریف خودشان، هدف را شناسایی و ارائه راه‌حل برای، نه همه مشکلات که این

این ایام مصادف است با میلاد مسعود حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی (ص) و امام صادق (ع) و هفته وحدت که حسن تصادفی است چنانچه بتوانیم از این الگوها، فرمایشات و سیره معصومین (ع) استفاده کنیم.

من اینجا قصد ندارم به مسائل حرفه‌ای و مباحث تخصصی بپردازم؛ تنها به‌عنوان شاگرد مکتب حرفه حسابداری چند دقیقه‌ای وقت عزیزان را خواهم گرفت و بعضی مسائل اخلاقی را به‌صورت کلی مطرح می‌کنم.

همانطور که مستحضرید کم‌وبیش نظامات اخلاقی و مکاتب اخلاقی شامل نظریه‌های متفاوتی است، ولی احتمالاً در سه‌بخش می‌شود آنها را طبقه‌بندی کرد. اول این که آیا انتظار داریم اخلاقاً در همه موارد از جمله در حرفه به‌نتیجه مطلوب برسیم (داوری فعل بر اثر نتیجه عمل)؟ که اگر چنین هست به‌این نوع اخلاق می‌گویند **اخلاق نتیجه‌گرا** یا نتیجه‌نگر. دوم، آیا برای خودمان وظیفه‌ای قائل هستیم که در عمل آن وظیفه را انجام بدهیم و کار به نتیجه نداریم؟ که به‌چنین روشی می‌گویند **اخلاق وظیفه‌گرا** یا وظیفه‌نگر. سوم، اصلاً دآوری ما با خود عملی هست که انجام می‌دهیم و نه کار به‌نتیجه داریم و نه به‌وظیفه، که به این نوع اخلاق می‌گویند **اخلاق فضیلت‌گرا** یا فضیلت‌نگر که بیشتر به‌نیت

حجت برای مردم بود و الگو و اسوه‌ای برای همه کسانی که می‌خواهند پیرو آن مکتب باشند.

عمل، رفتار و کردارشان بود که شهادت به توحید و یکتایی خداوند می‌داد و نهایتاً نبوت آن حضرت پذیرفته شد، وگرنه با حرف کسی نمی‌پذیرفت.

باز در آیه ۲۱ سوره احزاب (۳۳) آمده است: "لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ"، و این‌جا منحصر کرده است و می‌گوید قطعاً برای شما حضرت رسول (ص) الگو و سرمشقی نیکوست؛ یعنی بهترین الگوست. خوب مگر نمی‌شد که خداوند دستوراتی بدهد و با اجبار تکلیف کند که این‌کار کنید و آن‌کار نکنید. خوب معلوم است که این روش کار نمی‌کند، و اگر می‌کرد این‌طور نبود که همه تأکید بر عمل باشد؛ و این که الگو و نمونه در عمل باید خودش را نشان بدهد.

باز در حدیثی از حضرت رسول نقل شده "ثُمَّ بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ/الْأَخْلَاقِ"، که مکارم اخلاقی حتی اینقدر مهم است که ما تو را ای پیامبر برای تکمیل و گسترش مکارم اخلاق مبعوث کردیم. پس محور اخلاق، اخلاق عملی و اخلاق نیکو و درست، اساس و محور هستی و جوامع بشری است.

باز حدیث دیگری از امام صادق (ع) داریم که خیلی مهم است در این باب که "كُونُوا دُعَاةَ لِلنَّاسِ بِغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ"، که مردم را با عملتان به‌سوی خدا بخوانید نه با زیانتان؛ در واقع به‌غیر زبان مردم را دعوت کنید. دیگر از این واضح‌تر نمی‌شود؛ یعنی حرف نزنید، بی‌خودی صحبت نکنید، حرفهایی که عمل نمی‌کنید نگویید، با عمل خودتان نشان دهید که چه باید بکنند. در واقع سخن اگر با عمل اثبات نشود اثری ندارد. به‌قول سعدی "عالم بی عمل مثل درخت بی ثمر است". می‌گویید، ولی کسی گوش نمی‌دهد، تاثیری ندارد.

حضرت علی (ع) می‌فرماید که منظومه ایمان به‌طور کلی از سه بخش نیت، و دعوت که همان سخن است، و عمل متناسب با آن تشکیل می‌شود. اگر این منظومه همراه با عمل متناسب با آن نباشد در واقع پذیرفته نخواهد شد. "دوصد گفته چون نیم‌کردار نیست". به‌هر حال اینها همه الگوها و دستورها و فرمایشاتی بوده است که از خدا، پیامبر و ائمه و بزرگان ما نقل شده است، و در فرهنگ و جامعه ایرانی خودمان هم نمونه‌های بسیاری از عرفای بزرگ داریم، از خواجه عبدالله

خود شدنی نیست، بلکه برای مهمترین چالشها و مشکلات اخلاقی حرفه در بخشهای مختلف جامعه قرار داده‌اند، و احتمالاً در آینده همچنین مشکلاتی ادامه خواهد داشت و آنها هدفشان شناسایی مشکلات و ارائه راه‌حلهاست.

در فرهنگ و مکتبی که ما پرورش پیدا کردیم و زندگی می‌کنیم، به‌طور کلی فرهنگ ایرانی اسلامی، یا اسلامی ایرانی، که از غنای فرهنگی بسیار قوی هم برخوردار است، منابع دینی و اعتقادی، و منابع ملی و ایرانی، و همین‌طور نمونه‌های بزرگی که در گذشته داشتیم، همه یک بخش را بیشتر پررنگ می‌کنند و آن اخلاق عملی است. البته اخلاق نظری و مبانی نظری و بحثهای آن مهم است ولی آن‌چه که بیشتر اهمیت دارد و کارساز خواهد بود آن بخش عمل است. به‌قول سعدی، "به عمل کار برآید به سخندانی نیست". به عبارت دیگر کسانی که حرفی را می‌زنند چقدر خودشان به آن عمل می‌کنند.

خداوند در آیه ۴۵ سوره احزاب (۳۳) می‌فرماید "يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا"؛ ای پیامبر ما تو را شاهد و مؤذّرسان و گواه و بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده برای مردم فرستادیم؛ یعنی گواهی‌دهنده به‌حق؛ یعنی وجود مبارک حضرت ختمی مرتبت (ص) برای گواه حقانیت مکتب آسمانی اسلام فرستاده شد. ایشان مردم را به راه راست و درست دعوت می‌کردند، نه با حرف بلکه با عمل، و بدین جهت ایشان شاهد و مؤذّرسان این مکتب هستند؛ چون عمل او

مهمترین بخشی که از اخلاق

می‌تواند

به‌خصوص امروز

کارساز و راه‌گشا باشد

بخش عملی اخلاق است

انصاری گرفته تا بازید بسطامی و ابوسعید ابوالخیر و به همین ترتیب می‌آییم تا این اواخر، که همه نمونه‌های عالی هستند، کسانی هستند که در عمل نشان دادند که چطور بایستی رفتار کرد تا دعوتشان مورد پذیرش مردم قرار گیرد، وگرنه پیروی نمی‌کنند و نمی‌پذیرند. هر چه که بگوییم، اگر در عمل، رفتار متفاوتی داشته باشیم، نه تنها نمی‌پذیرند بلکه موجب روی گرداندن آنها هم خواهد شد.

با این مقدمه کوتاه که خدمتتان عرض کردم باید ببینیم که مثلاً در چند سال اخیر، در عمر کوتاهی که حرفه در ایران پا گرفته است، چه کسانی این حرفه را بنیان گذاشتند و رفتار آنها چگونه بوده است و ما چطور آنها را الان یاد می‌کنیم.

من اجازه می‌خواهم حداقل از چند نفر از اساتید و بزرگانی که بنیانگذار بوده‌اند و امروز در بین ما نیستند نام ببرم و از درگاه خداوند قادر متعال برای آنها رحمت و مغفرت مسئلت کنم.

همانطور که همه مستحضرید مرحوم **حسن سجادی نژاد** بنیانگذار دانشکده حسابداری نفت و نمونه عملی اخلاق بود؛ در عمل و در رفتار و کردار الگو بود. خدا رحمت کند مرحوم دکتر **فضل‌اله اکبری** را، که بنیانگذار این حرفه در دانشگاه تهران بود و حق زیادی به‌گردن همه اعضای حرفه دارند، چه سیره‌ای در عمل داشت و چه بزرگواری و تواضعی داشت. همه ما اینها را دیدیم و من لازم نیست بگویم. شما خودتان با اینها بودید و دیدید که در زندگی چطور بودند و چطور از دنیا رفتند. نه مالی اندوختند با آن همه موقعیتهایی که داشتند، هیچ چیز، جز با صحت و سلامت و درستی، با فضائل مختلف این دنیا را ترک کردند. خداوند رحمتشان کند. و این اواخر آقای **علی مدد** که استاد محترم ما در مرکز آموزش و تحقیقات

سازمان حسابرسی بود، با چه اخلاق و فضیلتی، چقدر زحمت می‌کشیدند، خداوند همه اینها را رحمت کند.

اینها الگوهای ما در حرفه حسابداری بودند و توصیه اینها همه به این بود که باید هم تشکل حرفه‌ای را حفظ کنیم و از همه مهمتر در این تشکل اخلاق را رعایت کنیم و معیار قرار بدهیم که این باعث تقویت حرفه و همینطور پیشرفت هم اعضا و هم حرفه خواهد بود.

لازم است از سه تن از عزیزان همکار و مدیران ارشدی که از دست دادیم و واقعاً نمونه اخلاق در حرفه و سازمان بودند یاد کنم. مرحومان آقایان **سیامک جوانبخت**، **حسن موسوی مهر** و **علی شاه‌نظری** که از مدیران ارشد حقیقتاً اخلاقی و زحمتکش بودند که برای همکاران و مدیران بعدی سازمان نمونه‌اند. امیدوارم خداوند همه آنها را در کف رحمت خویش قرار دهد.

از ماندگان به دلیل این که ممکن است بعضیها را فراموش کنم، نامی نمی‌برم، ولی بسیاری از این انسانهای بافضیلت در حرفه ما در قید حیات هستند و نمونه خوبی هستند. خدا خواسته است که این جامعه حرفه‌ای ما انسانهای شریف و درستکار و زحمتکش و نیکوکار زیاد داشته باشد.

امیدوارم این نوع جلسات و وبینارها و حتی سمینارها بیشتر برگزار شود تا جوانها و نسلهای آینده بیشتر تشویق شوند و راه آنها را که الگوهای خوبی بوده‌اند در پیش گیرند و آینده بهتری برای جامعه داشته باشند.

امروزه با مشکلات و مسائل بغرنج و پیچیده‌ای روبه‌رو هستیم که قطعاً با همکاری، همفکری و همیاری و تحقیق و صحبت با یکدیگر ممکن است راهکارهایی برای آنها پیدا شود و حتماً این‌طور خواهد بود. امیدوارم خداوند این توفیق را به جوانها و نسلهای آینده بدهد تا راه آن بزرگان را پیش گیرند که در عمل به ما نشان دادند چگونه باشیم، و همین‌طور مکتب حیات بخش ما که نمونه‌هایی از دستوراتش را عرض کردم پیش‌روی آنها باشد تا بتوانند آینده بهتری را برای خودشان و جامعه و کشور رقم بزنند.

از این‌که اجازه دادید چند دقیقه‌ای در خدمت شما باشم سپاسگذارم و از بانیان و برگزارکنندگان این وبینار تشکر

می‌کنم.

کسانی که حرفی را می‌زنند

چقدر خودشان به آن

عمل می‌کنند

روز جهانی
اخلاق
در
پاکرد
ساجد

GLOBAL
ETHICS
DAY 2021

پیام روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

امروز

اخلاق بیش از همیشه مطرح است
اما تنها «مطرح بودن» دیگر کافی نیست
اکنون زمان آن است که بپاییزیم و سهم خود را انجام دهیم
تا از قدرت اخلاق مطمئن شویم. ✓

روز جهانی اخلاق

نشست مجازی اخلاق در شرایط پیچیده امروز

اهمیت نقش اخلاق در حرفه حسابداری

هوشنگ نادریان

حسابرسان نمی‌توانند معتمد نباشند، چون اگر معتمد نباشند مصداق این تعریف می‌شوند که: "ذات نایافته/ از هستی بخش، کی‌تواند که بود هستی بخش". کسی خودش قابل قبول نباشد، نمی‌تواند قابلیت قبول، برای امری را ایجاد کند. به‌طور کلی اعتماد به حسابرسان موقعی میسر هست که حسابرسان خدمات خود را در سطحی ارائه کنند که شایسته اعتماد جامعه باشد. بنابراین بحث اصلی همین اعتمادسازی است.

روشهای اخلاقی فقط بحث داغ و درفش نیست، بحث جریمه و مجازات نیست؛ روشهای اخلاقی منجر به ارزش‌آفرینی پایدار می‌شود. یعنی اگر جامعه‌ای اخلاقی عمل کند، حرفه‌ای اخلاقی عمل کند، ارزش‌آفرینی پایدار برایش ایجاد می‌شود.

بحث در اینجا عمل به اخلاق است و گونه اخلاق نظری که در حرفه خیلی کاربرد ندارد. اخلاق ابزاری است برای تبدیل ارزش به عمل. بحث آیین رفتار حرفه‌ای به عمل و به عملکرد بر می‌گردد. قوام و دوام حرفه به رعایت اخلاق استوار است. کمتر حرفه‌ای این میزان با اخلاق عجین است. جامعه حسابداران رسمی آیین رفتار حرفه‌ای را منتشر کرده است که چیزی بالای ۲۰۰ صفحه بحث اخلاقیات هست. این نشریه

بحتهای بسیار گسترده‌ای می‌توان درباره موضوع اخلاق مطرح کرد، اما در این جلسه متمرکز می‌شوم بر بحث اخلاق حرفه‌ای. چون همانطور که همه استحضار دارند اخلاقیات جنبه‌های بسیار متفاوت و متنوعی دارد و اهمیتش هم آنقدر هست که خداوند به رسول گرامی می‌فرماید که اگر تو اخلاق‌مدار نبودی همه از اطراف تو پراکنده می‌شدند؛ و یکی از زمینه‌های موفقیت بحث ترویج دین را بحث اخلاق می‌دانند. در بحث حرفه، اخلاق به‌معنی مسئولیت‌پذیری در قبال حقوق افراد جامعه است که طبیعتاً موجب ارزش‌آفرینی می‌شود. حسابرسی که ما انجام می‌دهیم با افزایش قابلیت اتکای اطلاعاتی که در معرض تصمیم‌گیری ذینفعان است سروکار دارد. طبیعتاً کسی که می‌خواهد اعتمادساز باشد و کسی که می‌خواهد قابلیت اتکای اطلاعات را بالا ببرد، خودش نمی‌تواند فرد غیرمعتبر باشد. چون در این صورت نقض غرض می‌شود، یعنی فردی که خودش اخلاقیات را رعایت نکند، نمی‌شود به او اطمینان کرد، و نمی‌شود به او اعتماد داشت، و لذا نمی‌تواند اعتمادسازی کند؛ بنابراین حسابرسان در راستای منافع عمومی که برایش قسم خورده‌اند پایبند به اخلاق هستند و طبیعتاً خودشان باید معتمد باشند.

می‌کند که اطمینان خاطر را برای دینفعان ایجاد کنیم. برای مثال به بورس اوراق بهادار نگاه کنید. بورس جهت اعمال وظیفه نظارتی، عمدتاً به گزارشهای حسابرسی تکیه دارد. اگر حسابرِس حرفه‌ای اصول اخلاقی را رعایت نکند، درستکاری و واقع‌بینی و صلاحیتها را نداشته باشد، اتکا به گزارش او خدشه‌دار می‌شود. پس التزام و پایبندی حسابرِس به اصول اخلاقی در مرکز ثقل انتظار دینفعان از حسابرسان است. علمای اخلاق می‌گویند بحث مسئولیت‌پذیری اخلاقی، حرفه را برای دینفعان «پیش‌بینی‌پذیر» می‌کند. اگر مسئولیت‌پذیری اخلاقی داشته باشیم حرفه برای دینفعان پیش‌بینی‌پذیر می‌شود. این «پیش‌بینی‌پذیری» چه مزیتی دارد برای دینفعان؟ آنها احساس می‌کنند که امانتداری، رازداری، قانون‌پذیری، حفظ حریم خصوصی‌شان و پایبندی به تعهدات را می‌توانند از حسابرِس انتظار داشته باشند. می‌توانند انتظار داشته باشند که حسابرِس قانون را رعایت می‌کند، امانتدار است و اطلاعات آنها را به مراجع غیر ذیصلاح افشاء نمی‌کند، حریم خصوصیشان را حفظ می‌کند و به تعهدات پایبند است. اما از آن طرف اگر حسابرِس به اخلاق حرفه‌ای بی‌توجه باشد، آنچه که مسلم هست مشروعیت حرفه زیر سوال خواهد رفت و اعتماد از حرفه سلب می‌شود. یکی از پایه‌های اصلی مشروعیت حرفه، بحث اخلاق حرفه‌ای است. رعایت نکردن اخلاق بر عملکرد حسابرسان اثر می‌گذارد. طبیعی است حسابرسی که نخواهد به اصول پایبند باشد عملکردش هم عملکرد مناسبی نخواهد بود، و روابطش را هم با محیط تخریب می‌کند و روابطش با محیط اطراف مناسب نخواهد بود. بی‌توجهی به مسایل اخلاقی طبیعتاً زمینه رشد فساد، بی‌مسئولیتی و افت وجدان کار و نهایتاً کاهش رضایت دینفعان حرفه را به دنبال خواهد داشت.

وقتی حسابرِس کار خودش را به درستی انجام نمی‌دهد، حسابدار هم به درستی احساس مسئولیت نسبت به تهیه صورتهای مالی نمی‌کند و مدیر هم تأسی می‌کند و مشکلات همینطور ادامه پیدا می‌کند. نهایت همه این حرفه‌ها کاهش رضایت دینفعان حرفه خواهد بود و آخر امر مشروعیت حرفه را از دست می‌دهیم.

اگر پایه‌های موفقیت حرفه را بخواهیم دنبال کنیم دو عامل

که برگردان نشریه فدراسیون بین‌المللی حسابداران است، دستورعملی برای رفتار حسابداران حرفه‌ای است.

حسابرسی حرفه‌ای است که دینفعان عیده‌ای دارد. این دینفعان کسانی هستند که از حسابرِس خدمت می‌گیرند، مثل سهامداران، دولت، سیستم قضایی، و... و بانکها که تسهیلات مالی ارائه می‌کنند یا کسانی که تامین کالا می‌کنند، یا تامین خدمات انجام می‌دهند. تصمیم‌گیری همه این دینفعان در گرو اطلاعات دقیق مبنای تصمیم‌گیری است. اخلاق حرفه‌ای کمک می‌کند که دینفعان بدانند حسابرسان در ایفای نقش مسئولیت خودشان جدی هستند، می‌شود به آنها اعتماد کرد. بنابراین در کنار همه مسائل دیگری که می‌شود توجه کرد، بحث اخلاق مطرح است که کمک می‌کند آنها بیشتر بتوانند روی کار حسابرِس اتکا بکنند، و به حسابرِس اعتماد کنند.

اصول اخلاقی به همه می‌گوید که حسابرسان به طور حرفه‌ای و با مراقبت حرفه‌ای، درستکاری و واقع‌بینی رفتار می‌کنند و دارای صلاحیتهای لازم جهت رفع نیازهای دینفعان هستند. دقت کنید اشاره به رفتار اخلاقی است و نه تئوری اخلاق. درستکاری و واقع‌بینی دارند و حرفه‌ای عمل می‌کنند و صلاحیتهای لازم را دارند، برای چه؟ برای رفع نیازهای آن دینفعان، که هر کدام از این دینفعان نیازهای عیده‌ای دارند، نیازهای متنوعی دارند، که اخلاق به ما کمک

اخلاق

به معنی مسئولیت‌پذیری

در قبال حقوق افراد جامعه است

که طبیعتاً

موجب ارزش‌آفرینی

می‌شود

بنابراین پایه‌های موفقیت دوتایی با هم کار می‌کنند. یادمان باشد این دو تا را نباید از هم جدا کنیم. هر کدام نباشد کار حسابرسی ابتر و ناقص خواهد ماند.

سوالی که مطرح می‌شود این است که آیا رعایت اخلاق خوب هزینه دارد؟ پاسخ این است که بله، اگر در کوتاه‌مدت بخواهیم اخلاق را زیر پا بگذاریم ممکن است به یکسری منافع کوتاه‌مدت هم برسیم، اما مگر قرار است حرفه حسابرسی خودش را کوتاه‌مدت در جامعه معرفی کند. اگر هر حسابرسی یک شبه ره صدساله را برود و بارش را ببندد. آن وقت چیزی برای حرفه باقی نخواهد ماند. بحث اصلی این است که نگاه حسابرس باید نگاهی استراتژیک باشد، نگاه بلندمدت باشد. اگر نگاه ما نگاه بلندمدت برای حرفه باشد، طبیعتاً مشروعیت ایجاد می‌شود، جایگاه مناسبی برای حرفه ایجاد می‌شود. پس باید از منافع کوتاه‌مدت خود بگذریم. پرداختن به منافع کوتاه‌مدت تخریب و تباهی را در بلندمدت به دنبال خواهد داشت. این نکته‌ای کلیدی است. بنابراین نگاه باید بلندمدت باشد تا بتوانیم به نتیجه برسیم.

دلایل بروز رفتار غیراخلاقی را هم علمای اخلاق "ناشناخته بودن رفتارهای اخلاقی"، "وجود فشارهای داخلی و خارجی"، "وجود قوانین و مقررات غیرشفاف و تفسیرپذیر" و "پایین بودن هزینه ارتکاب رفتار غیراخلاقی" می‌دانند. هر کدام از این عوامل جای بحث بیشتر دارند که شاید از دامنه بحث کنونی فراتر باشد. اما لازم است به این نکته اشاره کنم که هزینه ارتکاب رفتار غیر اخلاقی اگر پایین باشد موجب تجزّی و موجب رشد بداخلاقیها می‌شود.

یک بحث در جامعه داریم که بعضی از حسابرس‌ها و حسابداران حرفه‌ای بداخلاقیهای حرفه را نسبت می‌دهند به اقتصاد جامعه، مشکلات موجود، تورم و ... پاسخی که برای این نوع طرز فکر داریم، به تعبیر یکی از دوستان، این است که حسابرس حکم نمک را دارد و اگر همه بگندند حسابرس باید گندزایی کند. حسابرس حق ندارد که از مشی غلط دیگران پیروی کند و با بدرفتاریهایی که در سطح جامعه انجام می‌شود بخواهد خودش را با آنها توجیه کند. اصولاً توجیه یکی از پایه‌هایی هست که موجب تخلف می‌شود.

خلاصه این که اخلاق حرفه‌ای به حسابرسان جرأت پرهیز

توجیه

یکی از پایه‌هایی است که

موجب تخلف

می‌شود

کاملاً روشن را می‌توانیم پیدا کنیم؛ اول «مجموعه استانداردها، دستور عملها، و تکنولوژی»، و دوم «اخلاق حرفه‌ای».

استانداردها و دستور عملها و تکنولوژی ابزار کار حسابرس است و اگر به خوبی استفاده شود، بخشی از کار خوب انجام شده، اما مکمل آن و لازمه آن، اخلاق حرفه‌ای است. اگر بهترین تکنولوژی را داشته باشیم، و بهترین نرم‌افزار را استفاده کنیم، بهترین مدل را به کار گیریم، و اگر استانداردها را مسلط باشیم و همه را هم رعایت کنیم، و هر آنچه که به عنوان انحراف داده‌ها مطرح است را کشف کنیم، موارد اختلاف، و اشکالات را همه کشف کنیم، اما اگر شهامت آن نباشد که استقلال حسابرس تجلی پیدا کند و شهامت ابراز یافته‌ها را نداشته باشیم، کار اثربخش نخواهد بود از این طرف هم هست یعنی اگر بهترین اخلاق حرفه‌ای را داشته باشیم و خوش‌اخلاق‌ترین فرد حرفه‌ای هم باشیم، اما استانداردها و تکنولوژی را خوب به کار نگیریم و نتوانیم موارد اشکالات را کشف بکنیم، باز بسیاری از انحرافها آشکار نخواهد شد. بنابراین، این دو کاملاً به هم کمک می‌کنند.

البته یک مزیتی می‌شود برای دومی پیدا کرد؛ اگر اخلاق حرفه‌ای داشته باشیم به ما می‌گوید اگر در جایی توانایی انجام کار را ندارید، تکنولوژی لازم را ندارید، وارد آن دستگاه نشوید. استانداردها چنین حکمی را نمی‌کند اما اخلاق حرفه‌ای این را به ما تکلیف می‌کند و می‌گوید اگر مستقل نیستید نباید وارد بشوید، اگر تکنولوژی و دستور عمل این کار را ندارید، نباید وارد شوید.

از رفتار غیر اخلاقی در "بزنگاه‌های حساس قضاوت حرفه‌ای" را می‌دهد. همه عزیزانی که حسابرسی کرده‌اند می‌دانند یک بزنگاه‌هایی وجود دارد که شما باید تصمیم بگیرید بین حق و باطل. تصمیم بگیرید که چیزی را بگویید یا نگویید. اگر فشارهای داخلی و خارجی ناشناخته بودن و قوانین غیرشفاف و پایین بودن هزینه ارتکاب را بشود تا آنجا که ممکن است کم کرد، حسابرس با اخلاق حرفه‌ای می‌تواند در بزنگاه‌ها قضاوت حرفه‌ای درست‌تری را انجام بدهد وگرنه ممکن است بلغزد و دچار مشکل بشود.

اصول اخلاقی که در باره آن صحبت می‌کنیم تنها محدود به این چهار یا پنج سرفصلی که معمولاً در کتابها می‌نویسند، نیست. بحث اخلاق دامنه گسترده‌ای دارد و رازداری و امانتداری، استقلال و بی‌طرفی، حسن سلوک و مواجهه صحیح و استوار بر احترام، حفظ کرامت انسانی، پایبندی به انصاف و مواجهه عادلانه، خیرخواهی، پرهیز از هرگونه دادوستد ناروا و غیر اخلاقی، قانون‌پذیری و پایبندی به مقررات، انتقادپذیری و توجه به خردجمعی، نظم و آراستگی فردی و محیطی، تعهد حرفه‌ای، درستکاری و وفاداری، پیش‌بینی‌پذیری نسبت به صاحبان حق و ذینفعان، قدردانی و پرهیز از ناچیزانگاری خدمات و تلاش دیگران، و رعایت تقوا در جنبه‌های اجتماعی و فردی، از سرفصلهایی هستند که باید

برای حسابرسان مورد توجه قرار داد.

در انتهای بحث اشاره کوتاهی داشته باشم به راه‌های پایبندی و ارتقای حسابرسان به آیین رفتار حرفه‌ای. بر اساس بررسیها و مطالعاتی که انجام شده به چند عامل مهم اشاره می‌کنم که فکر می‌کنم می‌تواند در ارتقای آیین رفتار حرفه‌ای بسیار موثر باشد:

• ایفای نقش واقعی و محتوایی حمایتی و نظارتی دولت از حرفه حسابرسی و حسابداری در راستای تقویت فرهنگ حسابخواهی، حسابدهی و نظارت؛

• ایجاد نهاد نظارتی مستقل جهت تقویت نظارت بر حرفه و فراهم نمودن زمینه انجام مطلوب خدمات حرفه‌ای؛

• توجه به اخلاقیات در گزینش حسابداران رسمی و همچنین جذب همکاران؛

• استقرار نظام راهبری مطلوب در واحدهای مورد رسیدگی و موسسات حسابرسی؛

• برنامه‌ریزی مناسب برای تبیین و رعایت درست ارزشهای اخلاقی حرفه جهت پرهیز از موارد عدم رعایت موازین حرفه‌ای و تنظیم روابط حرفه‌ای با ذینفعان؛

• فراهم نمودن زمینه‌های لازم جهت حفظ اخلاقیات حسابداران رسمی به‌ویژه تامین کار کافی و رشد و توسعه موسسات؛

• تدوین منشور و «سند اخلاقی» در موسسات حسابرسی و نظارت بر رعایت آن‌ها و توجه به آموزشهای عملی اخلاق و ایجاد اعتقاد قلبی به رعایت اخلاقیات.

در سند اخلاقی باید خط‌مشی اخلاقی حسابرسان درقبال «مشتریان»، «منابع انسانی»، «رقبا»، «موسسات حسابرسی» و «انجمنهای حرفه‌ای»، «مسئولیت اجتماعی» و درقبال «شرکای موسسه حسابرسی» کاملاً برای حسابرس روشن باشد.

از اینکه صبور بودید و به مطالب مطرح‌شده توجه کردید تشکر می‌کنم.

خدایا چنان کن سرانجام کار

تو خشنود باشی و ما رستگار

پایه‌های موفقیت حرفه :

۱- مجموعه استانداردها،

دستور عملها و تکنولوژی

۲- اخلاق حرفه‌ای

روز
جهانی
اخلاق

در
پاگرد
مساجد

GLOBAL
ETHICS
DAY 2021

پیام روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

روز جهانی اخلاق فرصتی است برای افراد و سازمانها
که معنی اخلاق را در زندگی روزانه پیدا کنند و به هم بپیوندند
تا مسایل مهم پیش روی جامعه را شناسایی کنند و به آنها بپردازند

از جمله همه گیری کووید ۱۹

هجوم به مردم سالاری

ستم نژادی

تغییرات اقلیمی

و چیزهای دیگر

روز
جهانی
اخلاق

در
پاگرد
مساجد

GLOBAL
ETHICS
DAY 2021

پیام روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

روز جهانی اخلاق ابتدا در سال ۲۰۱۴ برگزار شد
تا به افزایش آگاهی درباره اخلاق کمک کند و اطمینان دهد که اخلاق مطرح است
چه در زندگی روزانه افراد
تصمیمهای بنگاهها
و چه در طرح قوانین و سیاستها.

روز جهانی اخلاق

نشست مجازی اخلاق در شرایط پیچیده امروز

پایبندی به آیین رفتاری

✍ محمدجواد صفار

علم را دام مال و جاه مساز

بر ره خود ز حرص چاه مساز

اوحدی

و فلسفه بدون اخلاق نیز راه به ناکجا آباد می‌برد. اخلاق را هم می‌توان بدین‌قرار تعریف کرد. اخلاق در اصطلاح به صفات درونی انسان گفته می‌شود که در او به صورت عادت درآمده است، به گونه‌ای که عمل مربوط به آن صفت در جایی که موقعیت آن پیش می‌آید بدون درنگ از شخص سرزنند. علم اخلاق که اغلب با حذف کلمه علم از ابتدا به طور مطلق به کار می‌رود، علمی است که با شناساندن صفات نیک و بد و اعمال درست و نادرست اخلاقی انسان را به کسب صفات نیک و انجام اعمال درست توصیه و راهکارهای عملی و مهم را بیان می‌کند.

اخلاق در اصطلاح دانشمندان و عالمان اخلاقی، معانی و کاربردهای متفاوتی دارد. سه معنی برای اصطلاح اخلاق از نظر عالمان اخلاقی برشمرده شده است؛ صفات راسخ نفسانی، صفات و هیئتهای پایه‌دار در نفس است که موجب صدور افعالی متناسب با آنها می‌شود و به طور خودجوش و بدون نیاز

با اجازه دوستان و با سلام و احترام خدمت دوستان و همکاران عزیز و با تشکر از سازمان حسابرسی که بانی این برنامه شده‌اند و تشکر خاص از ایشان که من را نیز در زمره اخلاق‌مداران حرفه محترم حسابداری و حسابرسی به حساب آورده‌اند و مسئولیتی برای من است که بیش از پیش مراقب اخلاق و رفتار حرفه‌ای خودم باشم.

و اما، حکمت، میراث گذشتگان و حاصل تلاش جمعی انسانی است، میراثی که طی قرون و اعصار ذره‌ذره گرد آمده و اینک به مثابه امانتی نزد ما قرار دارد و دستیابی و استفاده از آن از عوامل اساسی پیشرفت و توسعه جهان به طور اعم و هر کشور به طور اخص است. حکمت را با کمی چشم‌پوشی می‌توان مجموعه‌ای از دانش، فلسفه و اخلاق دانست. هر چند دانش و فلسفه را شاید اجزای پرننگتری از حکمت تصور کرد، اما اخلاق را نمی‌توان از علم و فلسفه جدا کرد. علم بی‌اخلاق، چراغی در دست دزد است.

علم‌کنز بهر باغ و راغ بود

همچو مر دزد را چراغ بود

سنایی

قضاوت، اعمال مهارت‌ها، و دانش و تصمیم‌گیری و براساس دانش در شرایطی هستند که عموم جامعه به دلایل نداشتن این دانش و مهارت قادر به این کار نیستند. چگونگی استفاده از این دانش و مهارت در هنگام ارائه خدمات به جامعه، مسئله‌ای اخلاقی و موضوع اخلاق حرفه‌ای است.

یکی از قدیمی‌ترین نمونه‌های اخلاق حرفه‌ای، سوگندنامه بقراط است که امروزه نیز پزشکان برای تعهد به آن سوگند یاد می‌کنند. در ایران قدیم اصناف فتوتنامه‌هایی داشتند که برایشان در حکم منشور اخلاقی بود. نمونه‌های متعددی از این فتوتنامه‌ها به جا مانده است. فتوتنامه شاطران، نمدمالان، خبازان، حمامیان، سلمانیان، سقایان، نجاران، خیاطان، قصابان، سالاخان و الخ. از نظر قدما در آن دوران بنای حرفه و شغل، فتوت و خدمت بود و از این رو در این فتوتنامه‌ها اصول اخلاق حرفه‌ای بر مبنای جوانمردی و خدمتگزاری به خلق تبیین شده است. من خشن‌ترینش را برای نمونه اشاره می‌کنم. در فتوتنامه قصابان و سالاخان گفته شده است که:

- حیوان را جلوی حیوان هم‌نوعش نکشند؛
- چاقو را در مقابل دیدگان حیوان تیز نکنند؛
- هنگام ذبح چشم‌درچشم حیوان ندوزند؛
- پیش از جان دادن سرش را جدا نکنند؛
- پیش از سردشدن پوستش را و قطعه‌ای از بدنش را جدا نکنند؛ و الخ.

امروزه در خیلی از مشاغل و اصناف چنین ظرافتی نیز دیده می‌شود و در ادبیات ما هم گاه به توافقه‌های نانوشته شده‌ای حتی برای راهزنان اشاره شده که آنان نیز باید پایبند اصولی باشند. امروزه از فتوتنامه معلمان نیز نام برده می‌شود و انتظار می‌رود فتوتنامه‌ای برای دانشجویان نیز روزی در دستورکار قرار بگیرد.

حرفه حسابرسی از حرفی است که از دیرباز پایبندی و رعایت اخلاق حرفه‌ای را سرلوحه باورهای خود قرار داده است و حساب‌رسان به آن سوگند یاد می‌کنند. آیین رفتار حرفه‌ای حساب‌رسان بخشی از ضوابط لازم‌الاجرای حساب‌رسان و دیگر اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران است. اولین آیین رفتار حرفه‌ای جامعه حسابداران رسمی در سال ۱۳۸۲ و دومین ویراست آن در سال ۱۳۹۸ انتشار، ابلاغ و لازم‌الاجرا گردید

به تفکر و تامل از انسان سر می‌زند. دوم صفات نفسانی که هرگونه صفت نفسانی است که موجب پیدایش کارهای خوب یا بد می‌گردد. چه صفت به صورت پایدار و راسخ باشد و چه به صورت ناپایدار و غیرراسخ و چه از روی فکر و اندیشه حاصل شود و یا بدون تفکر و تامل سرزند. سوم فضایل اخلاقی، که گاه واژه اخلاق صرفاً در مورد اخلاق نیک و فضایل اخلاقی به کار می‌رود؛ مثلاً وقتی که گفته می‌شود فلان کار اخلاقی است یا دروغ‌گویی کاری غیر اخلاقی است یا زمانی که گفته می‌شود عصاره اخلاق عشق و محبت است، منظور از اخلاق تنها اخلاق فضیلت است. این معنا از اخلاق در زبان انگلیسی هم رایج است و غالباً تعبیر اخلاقی^۱، معادل درست یا خوب و مقابل آن یعنی غیر اخلاقی^۲ به معنای نادرست و بد است. در حدیث معروف از پیامبر اسلام آمده است: "إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ" که معنی‌اش را می‌دانید اما، تعبیر این حدیث که به اصطلاح برای حصر است نشان می‌دهد که تمام اهداف پیغمبر در همین امر یعنی تکامل اخلاق انسانها خلاصه می‌شود.

اخلاق حرفه‌ای دربرگیرنده اصول، وظایف و استانداردهای رفتار فردی و سازمانی مورد انتظار از افراد حرفه‌ای در مشاغل گوناگون است. افراد شاغل در موقعیتهای حرفه‌ای از مهارت‌ها و دانش خود برای انجام کار بهره می‌گیرند. این افراد قادر به

اخلاق

نتیجه کاربردی فرهنگ است و

رفتار حرفه‌ای

جدا از فرهنگ و باورهای جامعه

نیست

جوهره و ویژگی اصلی حسابرسی است. به گونه‌ای که آنان را حسابرسان مستقل (نه حسابرس خارجی در مقایسه با حسابرسی داخلی) و گزارش آنان را گزارش حسابرسان مستقل می‌نامند. اگر ما استقلال را از حسابرس مستقل بگیریم به نظر من صورتهای مالی که توسط مدیران مالی تهیه می‌شود که اغلب اطلاعاتشان عمیق‌تر از حسابرس است، قابل استفاده‌تر خواهد بود. استقلال است که اتکاپذیری صورتهای مالی را برای خارج از سازمان تامین می‌کند.

هر چند این که حسابرسان در رابطه با ملاحظات اخلاقی دچار چه آسیب‌هایی شده‌اند، نیازمند پژوهش‌هایی مستقل است، اما رویدادهای دو سه دهه اخیر نشان می‌دهد که از جمله چگونه پنج موسسه بزرگ^۳ بین‌المللی حسابرسی که در فاصله زمانی کوتاه به چهار موسسه بزرگ^۴ تبدیل شدند؛ که شواهد نشان‌دهنده آن است که ملاحظات استقلال نقش پررنگی در این داستان داشته است. فراموش نکنیم که موسسه آرتور اندرسون (آن پنجی که شد چهار) از جهت خدمات غیرحسابرسی در رتبه نخست پنج بزرگ قرار داشته است. توجه به ملاحظات استقلال در تمامی مراحل حسابرسی از جمله پذیرش کار، برنامه‌ریزی، گردآوری شواهد و به‌ویژه در گزارشگری ضرورت دارد.

استقلال همچنین شامل استقلال ظاهری و باطنی است و تاکید استقلال ظاهری بر نگاه اشخاص ثالث است. بدین معنی که دیگران حسابرس را، صرفنظر از استقلال فکری و ذهنی او، چگونه می‌نگرند. بنابراین رفتار حسابرس با صاحبکار و همکاران صاحبکار کاملاً تعیین‌کننده و به‌گونه‌ای زیردین است. در مقوله استقلال، موضوعاتی مطرح می‌شود چون:

- روابط مالی با صاحبکار؛
- روابط شغلی با صاحبکار؛
- ارائه خدمات تخصصی به صاحبکار؛
- روابط شخصی و خانوادگی؛
- حق الزحمه و حق الزحمه مشروط؛
- خرید کالا و پذیرش هدایا و پذیرایی؛
- شرکای سابق؛
- دعاوی حقوقی؛ و

پیش‌زمینه

رعایت رفتار حرفه‌ای

پایبندی

به آن است

که هر دو ویراست از آیین رفتار صادره از سوی فدراسیون بین‌المللی حسابداران (آیفک) اقتباس شده است.

طبق بند ۱۰۱ آیین رفتار حرفه‌ای یکی از ویژگیهای بارز حسابداری پذیرش مسئولیت حفظ منافع عمومی است. از این‌رو مسئولیت حسابداران رسمی تنها به رضایت‌مندی صاحبکار یا کارفرما منحصر نمی‌شود. حسابدار رسمی در راستای منافع عمومی باید به‌این آیین رفتاری عمل کند. بند ۱۰۵ اصول بنیادی آیین‌نامه رفتاری عبارت است از: درستکاری، واقع‌بینی یا بی‌طرفی، صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای، رازداری و رفتار آداب حرفه‌ای. همه دوستان می‌دانند که اینجا جای استقلال خالی است؛ دلیلش این است که رعایت اصول یادشده در مورد تمامی خدماتی مطرح است که حسابرسان انجام می‌دهند، اما جایگاه استقلال تنها در بحث خدمات حسابرسی و سایر خدمات اعتباردهی است.

به نظر من پیش‌زمینه رعایت رفتار حرفه‌ای، پایبندی به آن است. پایبندی، احساس درونی است و مشاهده آن توسط دیگران اگر غیرممکن نباشد که هست بسیار دشوار می‌باشد. گام بعدی پایبندی رعایت است. قاعدتاً کنترل آن توسط دیگران از جمله پایگاه نظارتی میسر است.

بخش عمده‌ای از رفتار حرفه‌ای، ملاحظات استقلال است که قرار است نیم‌نگاهی به آن به‌ویژه در رابطه با استقلال حسابرسان و موسسات حسابرسی داشته باشیم. استقلال،

مجاز نیست، اما در برخی از خدمات دیگر مثلاً در مشاوره مدیریت، یا در بعضی از حسابرسیهای عملیاتی ممکن است که مجاز تلقی شود.

در ارتباط با خرید کالا و پذیرش هدایا، تعیین کف و سقفی برای آن، امری دشوار است و علاوه بر قضاوت حسابرس، بی‌ارتباط با شخصیت حسابرس، ماهیت کالا و هدیه و گاهی اندازه واحد مورد رسیدگی نیست. معمولاً اگر خرید کالا از صاحبکار با شرایط مشابه مشتریان غیروابسته باشد، موضوع بلامانع به نظر می‌رسد؛ با این حال باز ممکن است استقلال ظاهری حسابرس را خدشه‌دار کند. ناهار و پذیرایی معمول صاحبکار در سطح کارکنان صاحبکار اغلب، پذیرایی تلقی نمی‌شود، اما به‌خاطر بسیار قضاوتی و پرجالش بودن موضوع، گفته شده است که حسابرسان و وابستگان ایشان باید ضمن پرهیز از موارد غیرمتعارف در حدود متعارف، این‌گونه موارد نیز جانب احتیاط را رعایت کنند.

دیگر بحث در این زمینه ارتباط طولانی کارکنان ارشد موسسه حسابرسی با صاحبکار است، که در این زمینه اختلاف نظرهایی وجود دارد؛ مثلاً گفته می‌شود وقتی موسسه حسابرسی ۴ سال یک شرکت را رسیدگی می‌کند تازه می‌فهمد که در آن شرکت چه خبر است؛ بعد عوضش می‌کنند و نفر بعدی می‌آید. ضمن اینکه نفر بعدی که می‌آید در سالهای اول هزینه حسابرسی بسیار بسیار بالاست به خاطر اینکه یک جوری حسابرسی اولیه محسوب می‌شود و باید کارهایی بکنند که حسابرس قبلی قبلاً انجام داده است. با این حال به نظر می‌رسد که این محدودیت در دنیا پذیرفته شده است. برپایه این محدودیتها، در ایران تغییر مدیر هر پروژه حسابرسی باید هر پنج سال یک‌بار انجام می‌شود، تغییر حسابرسان شرکتها، بورسی هر چهار سال یکبار، تغییر سرپرست کار هر سه سال و البته تغییر حسابرسان موسسات حسابرسی پس از دو سال که این خیلی البته عجیب است.

من خودم وقتی که دبیرکل جامعه حسابداران رسمی بودم جزو مدافعین این مطلب بودم که باید موسسات حسابرسی، حسابرسی شوند به‌خاطر اینکه وقتی ما همه را ترغیب، تشویق و الزام می‌کنیم که باید حسابرسی شوند، نمی‌توانیم بگوییم که پس خودمان نه! البته به نظر می‌رسد که در این

ارتباط طولانی کارکنان ارشد.

دوستان با این مفاهیم کاملاً آشنایی دارند اما من چند نکته را در این خصوص اشاره می‌کنم و امیدوارم که یادآوری آن سودمند باشد.

در خصوص روابط مالی با صاحبکار، تضاد منافع یا اشتراک منافع هر دو می‌تواند خدشه‌دارکننده استقلال باشد. رابطه مالی با صاحبکار باید محدود به حق الزحمه حسابرسی و دیگر خدمات مجاز باشد و مبلغ حق الزحمه نیز توسط مسئولان غیراجرایی همچون مجمع عمومی که مورد تاکید قانون تجارت ما هست یا کمیته حسابرسی تعیین شود. در رابطه با ارائه خدمات مجاز به صاحبکار، این خدمات در ضوابط جامعه تعریف شده، اما گاه اختلاف نظرهایی در آن وجود دارد، در حال حاضر این توافق کم‌وبیش پذیرفته شده که ارائه همزمان خدمات اطمینان بخشی حسابرسی، بررسی اجمالی و رسیدگی به صورتهای مالی آتی (گزارش افزایش سرمایه) مجاز شمرده شده است و غیر آن غیرمجاز.

در روابط شخصی و خانواده هر چند موضوع واضح است اما در مصادیق آن، گاهی اختلاف نظر وجود دارد. مثلاً در بخشی از ضوابط بورس، خواهر وابسته تلقی نشده است. در رابطه با دلایل توجیهی ممنوعیت حق الزحمه مشروط نیازی به توضیح نیست. اما نکته‌ای که در این زمینه وجود دارد این است که چنین حق الزحمه‌هایی در خدمات اطمینان بخشی

استقلال

جوهره و ویژگی اصلی

حسابرسی

است

خصوصاً اولاً دوره دوساله کمی نامعقول باشد، ثانیاً باید کفی مشابه شرکتهای بند «ز» در نظر گرفته شود که موسساتی بالاتر از آن مشمول حسابرسی شوند.

در رابطه با اخلاق، علاوه بر رعایت، پایبندی نیز اهمیت چشمگیری دارد. به تعبیری پایبندی مقدمه و پیش‌نیاز رعایت است. استقلال نیز چنین وضعیتی دارد و در عین حال رعایت آن، موضوع درونی و احساسی است، این مطلبی است که برای خود من موضوع شاید جالبی است که حالا خدمت شما هم می‌گویم که به نظر من یکی از پیچیدگیهای رفتاری استقلال است؛ این که مشاهدات و برخوردهای معمول حسابرس با صاحبکار و کارکنان محیط او تاثیر ناخودآگاه و گریزناپذیری بر حسابرس دارد.

این را ملاحظه کنید که اولین تماس تلفنی حسابرس با شرکت، حالا هر کسی که در شرکت باشد فرقی نمی‌کند، حالا منشی باشد یا مدیر، ذهنیتی برای حسابرس ایجاد می‌کند؛ این ذهنیت می‌تواند مثبت یا منفی باشد. به محض اینکه حسابرس وارد شرکت می‌شود این ذهنیت ممکن است بر حسب محیط شرکت تقویت یا تضعیف شود. اولین برخورد با مسئول مالی همانطور است؛ که دوباره باز همان ذهنیت ممکن است تقویت یا تضعیف شود. اولین برخورد با مدیرعامل که برای حسابرس مهم است که از نظر ویژگیها

و صلاحیتهای حرفه‌ای و شخصیتی چطور آدمی است، باز ممکن است که ذهنیت متفاوتی ایجاد کند. حتی برخورد با سیستم مالی، سرفصل‌بندی حسابها، هم برای حسابرس ذهنیتی متفاوت ایجاد کند. یعنی یک شرکت یک جور و شرکت دیگر جور دیگری ممکن است باشد. این موضوعات تاثیری مثبت یا منفی بر حسابرس دارد که به نظر می‌رسد که به‌گونه‌ای گریزناپذیر، و تا میزان هرچقدر ناچیز، خدشه‌دار کننده استقلال است.

خنثی کردن چنین آثاری در جهت حفظ استقلال و بی‌طرفی حسابرس نیازمند تلاشی همه‌جانبه است که بخشی از آن شاید هیچگاه به‌دلیل ویژگی انسان حل‌وفصل نشود و به‌گونه‌ای آزاددهنده، گوشه‌ای از ذهن او را اشغال کند. اشاره به چنین پیامدهایی تاکید بر نسبی بودن و نه مطلق بودن استقلال است. یعنی در واقع حسابرس تمامی سعی خود را در حفظ استقلال و بی‌طرفی در مراحل مختلف را به‌کار می‌برد، اما در مواردی از قضاوت ممکن است به‌سمتی که ناشی از برخوردهایی که مطرح شد و الزاماً حرفه‌ای نیست، متمایل شود.

یک مثال می‌زنم که شاید این موضوع روشن‌تر شود. شما به‌شدت مشغول بحث و مجادله با یکی از دوستان و همکارانتان هستید؛ حال بحث درباره موضوعی حرفه‌ای یا غیرحرفه‌ای باشد، فرقی نمی‌کند. بحث داغ داغ است و یک دفعه این دوست عطسه می‌زند؛ به‌همین سادگی، همین اتفاق ساده ممکن است مسیر بحث را عوض کند. یعنی ممکن است شما اساساً حق را به طرف بدهید و بحث را تمام کنید. یا ممکن است که در نظر خود استوارتر شوید و یا هیچ تاثیری هم نداشته باشد. یعنی ویژگی آدمیزاد این است که گاهی یک اتفاق ساده می‌تواند تاثیری جدی بر او داشته باشد و گاهی هم متأسفانه (مثل این روزها) ممکن است حتی کشته‌شدن یک یا چند نفر در رفتار و کردار او بی‌تاثیر باشد.

رهایی از چنین نسبییتی در استقلال اخلاق، راه دشواری است که با توجه به‌ویژگی آدمی ممکن است راه به‌جایی نبرد اما برای این چالش برون‌رفتهایی پیش‌بینی و تعبیه شده که شاید تا حدودی این مشکل را برطرف کند: یکی تقسیم کار و کنترل کار توسط رده‌های بالاتر و نیز نظامهای خودکنترل، به‌ویژه در موسسات بزرگتر است، و دیگری فضای دیجیتالی

ذهنیت حسابرس

تا میزان هرچقدر ناچیز

خدشه‌دارکننده

استقلال است

درستکار باشد (آقای دکتر مهام).

• آموزش اخلاق و آیین رفتار را باید از خانواده و سپس دانشگاه آغاز کرد (آقای گلچین پور). یکی از دوستانی که اسمشان را پیشتر اشاره کردم می‌گفت که حسابرسان را باید از سن ۱۰-۱۲ سالگی آموزش داد، چون وقتی به سنین بالاتر می‌رسند دیگر شخصیت ایشان شکل گرفته است.

• باید به آیین رفتار حرفه‌ای معتقد باشیم و ضمن پایبندی، آن را رعایت کنیم (آقای رزاق).

• حسابرسی که در خدمات کارشناسی فعالیت دارند به‌طور قطع در مورد خدمات حسابرسی، استقلالشان مورد سؤال قرار می‌گیرد (آقای رادمان).

• چرخش موسسه حسابرسی و شرکا می‌تواند در راستای افزایش استقلال حسابرسان باشد (آقای روحانی‌نیا).

من می‌خواهم صحبت‌م را با یاد یکی از استادان تمام کنم. می‌دانید که در نماز جمعه به نظم و تقوا توصیه می‌شود. من یک وقتی به دوستان و دانشجویان می‌گویم که آدم باید دکتر شباهنگ را ببیند و بعد بفهمد که نظم یعنی چه؟ بدون درک کسانی همچون دکتر شباهنگ، حرف زدن در مورد نظم بی‌فایده است. البته یکی از دوستان ما دکتر نظری هم همین‌طور هستند؛ ایشان هم درواقع اسطوره نظم هستند. بنابراین نظم وقتی معنا می‌یابد که ما آدم منظمی را در زندگی روزمره به معنی واقعی دیده باشیم. دکتر شباهنگ در کارهای شخصی و کارهای حرفه‌اش آدم منظمی بود، آدم باید او را ببیند تا بعد بتواند بفهمد که نظم و منظم بودن یعنی چه؟

آقای فاطمی اشاره‌ای به بزرگان حرفه و مکارم اخلاقی ایشان داشتند و من هم در ادامه می‌گویم که دوست داشتم در این باره صحبت کنم که امیدوارم در سالهای آینده، چنین روزهایی، چنین کاری را انجام دهم. سپاس از اینکه شکایا بودید، حرفهای من را گوش کردید و انشالله که کاستیهایش را می‌بخشید. خدا نگهدارتان.

پانوشتها:

- 1- Ethical
- 2- Unethical
- 3- Big 5
- 4- Big 4

است که برخی از این ارتباطات و احساسات را کاهش می‌دهد، ضمن اینکه خود فضای مجازی هم جذابیت خاص خودش را دارد و می‌تواند دیدگاه مثبت و منفی ایجاد کند.

یک بحث دیگر استقلال هم مفهوم استقلال و کارکرد متفاوت آن در بخش خصوصی و دولتی است که به دلایلی از کنارش می‌گذرم. یکی از موضوعاتی که مجله حسابرس بارها از طریق میزگرد به آن پرداخته، اخلاق و رفتار حرفه‌ای به عنوان مبنای استقلال می‌باشد. که ضمن اینکه وظیفه خود می‌دانم از مجله حسابرس و آن افرادی که شرکت کردند با ذکر نامی از ایشان تشکر کنم، به بخشی از فرازهای این موضوع، به عنوان چالشی مستمر که همواره وجود داشته است و دارد، اشاره می‌کنم.

• حسابداری چنان باید رفتار کند که شک و شبهه‌ای در مورد صلاحیت و درستکاریش بروز نکند (آقای وقتی)؛ که اولین رئیس من و اولین استاد من در حسابرسی بوده‌اند.

• اخلاق حرفه‌ای به اختیاری بودن آنست و کاری که با زور انجام شود ارزش اخلاقی ندارد (آقای دکتر نظری).

• انسان برای چیزی که به دلخواه انتخابش می‌کند ارزش درونی قائل است و برای آن مایه می‌گذارد (آقای ارباب سلیمانی).

• اخلاق نتیجه کاربردی فرهنگ است و رفتار حرفه‌ای جدا از فرهنگ و باورهای جامعه نیست (صفار).

• رفتار و اخلاق ایده‌آل تجسم روشنی ندارد (آقای دکتر بزرگ اصل).

• تداوم اعتبار حرفه حسابرسی و تقویت آن به پایبندی فکری و عملی اعضای حرفه به ضوابط رفتاری و اخلاقی بستگی دارد (آقای پوربهرامی).

• می‌توان در آزمون حسابداران رسمی و دوره‌های بازآموزی بر اصول مبانی رفتار حرفه‌ای تاکید بیشتری داشت (شادروان مصطفی علیمدد).

• نمی‌توان از حسابداران انتظار داشت که منزله و مقید به رعایت موازین اخلاقی باشند و دیگران نسبت به این مقوله اساسی فارغ از مسئولیت بمانند (آقای فخاریان)؛ که این مطلب با اشاره‌ای که جناب نادریان داشتند هم‌جهت نیست.

• انتظار می‌رود کسی که قرار است منافع جامعه را حفظ کند

روز
جهانی
اخلاق

در
پاگرد
ساجد

GLOBAL
ETHICS
DAY 2021

پیام روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

موضوع محوری روز جهانی اخلاق در امسال به «قدرت

اخلاق» اختصاص داشت

که بر پایه مفهوم «اخلاق مطرح است» شکل گرفته است.

روز جهانی اخلاق
در پیاکرد
سازمان

پیام روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

از افراد

مدارس

کسب و کارها

دولتها و

سازمانهای غیرانتفاعی

می خواهیم که با برپایی رویداد در روز ۲۰ اکتبر

سهم خود را در قدرت دادن به اخلاق انجام دهند.

روز جهانی اخلاق

نشست مجازی اخلاق در شرایط پیچیده امروز

پیامدهای تحولات جدید بر آیین رفتار حرفه‌ای

✍ دکتر یداله مکرمی

مقدمه

تغییر هنجارها، در گذشته به تدریج انجام می‌شد. چند نسل طول می‌کشید تا فرهنگ، اقتصاد، فناوری، و خلاصه سنتها و روشهای زندگی تغییر کند. اما امروز تغییر هنجارها در کوتاهی یک نسل اتفاق می‌افتد.

سه تحول اساسی در دهه اخیر زندگی انسانها را دگرگون ساخته است؛ به عبارت بهتر انسانها را وادار ساخته است که هنجارهای خود را ترک کنند و با شتاب در پی هنجارهای جدید، آداب و رفتار جدید، باشند. این سه تحول عبارتند از: سرعت تغییر فناوری، همه‌گیری کووید ۱۹، و تغییرات اقلیمی.

تحولات یادشده پیامدهای شگرفی بر زندگی انسانها داشته، جهان را به چالش کشیده و آن را با آزمایشی سخت و دشوار روبه‌رو ساخته است. دولتها، مراجع ملی و محلی، مردم و کنشگران اجتماعی به این تحولات واکنش نشان داده‌اند. در این میان، حرفه حسابداری انعطاف‌پذیری فوق‌العاده‌ای از خود نشان داده و نقشی پیشرو در پاسخگویی به تحولات یادشده به عهده گرفته است.

فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC) و بنیاد

استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRSB)

در پاسخ به چالشهای همه‌گیری، با واکنش سریع به تدوین و گردآوری منابع ارزشمند پرداختند، و به کمک ذینفعان گزارشگری مالی در هدایت چالشهای پیش‌رو شتافتند. حرفه حسابداری سهم در خورتوجهی در حمایت از اقتصاد جهانی و پیشگیری از فروپاشی آن از خود نشان داد.

فدراسیون بین‌المللی حسابداران با تعریف پروژه فناوری و تشکیل کارگروه و انجام پیمایش به بررسی پیامدهای فناوری دگرگون‌ساز بر کار حسابداران پرداخت تا به آنان در درک چگونگی به‌کارگیری تدابیر موجود در آیین رفتار در پاسخ به چالشهای پیامدهای فناوری بر کار حسابداران کمک کند.

بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی با پیشگامی در پاسخگویی به مسایل مرتبط با پایداری، مأموریت یافت هیئت استانداردهای بین‌المللی پایداری را به عنوان زیرمجموعه بنیاد تشکیل دهد.

با این حال، با پیشرفت حوزه‌های گزارشگری در سراسر جهان به‌سوی آینده‌ای امیدوارکننده، چالشهای اخلاقی که حرفه حسابداری و ذینفعان گزارشگری مالی با آن روبه‌رویند، تمامی ندارد و درواقع، احتمال تشدید آنها وجود دارد.

نقش حساس اخلاق و قضاوت حرفه‌ای در عصر دیجیتال

عصر دیجیتال ممکن است ارزش به‌کارگیری قضاوت حرفه‌ای به‌وسیله حسابدار حرفه‌ای را کاهش دهد.

سرعت کار فناوری و فراگیری آن تکلیف می‌کند که هنگام توسعه و به‌کارگیری فناوری، هر دو، توجه درست به ارزشهای اخلاقی ضرورت دارد. جنبه‌های منفی احتمالی پیامدهای فناوری، اگر به‌درستی از همان ابتدا به آن پرداخته نشود، می‌تواند منجر به ازدست‌رفتن اعتماد به سازمانها، دولت، نهادها و جامعه درکل، شود. در نتیجه، اخلاق به پرده اصلی در بحث فناوری دگرگون‌ساز ارتقا یافته است. از آن‌جا که اعتماد و اخلاق جایگاه بالاتری در مباحث مرتبط با فناوری و پیامدهای آن پیدا کرده است، مراجع مختلف حسابداری حرفه‌ای فرصت را غنیمت شمرده‌اند تا توانایی حرفه و اعضای آن را برای ایجاد و حفظ اعتماد بالا ببرند و افزایش دهند.

به‌نظر می‌رسد آیین رفتار حرفه‌ای لازم است به‌صورتی روشن‌تر، به نقش اجتماعی حسابداران حرفه‌ای در ارتقای رفتار اخلاقی اشاره کند؛ فراتر از نقش کنونی که حسابداران حرفه‌ای به‌صورت مستقیم برای مشارکت در ایجاد اعتماد عمومی در سازمانها و فعالیتهای حرفه‌ای در آن شرکت دارند. چنین نقش فراگیری برای حسابداران حرفه‌ای در جامعه به‌عنوان مدافعان اخلاق در توسعه و به‌کارگیری فناوری، می‌تواند شامل موارد دیگری باشد؛ از جمله، ارتقای فرهنگ اخلاقی در سراسر سازمانها و در میان شرکای تجاری و اشخاص ثالث، تاثیرگذاری بر دیگران در اخلاقی رفتارکردن، و همچنین پاسخگوساختن شخص و دیگران برای تبعیت از رفتار اخلاقی.

آیین رفتار حرفه‌ای باید با افزودن مطالب کاربردی جدید به‌صورتی روشن‌تر نقش اجتماعی گسترده‌تری برای حسابداران حرفه‌ای در ارتقای رفتار اخلاقی به‌عنوان بنیادی حیاتی و استوار برای کسب‌وکارها، موسسه‌ها، و دیگر سازمانها، به‌ویژه هنگام توسعه و استفاده از فناوری در نظر بگیرد.

ذینفعان به‌طور پیوسته به اهمیت قضاوت حرفه‌ای در شرایطی که کسب‌وکارها و جامعه در جهانی پر از تغییرات

با کاهش شدت همه‌گیری و امیدواری از میان رفتن تدریجی همه‌گیری، بسیاری از بنگاه‌ها و سازمانها مشتاق نشان دادن توان خود در بهبود سریع و به‌دست آوردن موفقیت‌های جدید هستند. برخی دیگر با امید به طرحهای حمایتی دولت برای ادامه فعالیت خود برنامه‌ریزی می‌کنند، و با احتمال کاهش کمکهای دولتی، برخی از بنگاه‌ها خود را در آستانه ورشکستگی می‌بینند.

خلاصه این که همان‌طور که تاثیرات اقتصادی بحرانهای یادشده در جهان به‌شکل ناهمگون و پیش‌بینی‌ناپذیر آشکار شد، تلاشهای بازسازی نیز همین سرشت را دارد؛ ابهام در چگونگی مدیریت کردن کوششها برای مقابله با بحرانهای یادشده.

حسابداران حرفه‌ای در یکی چندسال آینده یک دوره بحرانی را در مقابل خود خواهند داشت و باید خود را برای رویارویی با یک دوره ادامه ناطمینانی آماده کنند و مسئولیتهای اخلاقی خود را در اولویت قرار دهند. به چند موضوع بحران‌ساز که ممکن است مسایل و پرسشهای اخلاقی جدیدی پدید آورند که پاسخ به آنها ساده نباشد و به توجه و دقت و هوشیاری بیشتری نیاز داشته باشد، اشاره می‌کنم.

چالشهای اخلاقی که

حرفه حسابداری و

ذینفعان گزارشگری مالی

با آن روبه‌رویند

تمامی ندارد و

احتمال تشدید آنها

وجود دارد

نقش هوش مصنوعی اشاره کرد؛ جایی که انسان در مرکز فرایند تصمیم‌گیری باقی می‌ماند و هوش مصنوعی به جای جایگزینی هوش انسان، آن را ارتقا می‌دهد.

همسو با مفهوم هوش مصنوعی، برخی از پژوهشگران بر این باورند که با افزایش ارزش پیش‌بینی ماشین، ارزش قضاوت انسان و نیاز به آن نیز افزایش می‌یابد. مزیت در خورتوجه ترکیب پیش‌بینی ماشین و قضاوت حرفه‌ای، توانایی تصمیم‌گیری سریعتر بر اساس اطلاعات جامعتر و دقیقتر است.

دردسترس بودن اطلاعات تولید ماشین، با ریسک اتکای بیش از اندازه بر هوش مصنوعی و دیگر اشکال فناوری ناشی از گرایش مثبت به برون‌داد تولیدشده از سیستمهای خودکار همراه است؛ حتی زمانی که استدلال انسان یا اطلاعات متناقض پرسشهایی را مطرح می‌سازد که آیا آن برون‌داد اتکاپذیر یا مناسب برای هدف است. چنین گرایشی (که از آن با نام «جانبداری از فناوری خودکار» یاد می‌شود)، ممکن است ارزش به‌کارگیری قضاوت حرفه‌ای به‌وسیله حسابدار حرفه‌ای را کاهش دهد. حسابداران حرفه‌ای باید این خطر را به رسمیت بشناسند.

فرسودگی شغلی و سلامت روانی گروه‌های کار و استعدادها

حسابداران باید برای تاب‌آوری در برابر بحرانه‌ها و یافتن راه‌حلها تلاش کنند.

نگرانی فزاینده‌ای در مورد سلامت روانی و وضعیت روحی وجود دارد. سلامت روانی شرط لازم برای تفکر انتقادی حسابدار حرفه‌ای است، که نباید اطلاعات را تنها در شکل ظاهری بپذیرد. با گذشت بیش از یک‌سال از همه‌گیری، افراد زیر فشار شدید قرار گرفته‌اند و بسیاری از کارکنان از نظر احساسی دچار کمبود هستند. در سال ۲۰۲۰، مطالعات مختلف نشان داد که بسیاری از بزرگسالان در مشاغل که معمولاً آنها را ملزم به کار خارج از خانه نمی‌کرد، دارای علائم افسردگی و اضطراب بودند.

حرفه حسابداری باید درباره طرز فکر لازم برای رفتار شایسته، همراه با درستکاری و مراقبت حرفه‌ای، و در

حسابداران

باید تغییر را

تشخیص دهند و

بر آینده

تمرکز کنند

پویا تحول پیدا می‌کنند و با آن خود را سازگار می‌سازند اشاره داشته‌اند، که زاینده دگرگونی پیوسته دیجیتالی است.

پیشرفتهای جدید در **هوش مصنوعی (AI)** از قبیل **یادگیری عمیق ماشین (Deep Machine Learning)** همراه با دردسترس بودن داده‌های بزرگ، به پیشکار ماشینی هوشمندی منجر می‌شود که می‌تواند تحلیلها و پیش‌بینیهای پیچیده‌تری را انجام دهد. این افزایش تحلیل و پیش‌بینی ماشین نیز تقاضای بیشتری برای تصمیم‌گیری ایجاد می‌کند که فرصت را برای به‌کارگیری قضاوت انسانی می‌افزاید.

علاوه بر این، برخی پژوهشگران بر این باورند که گرچه هوش مصنوعی می‌تواند پیش‌بینی را بهبود بخشد، همیشه نمی‌تواند قضاوت کند که کدام پیامد بهتر است و یا بهتر به منافع عمومی خدمت می‌کند. چنین تصمیم‌هایی نیازمند توجه به عواملی است چون هزینه‌های پنهان، بده‌بستانهای اجتماعی، پاداش نامشهود، یا ریسک‌هایی که ماشینها در شرایط کنونی توانایی ارزیابی موثر آنها را ندارند. در نتیجه، قضاوت انسانی کماکان نقش مهمی در تصمیم‌گیری بازی خواهد کرد.

با ادامه یافتن تحول فناوری از نوع یادگیری عمیق، ارزش پیش‌بینی ماشین نیز افزایش خواهد یافت، زیرا ماشینها توانایی دارند عوامل بیشتری را در نظر بگیرند و دقیقتر، سریعتر و مقرون به‌صرفه‌تر شوند. از این نظر، باید به مفهوم افزونگی هوش به‌عنوان شیوه‌ای متفاوت برای مفهوم‌سازی

قضاوت کردن با واقع بینی بدون مصالحه ناشی از جانبداری، حساس باشد. به این ترتیب، حسابداران حرفه‌ای باید نسبت به مسائلی که همکاران با آن روبه‌رو هستند- و در مورد آنها صحبت نمی‌کنند- که ممکن است بر قضاوت و تصمیم‌گیری اخلاقی تأثیر بگذارد، آگاه باشند.

با افزایش پیچیدگیها و عوامل استرس‌زا، نیاز به فرهنگ سازمانی قوی، با کانالهای ارتباطی باز و شکل گرفته، و همچنین پروتکل‌هایی برای چگونگی رسیدگی به شرایطی که در آن کارکنان ممکن است نتوانند توانایی کامل ذهنی خود را به یک کار یا شغل خاص اختصاص دهند، ضروری است.

کوشش برای پرهیز از تمرکز بر گذشته

حسابداران باید تغییر را تشخیص دهند و بر آینده تمرکز کنند. یکی از بزرگترین چالش‌هایی که حسابداران حرفه‌ای در طول دوره‌هایی از همه‌گیری با آن روبه‌رو می‌شوند، ادامه یافتن وضعیتی است که حسابداران باید درک بهتری از مسائل پیش‌رو و پیامدهای اخلاقی آنها داشته باشند. به عنوان مثال، سرعت تحول دیجیتالی و استفاده از فناوری مانند خودکارسازی از طریق یادگیری ماشین در محصولات و خدمات بی‌سابقه بوده است.

علاوه بر چالش‌های مربوط به امنیت سایبری و تقلب، ضروری است که حرفه حسابرسی خود از سطح بالای

خودکارسازی (اتوماسیون) استفاده کند.

به عنوان مشاوران مورد اعتماد، وظیفه حسابداران حرفه‌ای است که در این پیشرفت‌ها، آن‌جا که در توسعه و به‌کارگیری آنها شرکت دارند، مهارت داشته باشند. این به مفهوم دستیابی و حفظ دانش و مهارت مورد نیاز برای این کار است. در شرایط دنیای امروز، این به آن معنی است که یاد بگیریم که چگونه می‌توان تهدیدهای مربوط به اصول بنیادی اخلاق از طریق فناوری را درک کرد. پیدایش مسائل جدید یا حل نشده از همه‌گیری، موجب بالارفتن بیشتر ابهام می‌شود که به صورت فزاینده‌ای تمرکز بر تحول حرفه برای آینده را دشوار می‌کند، اما این یک ضرورت است. حسابداران حرفه‌ای، همه با هم باید بپذیرند که چگونه همه‌گیری شرکت‌ها و هنجارهای اجتماعی را تغییر داده است، و تلاش کنند تا یک گام جلوتر از این شرایط باشند.

حسابداران حرفه‌ای، مانند دیگر افراد فعال در محیط کار، در حال حاضر در یک فضای غیرمعمول مشغول به کارند. در سراسر جهان، اولویتهای بنگاه‌ها و انتظارات عمومی به سرعت در حال تغییر است. این تغییرات بر نقش حسابدار حرفه‌ای تأثیر می‌گذارد. به عنوان مثال، افزایش سرمایه‌گذاری سهامداران و در پی آن تقاضا برای گزارشگری محیط زیستی، اجتماعی و راهبری (ESG) باعث می‌شود سرمایه‌گذاران نه تنها در زمینه گزارشگری زیست محیطی، اجتماعی و راهبری به دنبال اطلاعات معتبرتر و مقایسه‌پذیر باشند، بلکه در طلب خدمات اطمینان بخشی درباره این اطلاعات برمی‌آیند. حسابداران حرفه‌ای باید به این تقاضا پاسخ دهند.

در پی تحولات ناشی از همه‌گیری، سرعت تغییر در فناوری، و تغییرات اقلیمی، در حالی که حس می‌کنیم که هنجارهای جدیدی وارد زندگی ما شده‌اند، همه ما باید به طور فزاینده‌ای در ارزیابی تأثیر این تغییرات بر دیدگاه‌ها و تصورات مربوط به الزامات اخلاقی، به ویژه در مورد رابطه بین حسابدار و واحد تجاری، دقت کنیم. همان‌طور که این تحولات، خطر رفتارهای غیراخلاقی را افزایش داده‌اند، تلاش برای بازسازی نیز به همان اندازه فرصت‌های دگرگونی برای بهتر شدن را افزایش می‌دهد.

**حسابداران
باید برای تاب‌آوری
در برابر بحرانه‌ها و
یافتن راه‌حل‌ها
تلاش کنند**

روز
جهانی
اخلاق

در
پاکرد
ساز

پیام روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

اقدام شما در روز جهانی اخلاق می تواند شامل
سازماندهی سخنرانی و گفتگو (مجازی یا حضوری)

انتشار مقاله

راه اندازی کارزار رسانه های اجتماعی

استفاده از برچسب روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

و حتی مراسم پاکسازی محیطی

تشکیل ستاد

بسته های یادگاری

و راه های بیشمار دیگری

برای مشارکت باشد.

روز جهانی اخلاق
در پاگرد ساجس

پیام روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

همزمان با تلاش برای برنامه‌ریزی بزرگداشت روز جهانی اخلاق

می‌توانید درباره پرسشهایی از این قبیل فکر کنید:

اخلاق برای شما چه مفهومی دارد؟

آیا چیزی به نام اخلاق جهانی وجود دارد؟

رهبری اخلاقی را چگونه تعریف می‌کنید؟

اخلاق، پدیده فرهنگی

دکتر رمضانعلی رویایی

حسابداری

برای پذیرش دعوت نشریه حسابرس سپاسگزاریم. گفتگو را با تعریف «منافع همگانی» و مسئولیت حسابداران در قبال آن آغاز کنیم.

رویایی

منافع همگانی در رسته‌های گوناگون علوم انسانی دارای تعاریف زیاد ولی بسیار به هم نزدیک هستند. به نظر من فعلاً قانع باشیم و در حسابداری و به ویژه در حسابرسی موضوع «منافع عمومی» را در پهنای نسبتاً گسترده «ذینفعان» ببینیم. چون تعریف منافع عمومی در مفهوم عام آن بر حسب فرهنگ، شکل سیاسی، ساختار اجتماعی و نحوه مدیریت جوامع گسترده‌تر می‌شود و از دسترسی بحث، هم دورتر خواهد بود، که البته به آن تعاریف هم اشاره خواهیم کرد.

اگر ما فعلاً قناعت کنیم و «منافع عمومی» را در چارچوب حوزه حرفه‌مان و قالب منافع «ذینفعان» فشرده و تعهداتمان را اجرا کنیم، واقع‌بینی کرده‌ایم. ذینفعان در پیوستاری متشکل از «صاحبکار یا مشتری، اعتباردهندگان، دولت

دکتر رمضانعلی رویایی عضو هیئت علمی دانشکده حسابداری دانشگاه علوم و تحقیقات است و پژوهشهای پرتعدادی در زمینه اخلاق حرفه‌ای به انجام رسانده است. وی از ۱۸ سال پیش بنیانگذار درس اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه‌های ایران و مولف کتابهای اخلاق و مسئولیت اجتماعی، فلسفه اخلاق و اخلاق حرفه‌ای، و اخلاق و حرفه‌ای‌گرایی در حسابداری است. ایشان، مثل همیشه، دعوت نشریه حسابرس برای گفتگو درباره اخلاق حرفه‌ای را پذیرا شدند، که به خوانندگان گرامی تقدیم می‌شود.

و مفهوم قربات با یکدیگر را می‌رسانند. از این قرار:

- استقلال (Independence) (در ایران بی‌طرفی و واقع‌بینی)
- عینیت (Objectivity)
- صداقت (Truthfulness یا Honesty) - (در ایران درستکاری)
- صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای (Prudence and Competence)
- وفاداری (Integrity / Loyalty)
- رفتار و آداب حرفه‌ای (در ایران) - (Behavior and Judgment)

به نظر می‌رسد آن چه که حسابدار را در رابطه با حرفه‌اش و انجام درست وظایفش ایمن می‌سازد: "دریافت سیستم درونی، مدرکات آیین رفتار و مهمتر از همه روح جاری (Spirit) پنهان و عریان آیین رفتار حرفه‌ای است."

همنشینی با و تمرکز بر این «روح آیین رفتار حرفه‌ای» کار آسانی است زیرا:

۱- از یک سو اخلاق حرفه‌ای (Ethics) در واقع کاربرد اخلاق عمومی (Moral) در یک حوزه خاص - در اینجا حرفه حسابداری - است.

۲- اخلاق عمومی آیین زندگی شریف و متانت ایمانی را از زمان کودکی با انسان خلق می‌کند و تا لحظه پایانی حیات دم‌خور، مراقب، هشداردهنده رفتار و آموزه‌های دینی و فرهنگی در جهت و به منظور «بااخلاق بودن» می‌باشد.

۳- در عین حال برای اخلاق حرفه‌ای و رعایت همنشینی با آن چارچوبها، تعاریف، استانداردها، و دستورعملهای متحدالشکل برای تمامی حسابداران حرفه‌ای تدوین، مکتوب و منتشر شده است. طبیعی است که در این صورت از تصمیم‌گیری در بحرانهای اخلاقی (Dilemmas) - که من در نوشته‌هایم به جای بحران به واژه مناسبتر «سردرگمی» تعبیرش کرده‌ام - آسان‌تر گذر کرده و با اتخاذ تصمیم (البته بعد از مرحله قضاوت) موفق و خرسند خاطر می‌شود.

۴- به سه موضوع بالا ابعاد محیطهای تصمیم‌گیری (با همه گوناگونی، که در اینجا ذکر نمی‌کنم)، منش، شخصیت، فرهنگ، امتیازات اجتماعی، تقریبهای متفکرانه و نظریه‌پردازانه

و دولتمداران، نظام و سازمانهایش، سرمایه‌گذاران بیرونی، صاحبان سرمایه شرکت، محیط کسب و کار و موسسات و جوامع مالی (مثل بورس و صندوقها) و سایرین» قرار دارند. سایرینی که چشم امید و دل گاهی لرزان! به تکیه بر دو اصل بنیادین آیین اخلاقی ما یعنی عینیت (Objectivity) (یا بی‌طرفی) و (وفاداری محض) یا تعصب به یکپارچگی (Integrity) ^۱ بسته‌اند.

توضیح اینکه تعریف فوق تعریفی نسبتاً «اقتضایی» و منطبق با شرایط حرفه‌ای ما و محیط بیرونی حاکم بر فعالیتهای حسابرسی و حسابداری کشور خودمان است و شخصاً عقیده دارم که عناصر تشکیل‌دهنده ذینفعان - برای صیانت موثرتر از منافع عمومی - تجزیه‌نشدنی و تفکیک‌ناپذیر بوده و به صورت یکپارچه و در یک کلیت (Collective) کارساز قابل تحصیل باید باشد. در غیر این صورت تعریف آرمانی و غیراقتضایی اینجانب از «منافع عمومی» که شامل و مانع باشد مبتنی بر فلسفه فراتجددخواهی (پست مدرن) و منبعث از معبر توصیه‌های صاحبان مکتب فرانکفورت، یورگن هابرماس (اریش فروم و همکاران) می‌باشد. که مفاهمه با آن خود تفصیل و تشریح زیاد طلب می‌کند که در عین حال خواندنی، آموزنده و به‌ویژه محل استدلال و ارتباط آن با حسابداری مبحثی چالشی و جالب است که متأسفانه مجال آن در این گفتگو نیست ^۲ (بد نیست اشاره شود که «منافع عمومی» مورد عنایت حسابداری امریکا و غرب برخوردار از دیدگاه‌های جرمی بنتام (Jeremy Bentham) و جان استوارت میل (John Stuart Mill) از منافع عمومی می‌باشد). ^۳

سازمان

اصول بنیادین آیین اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران حرفه‌ای که به آنان کمک می‌کند که در جهت منافع همگانی مسئولیتهای خود را انجام دهند کدامند؟ چه موانع و خطراتی ممکن است بر توانایی حسابداران حرفه‌ای در رعایت اصول مزبور اثر بگذارند؟

روایی

اصول بنیادین رفتار حرفه‌ای در مانیفستهای کشورهای مختلف و از جمله ایران از لحاظ محتوا بسیار با هم مشابهت دارند و در واژگان و عناوین اگر چه بعضاً متفاوت‌اند ولی در معنا

از سوی دیگر نسبت به مدیریت این عارضه‌ها اشکالاتی دارند ولی اتفاقات ناخواسته که بیشتر در اثر قربات و توسعه عوالم مودت و دوستیهای بی‌شائبه باعث می‌شود اصل استقلال و اصل عینیت، مخدوش شود.

گفتنی است که خطرات حرفه ما به‌خصوص در شاخه حسابرسی خارجی یا حسابرسی مستقل یگانه و فاقد مشابهت در حرف دیگر است. درواقع حرفه ما در شاخه حسابرسی مستقل را با تمثیل شمشیر دولبه می‌شود تعبیر داد، که فعلاً با قبول کفایت اشاره لازم است از آن در گذرم.

سازمان

تضاد منافع چگونه پیش می‌آید؟ آیا تضاد منافع به‌خودی‌خود نقض اصول اخلاق حرفه‌ای است؟

روایبی

خیر! ابتدا عرض کنم که تضاد منافع بالقوه چیز خطرناکی نیست، ناقض اصول هم نیست، به‌خصوص اگر از «سردرگمی» بیرون بیاید و وقتی ناقض است که منافع شخصی ارجح بر حرفه و نظام آن باشد. سه نوع یا سه طبقه تضاد احتمال دارد پیش آمد کند: الف- که اساسی‌ترین و در واقع ریشه‌ای‌ترین آنها کاهش یا تزلزل در ساختار تقوی (Virtue) است. خوبست ابتدا تعریف تقوی را که فلاسفه اخلاق، از جمله سقراط پدر علم اخلاق به آن فضیلت اطلاق می‌کنند، در اینجا بیاوریم: تعریف پروفیسور استیون مینتز (Steven Mintz) که مطالعات و ممارسته‌های بنیادین در مبحث اخلاق کرده است می‌گوید:

«تقوی (Virtue) ظرفیت قضاوت در اقدام یا انجام «یک چیز درست در جای درست، در زمان درست و به‌شیوه درست» است».^۴ ب- بی‌توجهی ناشی از کثرت کارها و یا شتاب‌زدگی در قضاوت و تصمیم‌گیری و یا مسالحه احتمالی و سهوی و یا ندرتاً عدم‌رعایت یک یا بیشتر اصول بنیادین اخلاق حرفه‌ای. ج- حداقل ۳ وضعیت یا موقعیت پیش می‌آید که سردرگمی (یا بحران) برای حسابداران حرفه‌ای به‌وجود می‌آید:

اول: رویه‌های فنی و مقررات حرفه‌ای ممکن است واضح نباشد. بنابراین اقتضا می‌کند که حسابداران ممارست و تمرین کافی و مستمر در استفاده از مقررات اخلاقی و در فرایند قضاوت‌های اخلاقی انجام دهند.

دوم: ممکن است در منافع بین ذینفعان تعارض ایجاد

را (که متأسفانه این دو مورد آخری در بین افراد «حرفه‌ها» به‌اشتباه و شاید به‌خطا مظلوم، تنها و بی‌استفاده مانده است) اضافه کنیم. آن وقت درمی‌یابیم که خطرات زیرین در عین حال که وضوح دارند، تمایل به کاهش، و به‌تدریج گرایش به امحاء دارند و به‌موازات ممارسته‌های حرفه‌ای زایل خواهند شد. که فقط به‌منظور استجابات پاسخ به سؤال مجله وزین حسابرسان آن‌ها را ذکر می‌کنم، وگرنه نیازی به ذکر آن‌ها نیست.

• خطر خودخواهی (Egoism): که بر رفتار آیین‌مند حرفه ما و همکاران، اثر مستقیم می‌گذارد. پیش‌قضاوتی، کوتاه‌انگاشتی نظرات رقبا و حتی همکاران نزدیک، عقده‌های گوناگون روانی-شخصیتی و عدم‌هم‌خوانی در عرصه مهارت و دانش- نه بر تریب‌های الصاقی یا انتسابی دوستان و یا مشتریان نیازمند. • خطر منافع شخصی (Self interest): که غیر از سایه‌گراف گرای تکاثر و افزون‌طلبی، یک خطر در درون ما هم است که خودمان زنگ هشداردهی آن را خفه می‌کنیم چون از خودهشدار می‌هراسیم. طبعاً این جذبه منافع شخصی یک یا برخی از اصول بنیادین ما را کم اثر می‌کند و از هشدار و تذکر باز می‌دارد و در نتیجه مشتری (صاحبکار) و سایر ذینفعان دچار قضاوت احتمالی غلط و تصمیم‌گیری مصیبت‌بار آن می‌شوند.

• خطر ارزان‌فروشی (Low-balling): که ناخواسته از سر زیادت‌طلبی یا خدای ناخواسته از سر عدم‌توجه به آیین حرفه‌ای و آداب آن و بی‌رمق‌بودن اراده نزدیکی بر رقیب ما را دچار ورطه بی‌اخلاقی می‌کند.

• خطر خرید اظهارنظر (Opinion Shopping): که این خطر نیز زمانی که به حسابدار پیشنهاد می‌شود و حسابدار حرفه‌ای از سر و سوسه ثروت و حق‌الزحمه و یا خدای ناخواسته از سر دشمنی با رقیب یا همکار نارقیق تن به چیز یا پدیده‌ای می‌دهد که مسری می‌شود و یا ممکن است بر سر خود ما هم چنین عارضه‌ای اتفاق بیافتد و آن وقت دیگر «خودکرده را تدبیر نیست».

• خطر تجدید سالانه قرارداد (Annually Contract Renew): که مزایای قابل‌اعتنایی دارد مضاری نیز متوجه ما می‌کند. مزایای این تمديد‌ها در قراردادهای حسابرسی یا حتی خدمات حسابداری را واقف هستیم ولی به‌موازات و در کنار این مزیت و از خود همین مزیت‌ها مشکلات کوچک و گاهی بزرگ زاییده می‌شود. البته حسابرسان از یکسو و مشتری

اندکی با تعجب و تردید منباب عامیانه بودن آن مواجه شد. در طی این مدت، حدود ۲۰ سال، سازمان بازرسی، مجلس شورای اسلامی، وزارت امور اقتصادی و دارایی و خیلی دیگر از سازمانها این راه را ترویج کردند و واژه سوت زنی نیز عادی شد. ولی این شیوه در کشور ما دچار تعارضات فرهنگی و ضعفهای رفتاری مردم، به ویژه طبقات میانی و پایین تر می شود و خطرات انتقام، دشمنی، اخراج، شتمات به قهر و غضب، بی اعتنایی و آزارهای روحی به همراه خواهد آورد.^۵

به نظر من سازمان یافتگی و برخورد تشکیلاتی با ملاحظات عوامل انگیزشی، رفتاری و روان شناختی راه موثرتری برای جذب و گسترش و بهره برداری از واکنش حسابداران در مقابل رعایت نشدن قوانین و مقررات است. و این کار اگر به صورت ارگانیک و مدیریتی ایجاد شود، باید در داخل حرفه و توسط سازمانهای رسمی و سازمانهای غیردولتی (NGO) درون حرفه حسابداری ایجاد، تشویق مراقبت و توسعه یابد.

اقدام با منزلت و احترام می تواند به شکلی باشد که خود اعضای حرفه، اعم از جامعه رسمی حسابداران، کارشناسان دادگستری رسمی، حسابداران خبره و سایر گروه های فعال و مطرح جامعه مانند انجمنهای شاخه های حسابداری مدیریت، حسابرسی داخلی، حسابرسی بورس و غیره در اداره سازمان یافته سهیم باشند که به شکل دیالوگ، شخصیت و در گفتگو و تذکر و ترغیب به اصلاح اشتباهات با رفتار رفاقت و باز یافته های نمرات آموزشی همراه باشد.

ایجاد جلسات پرسش و پاسخ و تنویر افکار در انجمنهای حرفه ای و سازمانهای غیردولتی ضمن ترویج آشناییها و طرح مسایل و عقیده های تازه به شکل سازنده تری کمک به مواجهه حرفه ای خواهد کرد.

سازمان

افزون بر رعایت اصول بنیادین، استانداردهای بین المللی هم ایجاب می کند که حسابداران در انجام وظایف حسابرسی و اطمینان بخشی مستقل باشند. ارتباط استقلال و اصول بنیادین چگونه است؟

روایی

استقلال بخشی بسیار مهم و حیاتی از بدنه آیین رفتار و اخلاق حرفه ای است که از اصول بنیادین ریشه می گیرد. از آنجایی که اصل استقلال عنصر اساسی است در تمام

اغماض

ساده انگاری و

کم اهمیت کردن

استقلال

عوارض جبران ناپذیری

دارد

شود. بنابراین حسابداران باید منافع ذینفعان را با حفظ و براساس اولویتهای تشخیص دهند و صیانت کنند. یکپارچه و تفکیک ناپذیر عناصر ذینفعان را در اولویت مرتب و منظم قرار دهند.

سوم: زمانی است که تعارض بین منافع شخصی حسابداران و کاربرد «بایدی» و اصول اخلاقی پیش می آید. اصل وفاداری (Integrity) اجازه نمی دهد که خدمت، اعتماد و نفع عمومی تحت الشاع سود و سایر امتیازهای شخصی حسابداران قرار گیرد.

سازمان

با توجه به اصول بنیادین اخلاق حرفه ای، واکنش حسابداران حرفه ای در مواجهه با رعایت نشدن قوانین و مقررات چگونه می تواند باشد؟

روایی

شیوه و یا رویه سوت زنی (Whistle Blowing) راه خوب و متداولی است که اینجانب حدود ۱۸ سال پیش برای اولین بار در مقطع دکترای حسابداری همراه با معرفی نخستین بار حوزه اخلاق حرفه ای (Ethics) و در دانشگاه علوم و تحقیقات با ترجمه معادل «افشا» و «هشداردهی» تدریس کردم. تعداد قابل ملاحظه مقاله ترجمه، تالیف و منتشر شد. اما با وجود وقوف به مناسب بودن معادل «سوت زنی» این واژه در زبان فارسی

مراحل حسابرسی اعم از داخلی یا بین‌المللی ضرورت توجه و حفظ محوری دارد. در پاسخ به سؤال دوم (موضوع موانع و خطرات رودرروی حسابداران) موضوع مخاطرات را که بحث می‌کردم با توجه به وجود چهره جدی و محوری استقلال بر روی اخلاق حرفه‌ای بوده است.

طبیعی است که اغماض، ساده‌انگاری و کم‌اهمیت کردن استقلال عوارض غیرقابل جبران در این حوزه دارد. توجه کنیم که آیین رفتار حرفه‌ای احتیاج به تدوین و رعایت آداب در خور خود دارد و این آداب با روحیه استقلال، آزادمنشی، برتری حقوق عام بر حقوق شخصی و دیگر اهرمهای بازدارنده‌ای درست می‌کند که اعتماد ذینفعان را جلب، و خلوص و شرافت عمومی حسابدار را قوت می‌بخشد.

نظر شخص من؛ استقلال (و بی‌طرفی) ضمن اهمیت انفرادی خود، در کل به تکیه‌گاه و حتی محل شریک خلاق چهار اصل دیگر و نتیجتاً توسعه و کیفیت هم بخشهای تک‌تک و هم استغناء کلیت آنها نقش کلایه‌دار اصول را ایفا می‌کند.

سازمان

سرعت تغییر فناوری چه چالش‌هایی اخلاقی را فراوری حسابداران حرفه‌ای قرار داده است؟ چگونه می‌توان ارزشهای اخلاق حرفه‌ای را در این‌گونه شرایط رعایت کرد؟

باعث همه مشکلات بی‌اخلاقی در حسابرسی و در مدیریت حسابداری بی‌توجهی به جدی بودن اخلاق ترویج و تبلیغ و تاکید بر اهمیت آن در جامعه بود

روایایی

تحولهای جدیدی ترکیب و محتوای کاربران (ذینفعان) را تغییر می‌دهند. رمزارزها یکی از این تازه‌واردان است. روشن است که دورنمای این موضوع که به شکل سؤال مطرح شده است، حاصلی جز تسهیل و روانی در اجرا و مراقبت و رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای نخواهد داشت؛ به عنوان مثال: پدیده بلاک چین (Block Chain) یا زنجیره بلوکی که ثمره ابداعات و رشد فناوری است کمک موثری به افشا و تعمیم اطلاعات در بین تمام لایه‌ها و قشرهای جامعه، به ویژه رویه‌ها و سطوح مختلف کاربران و استفاده‌کنندگان از گزارشهای مالی، یادداشت‌های پیوست، گزارشهای ادواری و گزارشهای عندالمطالبه خواهد داشت.

مشکل عدم تقارن اطلاعاتی در شرکتها و به ویژه در بورسهای مختلف تهران جدی است. با گسترش همین پدیده زنجیره بلوکی و وجود یک دفتر به مثابه دفترکل، به شکل مجازی و برخط (Online) عدم تقارن اطلاعاتی به حداقل ممکن کاهش می‌یابد و اطمینان بخشی، قابلیت اتکا را زیاد می‌کند. به طور کلی ویژگیهای کیفی گزارشگری مالی و استخراجات حسابداری برای خدمت به همه کاربران و استفاده‌کنندگان مهیا می‌شود.

زنجیره بلوکی خیلی پیش‌زمینه و بسیاری پسوندی تکنیکی با خود آورده است. پدیده ارزهای رمزی یا رمزارزها و سرمایه‌های کلان که البته بخش خاصی از یک لایه خارجی به آن توسل جسته‌اند، بدون این تکنیک، لوزان، گل‌آلود و غیرقابل اطمینان می‌شود. خواسته یا ناخواسته رویه‌های حسابداری باید مطابق نیازهای ذینفعان عمل کند. شاید طیفی جدید دارد وارد می‌شود؟!!

سازمان

سرعت فناوری در محصولات و خدمات بی‌سابقه است. حسابداران حرفه‌ای ناگزیر از فراگیری دانش و مهارتهای لازم متناسب با تحولات می‌باشند. این مهم چگونه باید صورت گیرد و در چه زمینه‌هایی باشد؟

روایایی

مشکلی که با مسامحه و بی‌مسئولیتی در امر آموزش اخلاق حرفه‌ای در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد

به آن برسد.

اگر روزی به کلوب جهانی حرفه حسابداری وصل شویم. آن وقت «باید» جدیدی جلوی ما سبز می شود و تا به خود بجنبیم به عرش رسیده و طبیعی است که برای نگاه کردن به آن عرش باید کلاه از سرمان بیافتد.

سازمانهای حرفه ای ما و جامعه حرفه ای ما باید برای این تحول که حالا به جای پا برای رفتن پر برای پریدن و پرواز دارد و مقصدش در کدام «کجا آباد» این کائنات خواهد بود، فکر و اقدام کنند. چاره این ناگزیری از فراگیری دانش و ... که در این سؤال مطرح شده در دیدن، خریدارانه دیدن، آموختن است. تا جایی که می شود ابداع، کشف، اختراع و اگر نمی شد نگاه و نگاه آموختنی و کپی کردن تا به آن مرزی برسیم که آنهایی که استحقاق داشتند و دارند رسیدند. اگر این نیاز مغفول بماند و ما غافل، آن وقت؟؟

رسد آدمی به جایی که به جز خدا نبیند

بنگر که تا چه حد است مکان آدمیت

پانوشتها:

- ۱- Integrity در بین نظریه پردازان حسابداری در معنای وسیعتری شامل حفظ وفاداری کامل و رازداری و اعمال وظیفه نسبت به حفظ یکپارچگی و کلیت و تمامیت رابطه اطمینان بخش با صاحبکار و ذینفعان است.
- ۲- علاقه مندان به این موضوع رجوع کنند به: رویایی، رمضانعلی، فلسفه اخلاق حرفه ای، انتشارات کتابخانه فرهنگ، چاپ دوم، فصل ۵، ۱۳۹۳
- ۳- اشاره کنم که اولین بار در قرن هجدهم این موضوع با عنوان «فوائد عامه» توسط فیلسوف جرمی بنتام (Jermy Bentham) مطرح و بعدها توسط اقتصاددان جان استورات میل (John Stuart Mill) شسته رفته تر و حوزه مهمی در علم اجتماع گردید.
- متأسفانه در حرفه حسابداری ما در ایران با این موضوع به طور جدی تدقیق و تفکر نشده است.
- ۴- در میان فلاسفه برتراند راسل فیلسوف نامدار قرن بیستم و مولف کتاب «تاریخ فلسفه غرب» تعبیر دیگری از این مفهوم دارد که اخلاق فقط «تقوی» و فقط «فضیلت» نیست بلکه یک «ضرورت» است. این کتاب با ترجمه نجف دریابندری به فارسی برگردان شده است.
- ۵- برای مطالعه بیشتر در زمینه سوت زنی (Whistle Blowing) مراجعه کنید به: رویانی، رمضانعلی، مهدی محمدی، اخلاق و حرفه ای گرایی در حسابداری، کتابخانه فرهنگ، چاپ چهارم، ۱۳۹۵

و دکترای حسابداری پیش آمد نباید در حوزه های دیگر تکرار شود.

باعث این همه مشکلات از ثبت و طبقه بندی و تلخیص رویدادها تا گزارشهای نهایی، تصمیمات اقتصادی و بدفراجامی در تعدد و مقادیر اختلاسه ها و تقلبها، عدم توجه به جدی بودن اخلاق، ترویج و تبلیغ و اهمیت آن در جامعه بود.

اخلاق یک پدیده فرهنگی است. بی اخلاقی هم همینطور یک پدیده فرهنگی است. هر پدیده فرهنگی یک روح در کالبد اجتماع و مردم آن است. تا روح پدیده اخلاق حرفه ای و احساس تنفس آن در سینه و شریانها حس نشود، محوریت پیدا نمی کند. محوریت یافتن غیر از نوشتن اصول به صورت دستوری و با واژه های باید و نباید است. دستوری کردن اصول و قوانین لازم است ولی کافی نیست.

برای امر مهم اخلاق کار فرهنگی نشده و چنین ضررهای مصیب باری متوجه کشور و ارکان آن گردید. این مقدار اعجاب آور از تعداد و ارقام میلیاردری و تریلیونی علاوه بر ضررهای مالی، مکافاتهای غیرقابل جبران معنوی، روحی، روانی از افسردگی تا خصومت های مردمی و غیره به بار آورد.

اخلاق حرفه ای را اگر ۱۸ سال پیش من حرف و پیام و فلسفه هایش را به دانشگاه نمی آوردم، قطعاً شرایط امروز را نمی داشتیم، که در اثر آن چند سالی است که به دنبال آکادمی و پژوهشهای گسترده، سمینارها، کلاسهای آزاد و آموزشی برگزار و نقل محافل حرفه ای ها گردیده است. باید شکرگزار بود و نیمه پر لیوان را دید و نوشید! و خوشبختانه ۵ سالی است که عنوان «اخلاق و مسئولیت اجتماعی» در وزارت علوم جزو دروس دکترای حسابداری مصوب شد که من هم برای آن کتاب نوشتم.

منظورم به فناوری است که اگر غافل شویم، با سرعت اعجاب آوری که دارد، اوضاعش بدتر از عدم حلول اصول اخلاق در دانشجویان حسابداری خواهد بود.

فناوری سرنوشت علم و هنر و فن در این عصر از تاریخ تطور دانشهاست و قطعاً منتظر نخواهد ماند یا از سرعت خود کم نخواهد کرد (که افزایش هم می دهد) تاکسی یا کشوری

اخلاق حرفه‌ای؛

سر مشق

روز جهانی

اخلاق

✍ اکبر سهیلی پور
فرشاد اسکندریاتی

و صحت صورتهای مالی صاحبکار مذکور، مورد تردید واقع می‌شود.

اگر چه روزگاری حسابداری به‌عنوان درستکارترین حرفه در نزد عموم شناخته می‌شد، اما نادرستیهای اخیر ملاحظه‌شده در گزارشهای مالی؛ شهرت آن را خدشه‌دار کرده است. از سوی دیگر، به‌رغم باور جامعه علمی و حرفه‌ای حسابداری مبنی بر اینکه گرایش این رشته به‌سمت برخورداری از یک چارچوب نظری مبتنی بر اصول، بیشتر از تمایل آن به داشتن چارچوبی مبتنی بر قواعد است، اما هنوز هم در آموزش حسابداری در دانشگاه‌ها، بر چارچوب نظری مبتنی بر قواعد تاکید می‌شود. علاوه بر این، به‌نظر می‌رسد که الگوهای ذهنی اساتید حسابداری، هنوز بر مبنای قواعد قرار دارد و حسابداران رسمی نیز در حل‌وفصل مسایل خود، از یک رویکرد مبتنی بر قواعد پیروی می‌کنند.

حتی اگر اقدام انجام‌شده براساس دیدگاه مذکور، از منظر

ذینفعان و سایر گروه‌های استفاده‌کننده از اطلاعات مالی برای تصمیم‌گیریهایی مربوط، به صورتهای مالی حسابرسی‌شده اتکا و برای حصول اطمینان از صحت و کامل بودن و قابلیت اتکای اطلاعات مندرج در آن گزارشها، همواره به حساب‌رسان و حرفه حسابداری وابسته بوده و هستند؛ آثار نامساعد ناشی از تقلبهای مالی در برخی از شرکتهای بزرگ، موجب شده است تا اعتماد جامعه کاربران نسبت به توانایی حرفه حسابرسی و یا تمایل آن به حفظ منافع آنان مورد تردید قرار گرفته و جایگاه والای حساب‌رسان نزد افکار عمومی آسیب‌پذیر شود. حساب‌رسان مانند «نگهبانانی مسئول»، وظیفه حفاظت از منافع کاربران را برعهده دارند؛ هرچند که برخی از آنان با انتقال ریسک اضافی به سرمایه‌گذاران، در ایفای مسئولیت خود ناموفق عمل می‌کنند. زمانی که حساب‌رسان خواهان مصالحه بر سر استقلال حرفه‌ای خود و یا نادیده گرفتن مجموعه اطلاعاتی حیاتی برای حفظ صاحبکار هستند، بی‌طرفی آنان

هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی (FASB) باشند و یا گمراه‌کننده به نظر رسند، اعضای خود را از اظهارنظر درباره این‌که صورتهای مذکور مطابق با اصول پذیرفته‌شده حسابداری تهیه شده‌اند، برحذر داشته است.

مشکل اصلی در رسواییهای حسابداران شرکت‌هایی مانند **انرون (Enron)** و **ورلدکام (World.Com)** و حساب‌رسان موسساتی از قبیل **آرتور اندرسن (Arthur Andersen)**، طرز تلقی آنان از انحراف بااهمیت بوده است. **انجمن حسابداران رسمی آمریکا (AICPA, 2002)** تاکید کرده که پرداختن به حرفه حسابداری، مستلزم چیزی بیش از رعایت قواعدی مشخص و شامل برداشتهایی است که تضمین‌کننده صلاحیت، بی‌طرفی و درستکاری حسابداران در انجام کلیه فعالیت‌های حرفه‌ای می‌باشد. از سوی دیگر شواهد اخیر نشان می‌دهد که متأسفانه بسیاری از حسابداران، حساب‌رسان و مدیران شرکتها، اقدام به تحریف صورتهای مالی، مشارکت در تقلبهای مالی و پنهان‌شدن در پشت خالهای قانونی موجود در مقرراتی کرده‌اند که مبتنی بر قواعد بوده است.

اگر چه لحن مورد استفاده در آیین رفتار حرفه‌ای به‌گونه‌ای است که دعوت به استفاده از رویکردی مبتنی بر اصول را به‌ذهن متبادر می‌سازد ولی به‌نظر می‌رسد که چارچوب مورد استفاده همچنان بر مبنای سلسله مراتب هرمی، قرار دارد که قاعده آن استانداردهای لازم‌الاجرا است (برای مثال، استانداردهایی که در آن‌ها معیارهای لازم برای اندازه‌گیری درآمدها و هزینه‌ها و زمان شناسایی آنها تعیین شده است). با صعود به طبقات فوقانی هرم یادشده و حرکت به سمت راس آن، می‌توان مشاهده کرد که ویژگی‌هایی مانند مربوط بودن و قابل اعتماد بودن اطلاعات مالی، در حالی مورد تاکید قرار گرفته که راجع به اصول یا ارزشهای پشتوانه آنها، اشاره‌ای نشده است.

مطلب قابل توجه در ارزیابی هرم حسابداری پیش‌گفته آن است که به‌رغم موضع‌گیریهای رسمی انجمن حسابداران رسمی آمریکا در خصوص اهمیت اصول اخلاق حرفه‌ای پشتوانه صورتهای مالی، نشانهای دال بر پرداختن به آنها ملاحظه نمی‌شود. این در حالی است که بر پایه مفروضات پشتوانه مصوبات هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی،

اخلاق حرفه‌ای، کار صحیحی به‌نظر نرسد، همانگونه که حرفه حسابداری مبتنی بر اصول پذیرفته‌شده حسابداری است و به آنها استناد می‌کند، حسابداران و حساب‌رسان نیز باید نوعی اصول پذیرفته‌شده اخلاق حرفه‌ای را سرمشق خود قرار داده و از آن‌ها پیروی نمایند تا بدین‌وسیله، موفق به کسب مجدد اعتماد عمومی از دست‌رفته حرفه خود شوند.

هدف اصلی گزارشگری مالی، فراهم آوردن اطلاعات مالی برای سرمایه‌گذاران فعلی و بالقوه، اعتباردهندگان و سایر ذینفعان به‌گونه‌ای است که اولاً، برای تصمیم‌گیریهایی مربوط به انجام سرمایه‌گذاریهای منطقی، اعطای تسهیلات به وام‌گیرندگان، و حل و فصل امور مالی سودمند باشد؛ ثانیاً بتوان از آن در برآورد مبالغ زمان‌بندی و سطح اطمینان جریانهای نقدی آتی استفاده کرد؛ و ثالثاً از جنبه گزارشگری منابع اقتصادی و تعهدات واحد تجاری، از صحت و دقت کافی برخوردار باشد. برای حصول اطمینان از دستیابی به‌اهداف یادشده، انجمن حسابداران رسمی آمریکا در شرایطی که صورتهای مالی حاوی انحراف بااهمیتی از اصول حسابداری تدوین‌شده از سوی

حساب‌رسان باید

اصول پذیرفته‌شده

اخلاق حرفه‌ای را

سرمشق قرار داده و

از آن‌ها پیروی نمایند

تا موفق به کسب

اعتماد عمومی شوند

حسابداران رسمی باید با پیروی از روح اخلاق حرفه‌ای، آن‌ها را برای خوشایند صاحبکاران خود مورد مصالحه قرار ندهند. متأسفانه، شواهد ارایه‌شده در رسوایی‌های اخیر، نشان می‌دهد که منافع حسابداران و حساب‌برسان می‌تواند موجب اغوای آنان و خدشه‌دار شدن وجهه‌شان در نزد کاربران شود.

اصول اخلاق حرفه‌ای از جمله معیارهای ذهنی به‌شمار نمی‌آید که با دگرگونی شرایط فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، تغییر می‌کنند؛ بلکه مجموعه احکام عینی و کاربردی است که کشورها، و دوره‌های زمانی مختلفی را سپری کرده است. آن‌ها اصول بنیادی یا مبانی اولیه‌ای است که از دیرباز و در

نمایانه شماره ۱- الگویی متشکل از ده رویکرد در زمینه اخلاق حرفه‌ای

رویکرد اخلاقی	خلاصه عقاید	ارزش برتر	کارکردهای اخلاقی	کاربردهای حسابداری و حسابرسی
نفع شخصی	اگر هر فرد، بدون تضییع حقوق دیگران به فکر منافع خود باشد، جامعه وضعیت مطلوبتری خواهد یافت.	نفع شخصی متصور برای هر فرد.	این امکان وجود دارد که خودخواهی، سایر ارزشها را تحت الشعاع قرار دهد.	منشا عدم رعایت آیین رفتار حرفه‌ای خودخواهی افراد بوده است.
منفعت‌گرایی	قانون یا قاعده‌ای «پسندیده» است که منافع عمومی متصور بر آن، بیش از زیانهای اجتماعی احتمالی آن باشد.	تلاش در جهت سعادت‌مند کردن تعداد بیشتری از افراد جامعه.	ارزیابی منافع شخصی افراد، تضاد منافع موجود و زیانهای احتمالی دشوار است.	منافع بلندمدت و کوتاه‌مدت، دو مقوله جداگانه‌اند که ممکن است نتوان پیامدهای هر یک را به‌روشنی مشخص ساخت.
ارزشهای فردی	هر فرد برای تنظیم روابط و رفتارهای اخلاقی خود، باید مجموعه‌های از معیارهای مورد پذیرش خود را تعیین کند.	دیگران، شایسته برخوردی مناسب هستند.	تعریف پرهیزگاری و دستیابی به آن، ممکن است دشوار باشد.	شجاعت و درستکاری از عوامل اصلی آیین رفتار حرفه‌ای است.
تعالیم مذهبی	شفقت و مهربانی صفاتی است که باید به‌همراه صداقت و درستکاری وجود داشته باشند.	اساس جامعه را مهربانی و مقابله به‌مثل تشکیل می‌دهد.	پیروی از تعالیم مذهبی، منجر به برتری یافتن افراد نسبت به یکدیگر نمی‌شود.	قاعده طلایی به‌عنوان یکی از تعالیم دینی، در مورد اهداف حسابرسی نیز قابل اعمال است.
الزامات قانونی	قوانین اصلی توسط مراجعی وضع می‌شوند که از قدرت اعمال آنها نیز برخوردارند.	قوانین و مقررات نشان‌دهنده حداقل معیارهای اخلاقی مورد نیاز جامعه می‌باشند.	قواعد و قوانین، اغلب در ایجاد پیوند لازم میان رفتارها یا اهداف اخلاقی مختلف، موفق نیستند.	استانداردهای تدوین‌شده در حوزه حسابداری دولتی و حسابداری مالی، به‌طور سنتی و در عمل مبتنی بر قواعد بوده است.
قواعد جهان شمول	قواعد اصلی و مهم، منجر به بروز رفتارهایی می‌شود که زمینه سعادت‌مندی هرچه بیشتر جامعه را فراهم می‌سازند.	قواعدی که موجب حذف منافع شخصی تصمیم‌گیرندگان می‌شود.	قواعد باید در مورد کلیه افراد جامعه قابل اعمال باشند.	به‌منظور دستیابی به اهداف موردنظر، قواعد و اصول باید با یکدیگر سازگار باشند.
حقوق فردی	فهرست توافقی شده‌ای از حقوق تضمین‌شده‌ای وجود دارد که موجب کسب اطمینان از وجود آزادی می‌شود.	رفتارهایی که موجب حفظ حقوق تضمین‌شده افراد می‌گردد.	حذف سوگیری تصمیم‌گیرندگان، غیرممکن است.	با وجود این که ممکن است حقوق ذینفعان در اندازه‌گیری نتایج عملکرد نادیده گرفته شود، ولی اهمیت آن افزایش خواهد یافت.

می‌باشد. به‌رغم اعتقاد برخی مبنی بر اینکه اخلاق و رفتار حرفه‌ای از مفاهیم مبهمی به‌شمار می‌آیند که تفسیر آن‌ها دشوار است، گروهی معتقدند که مباحث مذکور کاملاً کاربردی است. در پایان ذکر این موضوع لازم است که کاربرد عملی تنها محدود به مباحث فلسفه اخلاق و مباحث نظری نیست بلکه میزان زیادی از عدم رعایتها ناشی از تعارض یا دوراهی اخلاقی است و از آن‌جا که آموزشهای لازم برای حل مناسب موضوع وجود ندارد و مهارت‌های مربوط ترویج نشده، حسابداران و حسابرسان در وضعیت‌های عدم رعایت اخلاق حرفه‌ای قرار می‌گیرند. برای خروج از این وضعیت شش مرحله زیر قابل طرح می‌باشد:

- تعریف روشن موضوع و تمایز آن با سایر موضوعات،
- اجتناب از راه‌حلهای معقول که کارساز نیست،
- تهیه فهرست راه‌حلهای ممکن جدید،
- حذف راهکارهایی که با مبانی اخلاق حرفه‌ای در تناقض است،
- اولویت‌بندی راه‌حلهای،
- مشخص کردن راهکار نهایی.

رعایت الزامات حرفه‌ای، موجب دستیابی به‌دقت، شفافیت، کامل‌بودن و استقلال لازم برای انجام کار حسابرسی و بی‌طرفی مورد نیاز در ارائه گزارش حسابرسی خواهد شد. جایگاه حرفه حسابرسی به‌طور قراردادی به این موضوع بستگی دارد که تا چه اندازه توانسته است خود را به‌عنوان حافظ منافع کاربران، در نزد عموم معرفی کند. از سوی دیگر، حسابرسان نیز در قبال اطمینان جامعه به آنان، متعهد می‌شوند تا مانند شهروندانی وظیفه‌شناس، اصول و قواعد تعیین شده را صادقانه رعایت نمایند.

منابع:

- علی‌مدد، مصطفی، **درامدی بر اخلاق و آیین رفتار حسابداران حرفه‌ای**، فصلنامه حسابرس، سال ششم، شماره ۲۷، ۱۳۸۳
- حساس یگانه، یحیی، **سقوط اخلاق حرفه‌ای و فروپاشی انرون**، فصلنامه حسابرس، سال ششم، شماره ۲۷، ۱۳۸۳
- رافیک باغومیان، **فرهنگ حسابرسی و اخلاق حرفه‌ای: ضرورت بازاندیشی در اصول بنیادی حسابداری و حسابرسی**، حسابدار، شماره ۱۳۸۵، ۱۳۸۸
- فلاح، رستم، **اخلاق کاربردی: خشت اول**، رهام اندیشه، ۱۳۹۹

راستای حصول اطمینان از دستیابی به‌اهداف جامعه حرفه‌ای، همواره پیشنهاد شده‌اند. جامعه حرفه‌ای موفق، جامعه‌ای است که اعضای آن به‌منظور تامین منافع اعضای جامعه، داوطلبانه با یکدیگر همکاری می‌نمایند.

به‌نظر می‌رسد حسابداران و حسابرسان به‌دلیل اهمیت وظایفی که بر عهده دارند، باید کار خود را ضرورتاً بر مبنای (۱) مجموعه‌ای از اصول اخلاق حرفه‌ای تغییرناپذیر (فارغ از صاحبکار، تفسیرهای استانداردهای حسابرسی و منافع مالی احتمالی) و (۲) ایفای تعهدات اجتماعی مربوط به کسب اعتماد و احترام کاربران نسبت به فعالیت‌هایی که با منافع عمومی و رفاه کلیه کاربران سروکار دارند، به‌انجام رسانند.

برای آشنایی بیشتر خلاصه‌ای از ده رویکرد اخلاقی معروف، در نمایانه **شماره ۱** ارائه شده است. بررسی این رویکردهای ده‌گانه، اطلاعات ارزشمندی را در زمینه مفروضات اخلاقی و ارزشهای برتر در اختیار قرار می‌دهد.

به‌نظر می‌رسد که برای ایجاد دگرگونیهای لازم در فرهنگ فعلی و در نتیجه ایجاد تغییر اساسی در رفتارهای حرفه‌ای، استفاده از لحنی عملگرایانه‌تر در نزد اهل حرفه، اساتید دانشگاهی، مراجع مقرارت‌گذار و تصمیم‌سازان، ضروری

برای ایجاد تغییر اساسی

در رفتارهای حرفه‌ای

استفاده از لحنی عملگرایانه‌تر

در نزد اهل حرفه

ضروری می‌باشد

نگاهی گذرا به مبانی اخلاق، و آیین رفتار حرفه‌ای

روز جهانی
اخلاق

لطفعلی لطفعلیان صارمی

چکیده:

اخلاق، جمع خُلُق و خُلُق به معنی صفات درونی است که با چشم دل دیده می‌شود. اخلاق به انسان اختصاص دارد و علم معاشرت با خُلُق است. بزرگان موضوع اخلاق را نفس انسانی قرار داده‌اند زیرا اخلاق بستگی شدیدی با نفس دارد. هر حسابدار حرفه‌ای مکلف است که در انجام وظایف حرفه‌ای خود، آیین رفتار حسابداران حرفه‌ای را که توسط تشکّل حرفه‌ای مربوط مقرر شده است، رعایت کند.

اصول بنیادی که حسابدار رسمی باید از آن پیروی کند، از جمله فضایل اخلاقی پذیرفته‌شده در اخلاق عمومی است و رعایت آن مبتنی بر استقلال باطنی حسابداران رسمی استوار است. استقلال باطنی: وضعیت ذهنی است که در آن، رای شخص درباره یک موضوع، منحصرأ بر مبنای قضاوت حرفه‌ای اظهار شود به نحوی که شخص بتواند با درستکاری عمل کند و واقع‌بینی و تردید حرفه‌ای را به کار گیرد و استقلال از منظر دیگران، پرهیز از هرگونه شرایط یا روابط بااهمیتی است که ممکن است بر درستکاری، واقع‌بینی یا تردید حرفه‌ای خدشه وارد کند.

استاد شهید مطهری در کتاب «فلسفه اخلاق»، پرسشی را مطرح می‌کند که: «معنای اخلاقی بودن یک فعل چیست؟ و چگونه است که کار انسان، اخلاقی نامیده می‌شود؟» و بعد خود پاسخ می‌دهد: که «گرچه ابتدا به نظر می‌رسد، این سوال، سوال بسیار ساده‌ای است و جواب آسانی دارد، اما وقتی که عمیقاً وارد این مطلب می‌شویم می‌بینیم جواب این سوال، نه تنها به این سادگی نیست، بلکه از مشکل‌ترین و پیچیده‌ترین مسایل فلسفی بشر است. از چند هزار سال پیش تا به امروز هنوز فلاسفه جهان، توافق نظری بر روی آن پیدا نکرده‌اند.» ایشان معتقد است پاره‌ای از افعال انسانی در مقابل افعال عادی و طبیعی، افعال اخلاقی نامیده می‌شود. ارزش افعال (کارهای) اخلاقی، مافوق ارزش کارهای عادی و طبیعی است. مثلاً آیا می‌توان ارزش کار سربازی که جان خود را فدای دیگران می‌کند با ارزش کارهایی که با پول قابل تقویم است مقایسه کرد؟ در لغت‌نامه دهخدا معنی اخلاق به شرح زیر مطرح شده است:

«اخلاق، دانش بد و نیک خویها است و یکی از سه بخش

بالفعل) مسئول می‌باشند.

استاد مصطفی علی مدد در پیشگفتار کتاب «اخلاق و آیین رفتار حسابداران حرفه‌ای»، آورده است: «بحث درباره چگونگی رفتار حسابداران، سابقه طولانی دارد و از دیر باز، متفکران اجتماعی و حسابداران برجسته‌ای در کشورهای مختلف به آن پرداخته‌اند که در ادبیات حسابداری جهان انعکاسی گسترده دارد. در ایران، نخستین سابقه در دسترس، نوشته‌ای است از محمد مهدی فروغ اصفهانی در کتابی خطی به نام «فروغستان» به سال ۱۲۵۸ هجری قمری، در این کتاب در بیان "آنچه بر مستوفی لازم است" مطالبی آمده که چند جمله‌ای از آن به قرار زیر است:

اول آن‌که مستوفی (محاسب) باید امین و راست‌قلم و حافظ اسرار باشد که اگر خیانتی و انحرافی در عمل او ظاهر شود سر رشته او را اعتباری نماند و سعی او ضایع گردد...

دویم آنکه صلاح‌اندیش باشد و نه کافرکیش و صلاح سلطان و خیر خود را در صلاح کار رعیت داند...
سیم آن‌که آن‌چه پرسند از روی سر رشته جواب دهد و اگر در حفظ هم داشته باشد باز رجوع نماید که خط از او صادر نگردد...

چهارم آن‌که خود نویسنده باشد و کلی اعتمادش به حرف مخر نباشد و خلاصه سر رشته جات و محاسبات را خود از روی فهمیدگی نویسد و پیش خود ضبط کند...

هفتم آن‌که در علوم متعلقه به اعمال نویسندگی و سیاق، ماهر و با وقوف کامل باشد...

اندرزهایی از این‌گونه که بر فضایل اخلاقی صاحبان حرفه حسابداری مبتنی است در ادبیات حسابداری در سراسر جهان وجود دارد.

و ایشان در ادامه در خصوص تشکلهای حسابداران حرفه‌ای در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم میلادی و ضرورت وضع قواعد خاص برای رفتار حرفه‌ای حسابداران و الزام به رعایت آن‌ها از جمله تدوین آیین رفتار حرفه‌ای توسط کمیته فنی سازمان حسابرسی در سال ۱۳۷۷ و نیز جامعه حسابداران رسمی ایران در سال ۱۳۸۲ اشاراتی کرده‌اند.

فلسفه عملیه، و آن تدبیر انسان است نفس خود را یا یک تن خاص را. علم اخلاق عبارتست از علم معاشرت با خلق و آن از اقسام حکمت عملیه است و آن را تهذیب اخلاق و حکمت خلقیه نیز نامند.

در اهمیت علم اخلاق همین بس که پیامبر اعظم (ص) فرموده‌اند: «به راستی که من برای به کمال رساندن مکارم اخلاق مبعوث شده‌ام».

در دانشنامه اسلامی آمده «اخلاق، در اصطلاح به صفات درونی انسان گفته می‌شود که در او به صورت عادت درآمده است به گونه‌ای که عمل مربوط به آن صفت در حالی که موقعیت آن پیش می‌آید، بدون درنگ از شخص سر بزنند». بزرگان، موضوع اخلاق را نفس انسانی قرار داده‌اند. به این معنی که نفس انسانی چه صفاتی کسب کند تا افعال صادره از او نیک باشد و گفته‌اند، «موضوع اخلاق، نفس انسانی است از آن جهت که از او افعال نیک و ستوده یا قبیح و مذمت شده صادر می‌شود» (اخلاق ناصری).

در دایره المعارف بزرگ اسلامی (جلد ۷) آمده است: «ایرانیان قدیم همیشه پندها و اندرزهای اخلاقی را در تزیین لباسها، حاشیه فرشها، کناره سفره‌ها، لبه‌آلات و ظروف، بر روی شمشیرها و آلات جنگی، بر سر در خانه‌ها و... می‌نوشتند». و نیز آورده است: «جامع‌ترین گفتار در باره نفس در سوره شمس دیده می‌شود که بر پایه آن خداوند هم فجور و هم تقوا را به انسان الهام کرده، و این انسان است که خود با تزکیه نفس به رستگاری می‌رسد و با پیروی از هوای نفس راه زیانکاری را می‌پیماید.»

در جوامع مختلف علاوه بر معیارها و ملاکهای (نوشته یا نانوشته) که در راستای رعایت اخلاق عمومی دارند، اصول و ضوابط خاص اخلاقی بر نحوه رفتار آنها در ارتباط با دیگران وضع می‌کنند که عدم رعایت آن موجب پیگرد خواهد بود. در ایران حرفه تخصصی حسابداری و حسابرسی و سایر مشاغل تخصصی که عملکرد آن‌ها آثار اجتماعی دارند، آیین اخلاق و رفتار تخصصی تدوین و در مراجع ذیربط خود مصوب کرده‌اند که حاوی چگونگی رفتار، یا بایدها و نبایدهای اخلاق حرفه‌ای است و اعضای آن‌ها در قبال صاحبکار یا صاحبکاران و اشخاص ثالث (استفاده‌کنندگان بالقوه و

اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران در بند ۳ ماده ۸ و بند «الف» ماده ۵۱، تدوین و تصویب آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی (در چارچوب استانداردهای اعلام شده توسط مراجع ذیصلاح قانونی) را از جمله وظایف شورایی و وزیر امور اقتصادی و دارایی قرار داده است که در سال ۱۳۸۲ (۲ سال پس از تشکیل جامعه) اولین آیین رفتار حرفه‌ای تدوین و تصویب، و از تاریخ ۱۳۸۲/۱۱/۲۸ به‌مورد اجرا گذارده شد و در تاریخ ۱۳۹۷/۹/۱ ویرایش جدید آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی جایگزین و از ابتدای سال ۱۳۹۸ لازم‌الاجرا گردید. چرایی جایگزینی در ابتدای نشریه مذکور، تغییرات پدیدآمده در آیین رفتار حرفه‌ای فدراسیون بین‌المللی حسابداران به شرح زیر عنوان شده است:

«بسط و شرح الزامات مندرج در آیین رفتار اولیه؛ تدوین چارچوب نظری برای شناسایی، ارزیابی و برخورد با ریسکهای ناقض اصول بنیادی؛ تخصیص بخشهای جداگانه به چگونگی برخورد با موارد عدم رعایت قوانین و مقررات برای حسابداران رسمی شاغل و برای حسابداران رسمی شاغل در بنگاه‌ها و سازمانها و از همه مهمتر وضع استانداردهای استقلال برای حسابرسی و بررسی اجمالی وسایر خدمات اطمینان بخش می‌باشد.»

آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای جامعه حسابداران رسمی ایران بر مبنای تقسیم‌بندی فدراسیون بین‌المللی حسابداری در سه قسمت تعریف شده است:

قسمت «الف»، اصول بنیادی اخلاق حرفه‌ای را برای حسابداران رسمی تبیین، و چارچوب نظری لازم که حسابداران رسمی باید به‌کار گیرند را تعیین می‌کند.

قسمتهای «ب» و «پ» کاربرد چارچوب نظری را در برخی شرایط، توصیف می‌کند.

اصول بنیادی که حسابدار رسمی باید از آن پیروی کند و شامل درستکاری، واقع‌بینی، صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای، رازداری و رفتار و آداب حرفه‌ای می‌باشد، از جمله فضایل اخلاقی پذیرفته شده در اخلاقی عمومی است و رعایت آن مبتنی بر استقلال باطنی حسابداران رسمی استوار است.

• اصل درستکاری، ایجاب می‌کند که حسابداران رسمی خود

را ملزم به صداقت و صراحت و برخورد منصفانه و راستگویی در همه روابط حرفه‌ای و کسب‌وکار نمایند.

• اصل واقع‌بینی، حسابداران رسمی را ملزم به بی‌طرفی و پرهیز از جانبداری، تضاد منافع و یا نفوذ دیگران در قضاوت‌های حرفه‌ای با کسب‌وکار خود می‌کند.

• اصل صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای، حسابداران رسمی را به کسب دانش و مهارت حرفه‌ای و حفظ و به‌روزرسانی آن و نیز کوشش در انجام فعالیت یا خدمات حرفه‌ای و کارکنان آنها بر اساس استانداردهای فنی و حرفه‌ای مرتبط، ملزم می‌کند.

• اصل رازداری، حسابداران رسمی را ملزم به عدم افشای اطلاعات محرمانه حاصل از روابط حرفه‌ای یا کسب‌وکار خود می‌کند (مگر در موارد استثناء، آن هم به تکلیف مقررات قانونی و نیز عدم استفاده در جهت منافع شخصی یا اشخاص ثالث). با توجه به اهمیت این اصل، حسابداران رسمی حتی از افشای غیر عمد اطلاعات مزبور در محیط‌های اجتماعی و خانوادگی و امثالهم تحت هر شرایطی، منع شده‌اند.

• اصل رفتار و آداب حرفه‌ای، حسابداران رسمی را به رعایت قوانین و مقررات، صداقت و شرافت در برخوردهای اجتماعی و به‌طور کلی پرهیز از اعمالی که ممکن است اعتبار حرفه‌ای را خدشه‌دار کنند، ملزم می‌کند.

حسابداران رسمی ممکن است در شرایط یا وضعیتی قرار گیرند که احساس کنند رعایت اصول بنیادی در مخاطره قرار می‌گیرد، در این صورت نیازمند استفاده از تدابیر ایمن‌ساز برای رفع یا کاهش آثار آن هستند. در این شرایط ضمن ارزیابی عوامل کیفی و کمی موثر بر نقض اصول بنیادی تصمیم مناسب اتخاذ خواهند کرد.

بدیهی است وضعیت و روابط گوناگون در پذیرش کار و جایگزینی در خدمات حرفه‌ای، می‌تواند مخاطره یا مخاطراتی را به‌وجود آورد و رعایت اصول بنیادی توسط حسابدار رسمی را خدشه‌دار و یا به‌نظر برسد خدشه‌دار کند. مخاطرات احصاشده در آیین رفتار، عبارتند از: «خطر منافع شخصی»، «خطر خودبینی در تجدیدنظر»، «خطر حمایت یا مخالفت»، «خطر قربابت» و «خطر تهدید و اغوا» که در آیین رفتار حرفه‌ای جامعه حسابداران رسمی تحت عنوان احکام لازم‌الاجرا

به تفصیل در مورد آنها بحث شده است.

حسابداران رسمی مکلفند نسبت به مستندسازی عدم رعایت و یا مشکوک به عدم رعایت قوانین و مقررات، توسط صاحب کار از قبیل: تقلب، فساد، تبانی، پولشویی، بدهیهای مالیاتی و... در جهت حفظ منافع عمومی توجه نمایند و حسب مورد صاحب کار یا اشخاص ثالث ذیربط را در جریان امور قرار دهند. آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای، استقلال باطنی را این گونه تعریف کرده است: "وضعیت ذهنی است که در آن، رای شخص درباره یک موضوع، منحصرأ بر مبنای قضاوت حرفه‌ای اظهار شود، بدون آن که از سایر عوامل تاثیر بپذیرد یا سازشی صورت گیرد تا بدین ترتیب، شخص بتواند با درستکاری عمل کند و واقع بینانی و تردید حرفه‌ای را به کار گیرد." و استقلال ظاهری یا از منظر دیگران را "پرهیز از هرگونه شرایط یا روابط با اهمیتی که هر شخص ثالث ذیصلاح و مطلعی که از کلیه اطلاعات مربوط، آگاه است به این نتیجه برسد که آن شرایط یا

روابط، ممکن است بر درستکاری، واقع بینانی یا تردید حرفه‌ای خدشه وارد کند." تعریف نموده است.

حسابدار رسمی باید چارچوب نظری استقلال را در موارد زیر به کار گیرد: "شناسایی خطرهای مربوط به استقلال، ارزیابی اهمیت خطرهای شناسایی شده با در نظر گرفتن عوامل کیفی و کمی، به کارگیری تدابیر ایمن ساز".

حسابدار رسمی باید نتیجه گیریهای خود را درباره رعایت الزامات استقلال، با توجه به نوع و ماهیت مخاطرات و تدابیر ایمن ساز لازم، مستند کند.

حسابدار رسمی باید توجه داشته باشد که استقلال خود را در رابطه با هرگونه منافع شخصی خود یا همکاران از جمله روابط مالی (مستقیم یا غیرمستقیم)، قرابت، و یا رابطه تجاری نسبت به صاحبکار حسابرسی در طول دوره صورتهای مالی و از زمانی که عملیات حسابرسی آغاز می شود تا پایان کار و ارایه گزارش حسابرسی و نیز ارایه خدمات حرفه‌ای که پیش از این به آن صاحبکار ارایه شده است، طبق موازین آیین اخلاق و رفتار حسابداران رسمی حفظ نماید.

بدیهی است حسابدار رسمی باید در صورت شناسایی تخطی، با توجه به اهمیت تخطی و آثار آن و این که تخطی قبل از صدور گزارش صورت گرفته یا بعد از آن، با توجه به الزامات مقرراتی تصمیم گیری نماید

اقوام روزگار به اخلاق زنده اند

قومی که گشت فاقد اخلاق مُردنیست

ملک الشعراء بهار

در تهیه این مقاله از منابع زیر استفاده شده است:

- کتاب فلسفه اخلاق
- دایره المعارف بزرگ اسلامی
- لغت نامه دهخدا
- دانشنامه اسلامی
- کتاب اخلاق و آیین رفتار حسابداران حرفه‌ای
- آیین اخلاق و رفتار حرفه‌ای حسابداران رسمی (لازم الاجرا از یکم فروردین ۱۳۹۸)

اصول بنیادی که

حسابدار رسمی

باید از آن پیروی کند

از جمله فضایل اخلاقی پذیرفته شده

در اخلاقی عمومی است و

رعایت آن مبتنی بر استقلال باطنی

حسابداران رسمی

استوار است

رفتار بر پایه اخلاق

روز جهانی اخلاق

✍ غلامرضا سلامی

اشخاص متأثر از خدمات آن حرفه ارتباط مستقیم دارد. بازهم برای مثال، سهل انگاری در مقابل جان یک بیمار در حرفه پزشکی یا مظلوم واقع شدن یک موکل در اثر عدم احساس مسئولیت وکیل هرچند بسیار دردناک است ولی در مقابل فساد یک قاضی که عمل او کل جامعه را تحت تاثیر قرار می دهد و عدالت را در آن جامعه خدشه دار می سازد، آن چنان مورد توجه نیست.

معنای این مطلب این است که اگر در جامعه ای قضات علاوه بر پایبندی به قوانین و مقررات و آیین رفتار حرفه ای مربوط به خود، فاقد خصلتهای اخلاقی ذاتی مانند درستکاری و انصاف و ایستادگی در مقابل صاحبان پول و قدرت باشند، به طور قطع آن جامعه روی سعادت نخواهد دید. حرفه حسابداری از جهت تاثیر بر طیف وسیعی از آحاد جامعه نیز می تواند دارای اهمیت باشد.

در حرفه حسابداری امروزه خدمات حسابداران طیف وسیعی از ذینفعان را تحت تاثیر قرار می دهد که شامل صاحبان کسب و کار، کارکنان بنگاه، طلبکاران از بنگاه، دولت (به عنوان

شاید در هیچ حرفه ای به اندازه حسابداری **قضاوت و اخلاق** (moral) مهم نباشد؛ هر چند برای کلیه آحاد جامعه بشری و جوامع، رعایت اخلاق از الزامات بقا به شمار می رود:

ابنای روزگار به اخلاق زنده اند

قومی که شد فاقد اخلاق مردنیست

ولی امروزه تبعیت از قانون و در مورد جوامع حرفه ای مانند پزشکان، وکلای دادگستری، روزنامه نگاران و غیره رعایت **رفتار حرفه ای** (professional Conduct) مورد توجه و مراقبت است.

حتی در بعضی حرفه ها رعایت رفتار حرفه ای بر اخلاق ترجیح داده می شود. برای مثال در حرفه وکالت، وکیلی که مطمئن هست موکلش مرتکب جرم شده، از نظر مقررات رفتاری مکلف است با تمام توان از موکلش دفاع کند؛ هرچند که اخلاقاً راضی به این کار نباشد، و یا پزشکی که اخلاقاً معتقد است بیمار غیرقابل علاجی را باید از محنت زیستن برهاند، تحت الزامات رفتار حرفه ای از اینکار اجتناب می ورزد. میزان اهمیت اخلاق در خدمات حرفه ای با جمعیت

دخیل بوده باشد. البته به دلیل طیف وسیعی از اشخاص که در بعضی کشورها از جمله ایران حسابدار تلقی می‌شوند، اکثر این مفاسد را نمی‌توان به‌گردن حسابداران حرفه‌ای انداخت ولی وقتی صحبت از بنگاه‌های بزرگ اقتصادی و ابعاد وسیع فساد در جامعه می‌شود، دیگر نمی‌توان حرفه حسابداری و حسابداران حرفه‌ای را مبرا دانست.

بدون تردید نمی‌توان حسابداران شاغل در کسب‌وکار و حتی حساب‌برسان را صرفاً با اجرای آیین رفتار حرفه‌ای و مکلف کردن آنها به رعایت رفتار حرفه‌ای مصوب و حتی سازوکار تنبیه و مجازات از لغزش احتمالی بر حذر داشت؛ ولی قطعاً داشتن سازوکار نظارت بر حسابداران شاغل در بنگاه‌های متوسط و بزرگ می‌تواند در ایجاد شفافیت و جلوگیری از بسیاری مفاسد ممکن موثر باشد. ایجاد چنین سازوکاری در کشور ما به دلایل گوناگون و به‌ویژه به دلیل فراگیر شدن فساد مالی (متأسفانه) تا حدود زیادی دشوار است ولی دست‌کم می‌توان با تصویب مقرراتی در وزارت امور اقتصادی و دارایی به‌عنوان ذینفع اصلی در شرکت‌های دولتی و سهم سود (مالیات) در بنگاه‌های بزرگ غیردولتی، از به‌کارگیری مدیران مالی و حسابداران حرفه‌ای در این بنگاه‌ها اطمینان حاصل کرد و متعاقب آن با تصویب مقررات انضباطی راساً یا از طریق سازمان بورس و اوراق بهادار و یا نهادهای حرفه‌ای فراگیر، این حسابداران را در مقابل اعمال خود پاسخگو ساخت.

در چنین سازوکاری مدیران و صاحبان بنگاه‌ها نمی‌توانند صرف متابعت از دستورات خود را از حسابدار حرفه‌ای انتظار داشته باشند بلکه با آگاهی از محدودیت‌های آنها ناچار به پذیرش این موانع برای ورود به فرایند فسادآمیز مالی خواهند شد.

روشن است که بدون وجود مهمترین فضیلت اخلاقی یعنی درستکاری در حسابداران و حساب‌برسان هیچ آیین رفتار حرفه‌ای - حتی کارآمد - نمی‌تواند جلوی ورود بعضی از حسابداران به فرایند فساد مالی را بگیرد.

درستکاری، مادر تمامی فضیلت‌های اخلاقی دیگر موثر می‌باشد. فرد درستکار تا صلاحیت لازم را برای انجام وظیفه‌ای پیدا نکند، در آن کار ورود نمی‌نماید. حسابدار زمانی خود را حسابدار یا حساب‌برس حرفه‌ای می‌داند که

شریک در سود کسب‌وکار) می‌باشد.

در مقابل این صاحبان حق، ذینفعی وجود دارد که ممکن است از نظر بسیاری از اشخاص رعایت حقوق آن از اهمیت چندانی برخوردار نباشد. آن ذینفع کل مردم جامعه هستند که ممکن است از بی‌اخلاقی اشخاصی شامل حسابداران به‌صورت غیرمستقیم ولی شدید صدمه ببینند.

این طرز تلقی که حسابداران شاغل در کسب‌وکار تابع دستورات کارفرمای خود بوده و فقط در مقابل آن‌ها مسئول هستند هرچند امری جاریست ولی پذیرفتنی نیست، به‌همین دلیل نهادهای حرفه‌ای از جمله **آیفک (IFAC)** مدتی هست که در پی تدوین آیین‌های رفتار حرفه‌ای برای این دسته از حسابداران نیز، بوده است.

مدیر کسب‌وکاری که به دنبال تقلب برای افزایش منافع خود و یا تعدادی از شرکا در مقابل لطمه‌زدن به سایر شرکا، کارکنان و دولت، می‌باشد، نه تنها حقوق آنان را ضایع می‌سازد بلکه خواه ناخواه از طریق خدشه‌دار کردن اعتماد عمومی و از بین بردن شفافیت اطلاعات اقتصادی به کل جامعه لطمه وارد می‌کند.

به‌طور قطع هیچ سواستفاده مالی با مختصات یادشده نمی‌تواند رخ دهد مگر آنکه فرایند حسابداری آن بنگاه در آن

فرد درستکار

تا صلاحیت لازم را

برای انجام وظیفه‌ای

پیدا نکند

در آن کار

ورود نمی‌نماید

استقلال و

پرهیز از رفتارهای جانبدارانه

به شدت متاثر از میزان

صلاحیت حسابداری حرفه‌ای

می‌باشد

و اما در مورد شخص، درستکاری امری درونی محسوب می‌شود. داشتن صلاحیت لازم حرفه‌ای و توانایی‌های تخصصی، حسابداری و حسابرس را نه تنها از تخلفات ناشی از عدم رعایت استانداردهای کاری مصون نگاه می‌دارد، بلکه او را از انجام رفتارهایی که با شان حرفه‌ای حسابداری سازگار هست (مانند نرخ‌شکنی و رقابت‌های ناسالم برای گرفتن کار) دور نگه می‌دارد و مانع لغزش او به ورود و مشارکت در عملیات فسادآمیز مالی نیز می‌گردد.

آن‌چه که امروز وظیفه جوامع حرفه‌ای از جمله جامعه حسابداران رسمی ایران می‌باشد، اولاً ایجاد و توسعه فرهنگ درستکاری در بین اعضا از طریق تکریم این فضیلت و تقدیر از اعضای نمونه درستکاری در سطح جامعه از یک طرف، و ایجاد زمینه‌ها و بسترهای لازم برای توسعه بازار کار و افزایش نرخ مابه‌ازای خدمات حسابداران و حسابرسان در حد استانداردهای بین‌المللی از طرف دیگر، و بالاخره افزایش توان نظارتی خود بر فرایند کاری حسابرسان و موسسات حسابرسی به مراتب بیش از پیش هست.

به نظر نگارنده در صورت تعیین حداقل شرایط برای تصدی پست مدیریت مالی و ریاست حسابداری و مشاغل حساس مالی در بنگاه‌های متوسط و کوچک و تدوین آیین رفتار حرفه‌ای برای حسابداران شاغل در این بنگاه‌ها، می‌توان کار نظارت بر اجرای آیین رفتار را به انجمن‌های حرفه‌ای فراگیر دیگر مانند انجمن حسابداران خبره ایران سپرد تا با تغییر ساختار خود متناسب با این وظیفه جدید بتوانند در اطمینان بخشی به کل مردم به عنوان صاحبان اصلی حق، تلاش خود را به کار گیرند. و نکته آخر این که بدون به رسمیت شناخته شدن آموزش حرفه‌ای حسابداری مانند کشورهای پیشرفته دنیا، و عدم اتکا صرف به فارغ التحصیلان دانشگاهی در این رشته ورشته‌های مرتبط، فراگیرسازی صلاحیت حرفه‌ای به عنوان رکن اصلی ایجاد اخلاق حرفه‌ای تقریباً غیرممکن است. بنابراین نهادهای مرتبط با حرفه حسابداری باید بکوشند تا دولت و قانون‌گذاران را متقاعد سازند که اهمیت لازم برای آموزش حرفه‌ای و به رسمیت شناخته شدن مدارک حرفه‌ای در حد استانداردهای بین‌المللی را قایل شوند.

علاوه بر پذیرش از طرف جامعه حرفه‌ای، به عنوان فرد واجد صلاحیت، خود به توانایی‌هایش در انجام آن کار اطمینان داشته باشد. بنابراین صلاحیت حرفه‌ای در سطوح مختلف بیش از آنکه قابل تشخیص توسط مراجع حرفه‌ای باشد، متاثر از تشخیص خود فرد هست؛ که فضیلت درستکاری نقشی اساسی در درستی آن دارد.

از طرف دیگر استقلال و پرهیز از رفتارهای جانبدارانه شدیداً متاثر از میزان صلاحیت حسابداری حرفه‌ای می‌باشد، زیرا مهمترین موضوعی که می‌تواند استقلال حسابداری حرفه‌ای را تحت تأثیر منفی قرار دهد، وابستگی شدید مالی به کاری است که تمام یا بخش مهمی از درآمد معیشت او را تأمین می‌کند. روشن است مهمترین عاملی که می‌تواند حسابداری حرفه‌ای را از این وابستگی برهاند، داشتن صلاحیت کافی حرفه‌ای شامل دانش و تجربه لازم برای به دست آوردن کار در بازاری است که تشنه تخصص حسابداران حرفه‌ای واجد صلاحیت است. هرچند درستکاری عمده ذاتی و ناشی از نوع تربیت در خانواده و محیط پیرامون می‌باشد، ولی مهمترین عوامل بیرونی برای نهادینه کردن درستکاری در سطح اجتماع، فرهنگ‌سازی و ارج نهادن به این فضیلت توسط جامعه، و در مرتبه بعدی ایجاد سازوکارهای تنبیهی برای مقابله با نادرستی منجر به فساد در جامعه می‌باشد.

روز
جهانی
اخلاق

در
پاگرد
ساحس

پیام روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

و به یاد داشته باشید که اخلاق به معنی این نیست که
همه درباره یک روش زندگی کردن
یا حتی تنها یک مجموعه ارزشی توافق کنند
اخلاق به این معنی است که چگونه یاد بگیریم که
با هم زندگی کنیم

تفاوت‌هایمان را ستایش کنیم و
با هردوی چالش‌های امروز و فردا

رو به رو شویم.

اخلاق، از فلسفه و ادبیات تا حرفه حسابداری

روز جهانی
اخلاق

✍ ابوالقاسم فخاریان

رئیس پیشین شورای عالی
انجمن حسابداران خبره ایران

"بزرگترین عمل غیراخلاقی این است که انسان شغلی را که از انجام آن ناتوان است برعهده گیرد."

ناپلئون بناپارت

مقدمه

موضوع اخلاق و اخلاق‌مداری شاید دیربازترین و درازدامن‌ترین مقوله‌ای است که بشر از روزگاران کهن تا به امروز به آن اندیشیده، و به تحلیل آن پرداخته است. ماجرای پایان‌ناپذیر مرزبندی بین اخلاق و بی‌اخلاقی همواره موضوع بحث اندیشمندان، فلاسفه، مصلحین جامعه و ادبا قرار داشته است.

لغت‌نامه دهخدا، اخلاق را جمع خلق و خوی و دانش بد و نیک این خلق و خویها تعریف نموده است و فرهنگ فارسی عمید آن را هنجارهای مورد قبول جامعه که نشان‌دهنده درستی یا نادرستی رفتار است بیان می‌نماید. استدلال و تحلیل نکات، مسایل و سئوالات مربوط به حوزه اخلاق را

«فلسفه اخلاق» می‌نامند.

این مقاله، بیش از آن که به جوانب تکنیکی و جاری بحث اخلاق و ازجمله اخلاق در حرفه حسابداری بپردازد، در حد امکان مقام و منزلت و جایگاه اخلاق را از منظر اندیشمندان و فلاسفه جهان و مفاخر ادبی ایران بازگو می‌کند تا دریابیم هر رفتار اخلاقی، ازجمله رفتار در عرصه ارائه خدمات حسابداری و حسابرسی از آشخور و سرچشمه‌های سیال اندیشه‌های ناب بزرگان دنیای اندیشه و متفکرین و مصلحین جامعه بشری تاثیر گرفته و به بار نشسته است و به این اعتبار باید آن را پاس و حرمت داریم و در به کارگیری آن بکوشیم.

درعین حال در پایان مقاله و در جهت پیوند مباحث فلسفی و ادبی با اخلاق حرفه‌ای، گریزی از جنس نتیجه‌گیری در خصوص اخلاق در حرفه حسابداری نگاشته شده است.

اخلاق در اساطیر و فلسفه

از آغاز زندگی بشر، انسانها آن چه را ذاتا به عنوان راستی و حقیقت حس می کردند در قالب اساطیر، جاودانه کردند. در نبرد دیرینه بین غرایز و امیال بهیمی در مقابل درست منشی و اخلاق مداری، اساطیر و افسانه ها در طول تاریخ، سفینه دانش و اخلاق بشری را از میان طوفان ددمنشیها و پلشتیها به ساحل رستگاری رهنمون بوده اند. به عنوان مثال در اسطوره های یونان **دایک** (Dike) به عنوان الهه عدالت و اخلاق شناخته می شود. در اسطوره های ایرانی و به ویژه در شاهنامه، ارزشها و مفاهیم اخلاقی و خردپسند و صفات غیر اخلاقی و ناپسند، در قالب موجودات اهریمنی (دیو) و موجودات اهورایی جلوه نموده اند. ضمنا در عالم فلسفه ما با عنوان «فلسفه اخلاق» روبه رو هستیم؛ شاخه ای از فلسفه که به استدلال و تحلیل مسایل و سئوالات بنیادین علم اخلاق می پردازد و مفاهیمی همانند درستی و نادرستی امور، شناخت خیر و شر، شناخت فضایل و رذایل مؤلفه های اساسی آن را تشکیل می دهند. کنفوسیوس حدود ۵۰۰ سال قبل از میلاد و پیش از ظهور فلسفه یونان، در افکار و اندیشه های خود مسایل اخلاقی را

محور قرارداد و اخلاقیات را به الهیات و تمدن را به تدبیر جحان داد. او که یکی از آفریدگان تمدن چین باستان است، رعایت اعتدال، سخت کوشی، صبر و استقامت، توجه به خانواده و آداب درست در معاشرت اجتماعی را بخش عمده آموزه های خود قرار داد. جالب است بدانیم که برخلاف آن چه ممکن است ما پنداریم، جمله معروف «کاری که بر خود نمی پسندی به دیگران مپسند» که به روشن ترین بیان، اخلاق را معنا می کند از کنفوسیوس می باشد.

مقوله چالش برانگیز اخلاق بنابر آثاری که در اختیار داریم، شاید بیشترین توجه را از سوی فلاسفه جهان به خود جلب کرده و بیشترین مطالب و رساله ها در این باب نوشته شده است. از زمان پیشاسقراطیان تا زمان معاصر کمتر فیلسوفی را می یابیم که به نوعی درباره اخلاق مداری سخن نگفته باشد. نگاه و نظر افلاطون را در این مورد مرور می کنیم. افلاطون در توصیف مدینه فاضله و شیوه رسیدن به آن، مدل و بژهای از نحوه تربیت و رشد فرزندان پدید آورنده مدینه فاضله و یا آرمانشهر را به دست می دهد.

بر اساس رهنمودهای این مدل، فرزندان باید به چهار صفت و زیور آراسته شوند:

نخست تندرستی و داشتن جسم سالم، دو دیگر علم اندوزی و داشتن دانش در یک حوزه از علوم، سوم بر خور داری از یک هنر و نهایتا اخلاق مداری. افلاطون اعتقاد دارد در صورتی که انسان از ویژگی چهارم، یعنی اخلاق مداری بی بهره باشد، آن سه ویژگی و امتیاز دیگر فاقد ارزش است و به جای فضایل می تواند در خدمت رذایل قرار گیرد.

زندگی، اسارت، زندان و مرگ شکوهمند سقراط، این آموزگار بزرگ و نخستین شهید راه اندیشه، سرشار از نکات و لطایف اخلاقی است. این نکات و آموزه های اخلاقی را می توان در «محاکمه سقراط» نوشته شاگرد برجسته اش افلاطون به روشنی دید و دریافت.

اگر بخواهیم وجه مشترکی برای آرا و نظرات فلاسفه در مورد اخلاق به دست دهیم، توصیف و دیدگاه آنان از جایگاه و اهمیت اخلاق را می توان در جملات زیر خلاصه نمود:

✓ اخلاق اساس همه چیز است و حقیقت جوهره اخلاقیات.

✓ انسانهای اخلاق مدار روح جامعه خویشند.

موسسات حسابرسی

با ارتقای فرهنگ سازمانی

اخلاق مداری را

در موسسات خود

مستقر و

نهادینه سازند

۷ نخستین داستان‌هایی که باید برای کودکانمان گفته شود، ترغیب به نیکویی اخلاق است.

اخلاق در ادبیات

نویسندگان و شعرای بسیاری در جهان، به ترسیم جنبه‌های اخلاقی و رفتاری بشر پرداخته‌اند.

کمدی الهی دانته، نمایشنامه‌های ولتر و شکسپیر و رمان‌های برجسته ویکتور هوگو، داستایووسکی، چارلز دیکنز و رومن رولان را می‌توان تنها به‌عنوان نمونه‌هایی از این آثار ماندگار برشمرد.

فلاسفه، شعرا، نویسندگان و عرفای بزرگ ایران زمین نیز در بسیاری از آثار خود، مقوله اخلاق را مورد توجه قرار داده و ما را به آراستگی به اخلاق رهنمون شده‌اند و با خامه‌های گاه سحرانگیز خود، ارزشهای اخلاقی را که چون گوهری تابناک جان و دل فضیلت‌جویان را از فروغ معنوی روشنی می‌بخشد توصیف نموده و ستوده‌اند.

ارزشهای اخلاقی مورد ستایش این مفاخر، خصوصیتی همانند گرایش به نیکبها، آزادی، عدالت‌خواهی، جوانمردی، مناعت طبع، رواداری، راستی و راست‌کرداری، و دادودهدش می‌باشد که در اشعار حماسی، عرفانی و اندرزنامه‌ها نگاشته شده و برای ما به میراث گذارده شده است.

سرامد این مفاخر حکیم فردوسی بیداردل است که در داستان‌های اساطیری، پهلوانی و تاریخی در اثر سترگ خود شاهنامه، به ستایش مظاهر و جلوه‌های اخلاقی پرداخته است و از هر تراژدی، نتایج حکمت‌آموز اخلاقی را به‌ما عرضه می‌دارد. این اعجوبه شعر بشری به ما می‌آموزد که:

همه سربه‌سر دست به نیکي بریم،
جهان جهان را به بد مسپریم

و می‌سراید:

به نیکي گرای و میازار کس
ره رستگاری همین است و بس
رخ مرد را تیره دارد دروغ
بلندیش هرگز نگیرد فروغ
ز یزدان و از ما بر آن کس درود
که تارش خرد باشد و داد بود

کتاب اوستا مجموعه کاملی از تعالیم اخلاقی است و نیاکان

ما پندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک را منشور رفتار اخلاقی خود قرار دادند.

در ادبیات کهن، کلیله و دمنه را سرشار از پندهای اخلاقی و حکمت می‌یابیم. قابوس‌نامه عنصرالمعالی راه‌ورسم زندگی اخلاق‌مداران را به فرزند خویش و البته به ما می‌آموزد. ناصر خسرو شعر را در اعتلای اخلاق و ستایش آزادی به خدمت می‌گیرد. مخزن الاسرار نظامی از ما می‌طلبد که عمر به خشنودی دل‌ها بنهیم و یادآور می‌شود که نیک‌بودن ما به خودمان باز می‌گردد، پس باید به نیکي عمل آغاز کنیم.

اخلاق ناصری خواجه نصیر طوسی اساساً کتابی درباره اخلاق فردی، خانوادگی و اجتماعی است و ضمن آن به تشریح مضامینی همچون سلامت‌نفس، بیان مراتب فضیلت و سعادت و آداب معاشرت پرداخته است.

جان‌مایه اشعار و آموزه‌های عرفای بزرگ ما، این «شیران بیشه پندار» همانند ابوسعید ابوالخیر، مولانا، عطار و سنایی توصیف و ترسیم جلوه‌های اخلاقی در زندگی بشری است. استاد سخن سعدی در قامت یک مصلح بزرگ، با سحر سخنش در بوستان و گلستان به شیوایی تمام به توصیف اخلاق و مباحث تربیتی و انسانی پرداخته و جلوه‌های انسانی و اخلاقی را نگارگری کرده است.

گلستان به‌واقع یک رساله اخلاقی است و علاوه بر طرح نکات اخلاقی در قالب حکایات شیرین در سراسر کتاب، یک باب را مشخصاً به اخلاق «درویشان» اختصاص داده است.

و بالاخره عصاره شعر و ادب فارسی، حافظ شیرین‌سخن و بلندآوازه، با رندی در مقابل حکام ظلم و مردم‌فربان دین‌فروش قد می‌افرازد و به ستایش آزادی و ستیز با تزویر و ریا به‌عنوان شوم‌ترین مظاهر بی‌اخلاقی برمی‌خیزد و در ستایش نیک‌منشی و نیک‌رفتاری می‌سراید:

بر تو خوانم ز دفتر اخلاق
آیتی در وفا و در بخشش
آسایش دوگیتی تفسیر این دو حرف است
با دوستان مروت با دشمنان مدارا
مباش در پی آزار و هر چه خواهی کن
که در طریقت ما غیر از این گناه نیست

اخلاق حرفه‌ای

با اشاراتی به گستردگی و اهمیت مقوله اخلاق در رفتار و تاثیرگذاری بر زندگی بشری و از جمله فعالیتهای اقتصادی، کسب‌وکار و ارائه خدمات حرفه‌ای، در ادامه و به اجمال به اخلاق در حرفه می‌پردازیم.

در یک بیان ساده، اخلاق حرفه‌ای را می‌توان مجموعه‌ای از کنشها و واکنشهای اخلاقی پذیرفته‌شده دانست که از سوی نهادها و مجامع حرفه‌ای و تخصصی مقرر می‌شود تا مطلوبترین روابط اجتماعی ممکن را برای اعضای خود در انجام وظایف حرفه‌ای فراهم آورد. به عبارت دیگر، اخلاق حرفه‌ای چگونگی و کیفیت استفاده از دانش و تجربه و مهارتها در هنگام ارائه خدمات به جامعه است. عناصر عمده این تعریف مشتمل بر صداقت و راست‌کرداری، مسئولیت‌پذیری، رازداری، رفتار احترام‌آمیز، وجدان‌کاری و رعایت قوانین، مقررات و ضوابط ناظر بر کارکرد و ارائه خدمات حرفه‌ای می‌باشد.

اخلاق حرفه‌ای در پاره‌ای از مشاغل و حرفه‌ها بدان پایه حایز اهمیت و حیاتی است که برای الزام به رعایت و پایبندی به آن، اهل این‌گونه مشاغل و حرفه‌ها ملزم به‌ادای سوگند می‌باشند. عدم پایبندی به این سوگند می‌تواند پیامدهای ناگوار از جمله سلب صلاحیت نقض‌کنندگان سوگند و پیمان حرفه‌ای باشد. قدیمی‌ترین سند و نمونه اخلاق حرفه‌ای سوگند بقراط

حکیم در عالم پزشکی است که تا امروز نیز همه پزشکان به لحاظ آن‌که با جان انسانها سروکار دارند، بابت رعایت شئون حرفه‌ای کار خود به آن سوگند یاد می‌کنند.

دومین شغل و حرفه که صاحبان آن ملزم به‌ادای سوگند می‌باشند وکالت است، زیرا وکلا که گاه جان و سرنوشت انسانها در گرو رای و قضاوت آنان است باید پاسدار حریم عدالت باشند و به استقرار و تحکیم آن بکوشند.

سومین حرفه پر اهمیت و تاثیرگذار که ادای سوگند در آن انجام می‌یابد، حرفه حسابداری و حسابرسی است، چرا که حسابداران در مقام و جایگاه امین بسیاری از ذینفع‌ها، از جمله سرمایه‌گذاران، صاحبکاران، اعتباردهندگان، دولت و جامعه، وظیفه‌دار حفظ سلامت مالی بنگاه و سازمانها می‌باشند. بدین‌گونه خدمات حسابداران در جهت تامین منافع عامه و در گستره وسیع جامعه قرار داشته و مسئولیتهای اجتماعی سنگینی را بردوش حسابداران می‌نهد.

هم بدین اعتبار است که **فدراسیون جهانی حسابداران** (IFAC) در ساختار راهبری خود کمیته جداگانه و مهمی تحت عنوان **کمیته اخلاق** (Audit Committee) ایجاد نموده و سند پراهمیتی با عنوان **آیین رفتار حرفه‌ای** (Code of Ethics) را منتشر نموده که بیانگر تمام اصول و موازین ناظر بر کارکرد حسابداران و حسابرسیان است.

پایبندی به اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران نخستین بار توسط **لوکا پاچیولی** (Luca Pacioli)، ریاضیدان و بنیان‌گذار دفترداری دوبل، در کتابی که در باب ریاضی و حسابداری منتشر کرد مطرح شد.

انجمنهای حرفه‌ای سراسر جهان، از جمله نهادهای حرفه‌ای کشور ما (جامعه حسابداران رسمی، سازمان حسابرسی و انجمن حسابداران خبره ایران) از این سند ایفک الگو گرفته و کمابیش همان سرفصلها و مضمونها را در آیین‌نامه‌های خود گنجانده‌اند و اعضای خود را ملزم به رعایت مفاد آن نموده‌اند. اصول بنیادی این آیین‌نامه‌ها عبارتند از درستکاری، بی‌طرفی، صلاحیت حرفه‌ای، رازداری، رعایت قوانین و مقررات، و رفتار حرفه‌ای.

نکته قابل تامل این‌که علیرغم جامعیت و استحکام، در پاره‌ای موارد این آیین‌نامه‌ها همانند هر قانون و مقررات دیگری ممکن

با همدلی و هم‌رایی

کاری کنیم که

به قول حافظ

این هنر شریف

موجب حرمان نشود

است در اجرا با تهدیدات و عدم پایداریها همراه باشد.

رجحان بخشیدن به منافع شخصی، ذات و شخصیت و درجه اخلاق مداری حسابرسان و فرهنگ سازمانی موسسات حسابرسی از یک طرف و ضعف و عدم کارایی نهادهای ناظر می‌تواند اسباب و علل این رویگردانیها از رعایت اخلاق و شئون حرفه‌ای باشند. برای حصول اطمینان از پایداری به اصول و ضوابط اخلاقی و حرفه‌ای و رعایت آنها، اقدام اساسی زیر باید صورت پذیرد: الف- مفاهیم و اهمیت اخلاق سازمانی و اخلاق حرفه‌ای باید به نیروهایی که می‌خواهند به این حرفه پیوندند، توسط دانشگاه‌ها در قالب یک ماده درسی و توسط نهادهای حرفه‌ای حسابداری در قالب کارگاه‌های آموزشی آموزش و انتقال داده شود. ب- موسسات حسابرسی با ارتقای فرهنگ سازمانی، اخلاق مداری را در موسسات خود مستقر و نهادینه سازند. شرکا و مدیران این موسسات با رفتار حرفه‌ای خود با مشتریان، حفظ استقلال و شئون حرفه‌ای و مناسبات منصفانه با نیروهای خود، به عنوان الگو برای نیروهای حسابرسان، به‌ویژه نیروهای جوان ایفای نقش نمایند.

ج- نهادهای ناظر بر کار حسابداران و حسابرسان، نقش نظارتی

و پایش اجرای آیین‌نامه‌های رفتار حرفه‌ای را توسعه و تقویت بخشند. در ارزیابیها وزن مناسب و درخوری به‌میزان پایداری جدی و عملی موسسات به‌موازین اخلاقی و رفتار حرفه‌ای قایل شوند و عدم رعایتها را سخت مورد مذاقه قرار داده و آثار و پیامدهای تنبیهی بازدارنده‌ای را وضع و بر آنان تحمیل نمایند. نکته آخر که کمتر در بحث اخلاق حرفه‌ای در جامعه حسابداری ما مورد توجه قرار می‌گیرد، رعایت رفتار اخلاق مدارانه و گاه مناسبات مودت‌آمیز بین موسسات حسابرسی است. هر یک از موسسات حسابرسی در کنار شخصیت حقوقی مستقل و جداگانه، در نهایت عضو یک خانواده بزرگتر به‌عنوان جامعه حسابداران ایران هستند و در یک نهاد به نام جامعه حسابداران رسمی متشکل شده‌اند و بدین اعتبار از وجوه و منافع مشترکی برخوردارند. از جمله این وجوه مشترک می‌توان به حفظ مقام و جایگاه حرفه‌ای که در آن فعالیت می‌کنند، ریسکها و مخاطراتی که با آن مواجه‌اند، دشواریهایی که در مقابل تعیین حق الزحمه منصفانه تجربه می‌کنند، و بالاخره چالش جذب و حفظ نیروهای کارآمد و وفادار اشاره کرد.

این مسایل مشترک ایجاب می‌کند موسسات حسابرسی ضمن رقابت و تلاش برای توسعه کسب‌وکار و درآمدزایی، انسجام و همدلی را بین خود حفظ و تقویت کرده و از منافع مشترک حرفه حمایت و پاسداری نمایند. در این راستا جامعه حسابداران رسمی و سایر نهادهای حرفه‌ای می‌توانند نقش موثری در جهت درک و تحلیل مشکلات موسسات و اقدام برای رفع آنها ایفا نمایند.

ما بر این باوریم که حسابداری حرفه پرارجوبه‌ایی است و نیروهایی که به این کار همت گماشته‌اند در نظر جامعه از مقام و منزلت والایی برخوردارند. مدیران مالی نیز باید در نقش آموزگاران بنگاه‌ها و سازمانها با استقلال و روحیه حرفه‌ای‌گری به سلامت بنگاه‌ها یاری رسانند و اعتمادی را که ذینفع‌های گوناگون به آنان نموده‌اند، پاس بدارند.

موسسات حسابرسی باید گوهر گرانبه‌ای شرافت حرفه‌ای را به پای چند درم درآمد بیشتر نبازند و منافع بلندمدت و پایدار جمعی حرفه را فدای منافع کوتاه‌مدت و تنگ‌نظرانه ننمایند.

گفته‌اند حسابداری علاوه بر علم و فن، یک هنر است. با همدلی و هم‌رایی کاری کنیم که به‌قول حافظ این هنر شریف

موجب حرمان نشود.

حسابداری

حرفه پرارجوبه‌ایی است و

نیروهایی که به این کار

همت گماشته‌اند

در نظر جامعه از

مقام و منزلت والایی

برخوردارند

در
پاگرد
ساجس

روز
جهانی
اخلاق

GLOBAL
ETHICS
DAY 2021

پیام روز جهانی اخلاق ۲۰۲۱

به روز جهانی اخلاق پیوندید
و کمک کنید که از قدرت اخلاق
برای ساختن زندگی بهتر
استفاده کنیم.

IESBA

International
Ethics Standards
Board for Accountants®

یافته‌ها و پیشنهادهایی برای ارتقای آیین اصول اخلاق حرفه‌ای

گزارش نهایی مرحله اول اقدام فناوری هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران

اعتمادسازی: نقش مهم اصول اخلاقی و قضاوت حرفه‌ای در عصر دیجیتال

اعتماد و اصول اخلاقی از دیرباز با حرفه حسابداری مرتبط بوده‌اند و همچنین عناصر بنیادی جوامع، اقتصادها، سازمانها و روابط فردی پایدار هستند. بسیاری از ذینفعان و دیگران مشاهده کرده‌اند که اعتماد در حال تبدیل شدن به باوری با اهمیت فزاینده در عصر دیجیتال است. موارد

اخیر سواستفاده از داده‌های شخصی به‌وسیله سازمانها، نمونه‌هایی از اهمیت اعتماد هستند و بر نیاز به تقویت سیاستها و رفتار اخلاقی پیرامون استفاده و حفاظت از داده تاکید می‌کنند.

در کنار مزایای دگرگون‌ساز و گسترده فناوریهای جدید برای سازمانها، دولتها و جوامع، مسایل و معضله‌های اخلاقی نیز وجود دارند، مانند نفوذ نامناسب، تصمیمهای جانبدارانه

اطمینان نشان داده‌اند و به‌کار آنها ارزش قایل شده‌اند. آنها همچنین درک می‌کنند که پایداری به یک آیین متشکل از استانداردهای اخلاقی باکیفیت، به حفظ این اعتماد کمک می‌کند. در حال حاضر، بخش ۲۰۰ آیین (به‌کارگیری چارچوب مفهومی - حسابداران حرفه‌ای شاغل در کسب‌وکار) دربرگیرنده مطالب کاربردی درباره انتظارات از حسابداران حرفه‌ای شاغل در کسب‌وکار برای تشویق و ترویج فرهنگ بر مبنای اخلاق در سازمانهایشان، با در نظر گرفتن موقعیت و ارشدیت آنها در آن سازمانها است.

کارگروه فناوری اشاره می‌کند که در پیش‌نویس پیشنهادی با عنوان **اصلاحیه‌های پیشنهادی در آیین اصول اخلاقی برای ارتقای نقش و طرز فکر مورد انتظار از حسابداران حرفه‌ای**^۳ (پیش‌نویس پیشنهادی نقش و طرز فکر)، «هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران»^۴ تغییراتی پیشنهاد کرده است، تا اثر گسترده‌ای را که حسابداران حرفه‌ای به‌واسطه مهارت‌ها و ارزشهایی که به‌کار خود می‌افزایند، مرکزیت رفتار اخلاقی هنگام انجام فعالیتهای حرفه‌ای، و نقش حسابداران حرفه‌ای در پشتیبانی از رفتار اخلاقی در سازمانهای خود، به رسمیت بشناسد. افزون بر این، پیش‌نویس پیشنهادی، اصلاحیه‌هایی در توصیف رفتار اخلاقی پیشنهاد می‌کند، تا به‌طور مشخص حسابدار حرفه‌ای را ملزم کند به شیوه‌ای سازگار با مسئولیت حرفه برای اقدام در جهت منافع عمومی رفتار کند. این پیش‌نویس پیشنهادی همچنین دربرگیرنده مطالب جدیدی در بخش ۱۲۰ (چارچوب مفهومی) است، که بر اهمیت فرهنگ سازمانی که رفتار اخلاقی در زمینه به‌کارگیری چارچوب مفهومی به‌وسیله حسابداران حرفه‌ای ترویج می‌کند، متمرکز است.

از آن‌جا که مقررات کنونی در آیین و در پیش‌نویس پیشنهادی با عنوان «نقش و طرز فکر»، ابتدا به نقش حسابدار حرفه‌ای در سازمانی که حسابدار حرفه‌ای در آن مشغول به کار است استناد می‌کنند، کارگروه فناوری بر این باور است که باید ملاحظات بیشتری به‌وسیله هیئت درباره دربرگرفتن مطالب کاربردی جدید در بخش ۱ از آیین انجام شود، تا به‌طور روشن‌تر بر نقش اجتماعی گسترده‌تر حسابداران حرفه‌ای در ترویج رفتار اخلاقی به‌عنوان یک بنیان حیاتی و

و رفتار غیرمنصفانه، نقض حریم شخصی و مخاطره‌های سلامت و ایمنی. سرعت کارکرد فناوری و پوشش وسیع آن، نشان می‌دهد که باید توجه مناسب به ارزشهای اخلاقی مبذول شود، هم‌چنین توسعه و هم‌در زمان به‌کارگیری فناوری. آثار منفی احتمالی اثر فناوری، اگر به‌موقع به‌طور مناسب مورد رسیدگی قرار نگیرد، می‌تواند منجر به از دست رفتن اطمینان به سازمانها، دولتها و موسسه‌ها و به‌طور کلی جامعه شود. در نتیجه، مسائل اخلاقی در حال قرار گرفتن در مرحله مرکزی در گفتگوهای پیرامون از هم‌گسیختگیهای ناشی از فناوری هستند.

نقش گسترده‌تر برای ارتقای رفتار اخلاقی

آیین اصول اخلاق حرفه‌ای^۱ در حال حاضر نقش حسابدار حرفه‌ای در ارتقای فرهنگ اخلاق محور در سازمانهای حسابداری حرفه‌ای را به رسمیت می‌شناسد. هم‌زمان با دست‌یافتن اعتماد و اصول اخلاقی به نمایه بلندمرتبه‌تر در گفتگوهای پیرامون فناوری و اثر آن، نهادهای مختلف حسابداری حرفه‌ای، فرصت برای بهبود و ارتقای حرفه و توانایی اعضای آن در ایجاد و حفظ اعتماد را ارج نهاده‌اند. در کنار این خطوط همسان، **کارگروه فناوری**^۲ بر این باور است که فرصتی برای آیین وجود دارد تا به نقش اجتماعی گسترده‌تر حسابداران حرفه‌ای در ارتقای رفتار حرفه‌ای، و رای نقش کنونی آنها در کمک به ایجاد اعتماد عمومی نسبت به سازمانها و فعالیتهای حرفه‌ای که به‌طور مستقیم به آن مربوط هستند، بی‌پرده‌تر استناد کند.

چنین نقش گسترده‌تری برای حسابداران حرفه‌ای در جامعه به‌عنوان قهرمانان اهمیت اصول اخلاقی در توسعه و به‌کارگیری فناوری، ممکن است در کنار دیگر موارد، شامل ارتقای فرهنگ اخلاقی در میان سازمانها و بین شرکای کسب‌وکار و اشخاص ثالث باشد، که بر دیگران اثر می‌گذارد تا هم‌زمان با حفظ پاسخگویی خود و دیگران برای رعایت اصول اخلاقی، اقدام مطابق با اصول اخلاقی داشته باشند.

در زمینه داشتن مسئولیت برای اقدام در جهت منافع عمومی، حسابداران حرفه‌ای به‌طور تاریخی به‌شدت قادران اهمیت اعتماد عمومی و اشخاص ثالثی بوده‌اند که به آنها

یکپارچه برای کسب و کارها و دیگر موسسه‌ها هنگام توسعه و استفاده از فناوری، تاکید شود. کارگروه فناوری همچنین مطالب غیرالزام‌آور درباره این موضوع، برای آگاهی بخشی و انگیزش حسابداران حرفه‌ای به اقدام به عنوان قهرمانان فعال رفتار اخلاقی در محیط کار پویا و مبتنی بر فناوری، فارغ از زمان یا نوع درهم‌گسیختگی ناشی از فناوری، را مفید می‌داند.

پیشنهاد ۱

کارگروه فناوری پیشنهاد می‌کند که هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران، افزودن مطالب کاربردی جدید به بخش ۱ از آیین اصول اخلاقی را در نظر بگیرد، تا به‌طور روشن‌تر بر نقش اجتماعی گسترده‌تر حسابداران حرفه‌ای در ترویج رفتار اخلاقی به عنوان یک بنیان حیاتی و یکنواخت برای کسب و کارها، بنگاه‌ها و دیگر سازمانها تاکید کند، به‌ویژه هنگام توسعه و استفاده از فناوری.

اهمیت قضاوت حرفه‌ای

دینفعان به‌طور یکنواخت، بر اهمیت قضاوت حرفه‌ای اشاره کرده‌اند، در همان حال که کسب و کارها و جامعه خود را در دنیایی با تغییرات پویا که حاصل گذار مستمر دیجیتال است، سازگار می‌سازند و تحول می‌یابند.

پیشرفتهای جدید در **هوش مصنوعی**^۵ مانند **یادگیری عمقی ماشین**^۶، همراه با در دسترس بودن **کلان داده**^۷، منجر به کارگزاران هوشمندی می‌شود که می‌توانند حتی از عهده تحلیل و پیش‌بینی پیچیده‌تر هم بر بیایند. این خیزش تحلیل و پیش‌بینی ماشین، همچنین تقاضای بیشتری برای تصمیم‌گیری ایجاد می‌کند، که باعث بروز فرصتهای ارتقا یافته برای به‌کار بستن قضاوت انسانی می‌شود.

افزون بر این، بعضی بر این باورند که اگرچه هوش مصنوعی می‌تواند پیش‌بینی را بهبود بخشد، اما همیشه نمی‌تواند قضاوت کند که کدام نتایج بهتر یا بیشتر در جهت منافع عمومی هستند. چنین تصمیم‌هایی نیاز به در نظر گرفتن عواملی مانند هزینه‌های پنهان، بده‌بستانهای اجتماعی، پادشاهای نامشهود یا ریسکهایی دارند که در حال حاضر ماشینها توان

ارزیابی موثر این موارد را ندارند. در نتیجه، قضاوت انسانی همچنان نقش مهمی در تصمیم‌گیری ایفا می‌کند. همزمان با استمرار تحول فناوری مانند یادگیری عمقی، ارزش پیش‌بینی ماشین نیز افزایش می‌یابد، زیرا ماشینها امکان می‌یابند که عوامل بیشتری را در نظر گرفته و دقیقتر، سریعتر و به‌صرفه‌تر بشوند. در این زمینه، کارگروه فناوری به مفهوم تقویت هوشمند، به عنوان راه متفاوتی برای مفهوم بخشیدن به نقش هوش مصنوعی اشاره می‌کند، طوری که انسانها در مرکز فرایند تصمیم‌گیری باقی می‌مانند و هوش مصنوعی به هوش انسان می‌افزاید، به جای اینکه جایگزین آن شود. همسو با مفهوم هوش مصنوعی، بعضی عقیده دارند که اگر ارزش پیش‌بینی ماشین افزایش یابد، ارزش و نیاز به قضاوت انسان نیز افزایش می‌یابد. مزیت در خور توجه ترکیب پیش‌بینی ماشین با قضاوت حرفه‌ای، توانایی گرفتن تصمیمهای سریعتر، بر مبنای اطلاعات جامع‌تر و دقیقتر است.

در حالی که حرفه حسابداری در عصر دیجیتال تکامل می‌یابد و مسیر خود برای آینده را تعیین می‌کند، روشن به نظر می‌رسد که قضاوت حرفه‌ای حسابدار حرفه‌ای همچنان نقش در خور توجهی ایفا خواهد کرد.

آیین اصلاح‌شده و بازسازی‌شده، دربرگیرنده مطالب کاربردی جدیدی است که رهنمود اضافی برای الزامهای حسابداران حرفه‌ای در انجام قضاوت حرفه‌ای در بند آر ۱۲۰/۵ (R120.5) فراهم می‌کند. چنین مطلب آموزشی، بندهای ۱۲۰/۵ الف ۱ تا ۱۲۰/۵ الف ۳ (120.5 A1 to 120.5 A3) از آیین، در میان دیگر موارد، نقش مهمی که قضاوت حرفه‌ای هنگام استفاده حسابدار حرفه‌ای از چارچوب مفهومی ایفا می‌کند را توصیف می‌کند.

کارگروه فناوری با این مشاهده موافق است که با در دسترس بودن اطلاعات تولیدشده توسط ماشین، ریسک تکیه بیش از حد بر هوش مصنوعی یا دیگر شکل‌های فناوری پدید می‌آید، به دلیل تمایل به جانبداری از برون داد تولیدشده توسط سامانه‌های خودکار، حتی وقتی منطق انسانی یا اطلاعات متناقض باعث زیر سوال رفتن اتکاپذیری یا تناسب چنین اطلاعاتی می‌شود. چنین تمایلی، که با عنوان **تمایل به**

هنگام ارایه توصیه درباره برنامه‌ریزی مالیاتی به صاحبکار، در نظر گرفته شوند. این عوامل، که معمولاً به‌طور همزمان اتفاق می‌افتند، همچنین بر سازمانهای کارفرما و عملیات کسب‌وکار صاحبکار نیز اثر گذاشته و لایه دیگری از پیچیدگی به فعالیتهای حرفه‌ای حسابداران حرفه‌ای می‌افزایند.

آیین می‌گوید: "مخاطره‌های رعایت اصول بنیادین در یک یا چند دسته از دسته‌های زیر قرار می‌گیرند." سپس تعاریف مخاطره‌های منافع شخصی، خودبینی در تجدیدنظر، جانبداری، قرابت، و تهدید را بیان می‌کند. کارگروه فناوری، احتمال کفایت این پنج دسته مخاطره به‌گونه‌ای که تعریف شده‌اند، برای به‌کارگیری چارچوب مفهومی به‌منظور شناسایی، ارزیابی و پرداختن به ریسکهای اخلاقی ناشی از محیط پیچیده حرفه‌ای که حسابداران حرفه‌ای در آن مشغول به‌کار هستند را به‌تفصیل بررسی کرده است. این ملاحظه حاصل بحث کارگروه فناوری درباره شکاف احتمالی در آیین، مربوط به مخاطره‌های اصل بنیادین صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای، در نتیجه پیچیدگی مربوط به فناوریهای جدید بوده است.

برای دریافت بهتر مخاطره‌های ناشی از محیطهای پیچیده حرفه‌ای، کارگروه فناوری تعدادی از گزینه‌ها و رویکردها را برای اصلاح آیین در نظر گرفته است (که نقض‌کننده هم نیستند):

- اضافه کردن یک دسته مخاطره جدید (برای مثال، مخاطره «پیچیدگی»، «خودباوری» یا «سرعت تغییر») در بند ۱۲۰/۶ الف ۳ (A3 120.6)، که احتمال اثر جانبی افزودن یک دسته مخاطره جدید به‌بقیه آیین را به‌حساب می‌آورد. با ملاحظه بیشتر، کارگروه به‌این باور رسید که اضافه کردن یک دسته مخاطره جدید، ممکن است ضروری نباشد، از آن‌جا که پیچیدگی را می‌توان به‌وسیله دو دسته مخاطره موجود کنترل کرد:

o مخاطره منافع شخصی از این نظر که حسابدار حرفه‌ای، برای زمان، پول و دیگر منابع موردنیاز برای توسعه صلاحیت در فناوریهای جدید یا مقررات رعایتی جدید، سرمایه‌گذاری نمی‌کند یا به آنها اولویت نمی‌دهد. کارگروه فناوری بر این باور است که چنین مخاطره‌ای وجود دارد، علیرغم مزیت و

اتوماسیون^۸ از آن یاد می‌شود، ممکن است به‌اجرای قضاوت حرفه‌ای به‌وسیله حسابدار حرفه‌ای زیان برساند. با شناخت این ریسک، هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران موافقت کرد که تمایل به اتوماسیون را در فهرست پیشنهادی نمونه‌های جانبداری در پیش‌نویس پیشنهادی نقش و طرز فکر قرار دهد.

هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران، به‌عنوان بخشی از بررسیها درباره پیشنهادها نقش و طرز فکر، توافق کرد که آیین هم‌اکنون بر اهمیت قضاوت حرفه‌ای در به‌کارگیری چارچوب حرفه‌ای توسط حسابدار حرفه‌ای واقف است و هیچ تغییر دیگری در مطالب مربوط به قضاوت حرفه‌ای موردنیاز نیست.

کارگروه فناوری بر اساس کارش در مرحله ۱، هیچ اصلاحیه دیگری در آیین در زمینه اهمیت قضاوت حرفه‌ای پیشنهاد نکرده است. با این حال، کارگروه بر این باور است که توسعه مطالب راهنمای غیرالزام‌آور که بر اهمیت قضاوت حرفه‌ای حسابدار حرفه‌ای هنگام انجام فعالیتهای حرفه‌ای در محیط پویا و مبتنی بر توانمندی فناوری تاکید می‌کند، سودمند خواهد بود.

پیچیدگیهای محیط حرفه‌ای

امروزه حسابداران حرفه‌ای خود را در حال کار در یک محیط پیچیده عملیاتی، قانونی و انتظام‌بخشی می‌یابند، که این محیط حاصل عوامل مختلفی از جمله اثر فناوری است. برنامه‌های کاربردی جدید فناوری، مانند آن برنامه‌هایی که استفاده از هوش مصنوعی و کلان‌داده را در هم می‌آمیزند، می‌توانند تولید اطلاعات کرده و وظایف مشخص را به‌صورت کارآمدتر و دقیقتر از کارگزاران انسانی انجام دهند. اگرچه، برای اتکا به برون‌دادهای این برنامه‌های کاربردی فناوری، حسابداران حرفه‌ای باید دانش کافی درباره طراحی و به‌کارگیری فناوری مورد استفاده کسب کنند، که اغلب کاری پیچیده، وقتگیر و دشوار است. افزون بر پیچیدگیهای فناوری، حسابدار حرفه‌ای باید همچنین دانش مناسب و التزام به آرایه‌ای از الزامهای انتظام‌بخشی و استانداردهای حرفه‌ای داشته باشد؛ برای مثال، تعداد زیاد روشهای مالیاتی متفاوت در دسترس بین چندین حوزه گزارشگری با قوانین و مقررات متفاوت که باید

منفعت شخصی بهبود صلاحیت و دانش فرد درباره فناوری و ریسک از کار افتادن در غیر آن صورت. ممکن است ادعا شود که توصیف کنونی مخاطره منافع شخصی در بند ۱۲۰/۶ الف ۳ (ای) (120.6 A3 (a)) در حال حاضر این نوع مخاطره را پوشش می‌دهد.

۵ مخاطره تهدید از این نظر که حسابدار حرفه‌ای از اقدام مناسب بازداشته شده است، زیرا احساس می‌کند به‌وسیله پیچیدگی برنامه‌های کاربردی فناوری خاص یا مقررات نظارتی، تهدید می‌شود. کارگروه بر این باور است که این سویه مخاطره، در حال حاضر در توصیف کنونی مخاطره تهدید در بند ۱۲۰/۶ الف ۳ (بی) (120.6 A3 (e)) لحاظ نشده است و این بسط، سودمند خواهد بود.

• پررنگ کردن «پیچیدگی» در بخش ۱۲۰، به‌شيوه‌ای مشابه با رویکرد درپیش گرفته‌شده به‌وسیله هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران در افزودن مطالب کاربردی درباره جانبداری و فرهنگ سازمانی در پیش‌نویس پیشنهادی نقش و طرز فکر.

• اصلاح زبان مقدمه در بند ۱۲۰/۶ الف ۳ (120.6 A3) آیین، تا با قطعیت کمتری خوانده شود (به عبارت دیگر، در حال حاضر این زبان را می‌توان با این معنی تفسیر کرد که موقعیت یا شرایطی که در هیچکدام از دسته مخاطره‌های فهرست‌شده جا نمی‌گیرد، مخاطره‌ای واجد شرایط ارزیابی نیست).

۵ در این زمینه، کارگروه به‌طور مشخص به آیین رفتار حرفه‌ای انجمن حسابداران رسمی امریکا اشاره می‌کند، که می‌گوید (با تاکید افزوده) «... بسیاری از مخاطره‌ها در یک یا چند دسته از هفت دسته گسترده زیر قرار می‌گیرند: منافع متضاد، طرفداری، قربانیت، مشارکت در مدیریت، منافع شخصی، خودبینی در تجدیدنظر و اثر نامناسب...».

• از سوی دیگر، کارگروه فناوری متوجه شد که جمله آغازین در پنج دسته مخاطره در بند ۲۰۰/۳ (200.3) آیین که در مارس ۲۰۰۸ منتشر شده نیز می‌گوید (با تاکید افزوده) «... بسیاری از مخاطره‌ها در دسته‌های زیر جای می‌گیرند...».

• کارگروه فناوری بر این باور است که هیئت باید چنین ترکیبی را در نظر بگیرد، زیرا که این ترکیب در مورد این که چگونه

حسابداران حرفه‌ای می‌توانند مخاطره‌ای مانند پیچیدگی را شناسایی کنند و به آن بپردازند، مقداری انعطاف فراهم می‌سازد، بدون این‌که به‌الزام آن را در یکی از پنج دسته‌ای که در حال حاضر در آیین عنوان شده‌اند، بگنجانند. چنین سیالیتی به‌طور ویژه با توجه به محیط حرفه‌ای که در عصر دیجیتال به‌طور دائم در حال تغییر است، سودمند است. کارگروه فناوری باور دارد که اجازه دادن به این امکان که بعضی مخاطره‌ها شاید خارج از پنج دسته مخاطره موجود قرار بگیرند، نباید ترکیب چارچوب مفهومی یا رویکرد قطعات سازنده آیین را تضعیف کند.

• در آیین، بخش ۲۰۰ و بخش ۳۰۰ (به کارگیری چارچوب مفهومی - حسابداران حرفه‌ای شاغل در خدمات عمومی) نمونه‌هایی از مخاطره و همچنین کار و محیط عملیاتی صاحبکاران که ممکن است بر ارزیابی از سطح مخاطره اثر بگذارد، فراهم می‌کند. کارگروه فناوری بر این باور است که منظور کردن ارجاع‌ها یا نمونه‌هایی از فناوری و پیچیدگی محیط‌های کار در چنین مقرراتی، می‌تواند سودمند باشد.

• کارگروه فناوری همچنین بر این باور است که حسابداران حرفه‌ای هنگام انجام فعالیت‌های حرفه‌ای، به‌طور فزاینده‌ای با گروه‌های چندگانه، متخصصان فن، گروه‌های از راه دور و/یا کارگزاران هوشمند هم در داخل و هم خارج از سازمان کار خواهند کرد. در این زمینه، کارگروه بر این باور است که هیئت باید برای گسترش دادن ارجاع‌ها به افراد در آیین، برای منظورکردن ماشینها و کارگزاران هوشمند در صورت مناسب بودن، بازنگری در آیین را در نظر بگیرد. برای مثال، شاید بحث شود که توصیف مخاطره منافع شخصی در بند ۱۲۰/۶ الف ۳ (120.6 A3) باید به‌روز شود تا نه تنها فعالیت انجام‌شده به‌وسیله افراد، بلکه فعالیت انجام‌شده توسط کارگزار هوشمند را که به‌وسیله موسسه حسابدار حرفه‌ای یا سازمان کارفرما ساخته شده و در مالکیت آنهاست، نیز در بر بگیرد.

افزون بر در نظر گرفتن موارد اشاره‌شده بالا که ممکن است بر آیین اثر بگذارند، کارگروه فناوری باور دارد که توسعه مطالب راهنمای غیرالزام‌آور برای مطرح کردن پیچیدگی‌های اخلاقی

محیط‌های پیچیده حرفه‌ای مربوط به اثر فناوری، می‌تواند سودمند باشد.

پیشنهاد ۲

کارگروه فناوری پیشنهاد می‌کند که هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران، اصلاح آیین برای تعامل اثربخش‌تر با مخاطره‌های ایجادشده به‌وسیله پیچیدگی محیط حرفه‌ای که حسابدار حرفه‌ای در آن مشغول انجام فعالیت‌های حرفه‌ای خود است را در نظر بگیرد، با لحاظ کردن گزینه‌هایی مانند آنهایی که در زیربخش پیچیدگی‌های محیط حرفه‌ای توصیف شدند.

پایداری اصول بنیادین برای عصر دیجیتال

ماهیت به‌هم‌پیوسته پیامدهای فناوری

در حالی که هرکدام از اصول بنیادین به تفصیل و به‌گونه‌ای تعریف شده‌اند که به‌طور کلی به‌ریسک‌های مربوط به فناوری می‌پردازند، کارگروه فناوری بر این باور است که اثر پیشرفت فناوری جدید به‌شیوه‌ای به‌هم‌مرتبط از هر پنج اصل بنیادین فراتر می‌رود. در نتیجه، از قلم افتادن یا نداشتن درک کامل مخاطره در مورد رعایت یکی از اصول بنیادین، ناشی از اثر فناوری، همچنین ممکن است منجر به رعایت نشدن یکی دیگر از اصول بنیادین شود. این اثر ترکیبی و فراگیر، همراه با سرعت بالای کار که به‌واسطه فناوری ممکن می‌شود، حاکی از آن است که به‌ویژه برای حسابدار حرفه‌ای اهمیت دارد که ماهیت به‌هم‌مرتبط اثر فناوری بر رعایت اصول بنیادین را در نظر بگیرد.

لحاظ کردن مناسب اثر احتمالی جانبداری از ماشین که با استفاده از هوش مصنوعی همراه است، نمونه‌ای از این اثر فراگیر و به‌هم‌مرتبط است. در حالی که اتوماسیون فرایند ربات به‌صورت سنتی بر فعالیت‌های تکراری، بر مبنای قواعد و با حجم زیاد متمرکز است (مبتنی بر فرایند)، فناوری هوش مصنوعی مانند یادگیری ماشین، هوش انسان را شبیه‌سازی می‌کند و اغلب می‌تواند از طریق تحلیل حجم زیاد داده (مبتنی بر داده) پیش‌بینی‌های دقیق انجام دهد. با وجود این، دقت

پیش‌بینی‌های هوش مصنوعی ممکن است زیرتأثیر جانبداری قرار بگیرد، که این جانبداری ممکن است در مجموعه‌های داده که مورد استفاده سامانه هوش مصنوعی است، یا در الگوریتم‌هایی که منعکس‌کننده جانبداری‌های توسعه‌دهندگان و کدنویس‌های انسانی سامانه‌های هوش مصنوعی است، و/یا در تفسیر برون داده‌های سامانه قرار داشته باشد. در نتیجه، حسابدار حرفه‌ای باید به‌طور همزمان و همه‌جانبه درباره رعایت اصول بنیادین در محیط سازمانی مبتنی بر توانمندی فناوری بیاندیشد:

- واقع‌بینی ممکن است هنگامی که اتکای نامناسب به برون داده‌های سامانه هوش مصنوعی وجود دارد، کاهش یابد، به‌ویژه وقتی چنین برون داده‌هایی خاص داده‌ها یا اطلاعات جانبدارانه باشند، که ممکن است قضاوت حرفه‌ای حسابدار حرفه‌ای را خدشه‌دار کنند.

- برای پرهیز از اتکای نامناسب، حسابدار حرفه‌ای باید صلاحیت و مراقب حرفه‌ای لازم را دارا باشد تا جنبه‌های کسب‌وکار و فناوری چگونگی تولید برون داده‌های سامانه هوش مصنوعی را به‌میزان کافی درک و ارزیابی کند. در حالی که از حسابدار حرفه‌ای انتظار نمی‌رود دارای دانش و مهارت هم‌سطح با متخصص داده باشد، اهمیت دارد که حسابدار بتواند پرسش‌های مناسبی بپرسد تا اطمینان پیدا کند که از داده‌های باکیفیت استفاده شده است.

- اگر حسابدار حرفه‌ای می‌دانست یا باید می‌دانست که برون داده‌های سامانه هوش مصنوعی، واقع‌بینانه نیستند، پس بدین معنی است که کمبود تعامل منصفانه یا صداقت وجود دارد، که با عنوان درستکاری شناخته می‌شود.

- از این گذشته، از آن‌جا که سامانه‌های هوش مصنوعی با مصرف مقادیر زیاد و انواع مختلف داده کار می‌کنند، ملاحظات حریم شخصی پیش می‌آید و می‌تواند سطح مخاطره رعایت اصل بنیادین رازداری را بالا ببرد.

- در پایان، پیامدهای یک یا چند مورد از چنین لغزش‌هایی در رعایت اصول بنیادین، ممکن است زیر اصل بنیادین رفتار حرفه‌ای، حرفه را نیز بی‌اعتبار کند، به‌ویژه با توجه به افزایش انتظارات عمومی برای اعتماد در عصر دیجیتال.

کارگروه فناوری بر این باور نیست که بهبود بیشتری در آیین

مورد نیاز باشد، تا بر ماهیت فراگیر و به هم مرتبط اثر فناوری تأکید کند. در عوض، کارگروه فناوری باور دارد که مطالب غیرالزام آور درباره اثر کلی فناوری از منظر اصول بنیادین، از جمله نمونه جانبداری از ماشین، برای ذینفعان سودمند خواهد بود.

اصول مهم در چارچوبهای اخلاقی هوش مصنوعی

با شناخت موفقیت به عنوان عامل مهم در پذیرش هوش مصنوعی، بسیاری از دولتها، سازمانها و شرکتهای فراملی، به طور فعال اقدام به پیشنهاد و استقرار چارچوبهای اخلاقی برای توسعه و به کارگیری هوش مصنوعی کرده اند. چنین سازمانهایی همچنین متعهد به توسعه چارچوبهای اخلاقی هوش مصنوعی به منظور پیشینه سازی قابلیت هوش مصنوعی در امکانپذیر ساختن گذار مثبت در جامعه و کمینه سازی ریسک آسیب اجتماعی در خورتوجه شده اند.

با توجه به اهمیت اعتماد به نام حسابدار و انتظارات عموم از حسابداران حرفه ای، کارگروه فناوری، اصول اخلاقی گنجانده شده در تعدادی از چارچوبهای اخلاقی منتشر شده را با تعریف اصول بنیادین و مطالب کاربردی مربوط در آیین مقایسه کرد. در مرور چارچوبهای اخلاقی متعدد برای هوش مصنوعی و اصول بنیادین گنجانده شده در این چارچوبها، کارگروه فناوری

مشاهده کرد که مفاهیم انصاف، شفافیت، توضیح پذیری، پاسخگویی و حریم شخصی / رازداری، به طور یکنواخت مورد استفاده قرار گرفته اند. در نتیجه، کارگروه بررسی کرد که آیا این مفاهیم در آیین پوشش داده شده اند، و اگر بله، چگونه پوشش داده شده اند، و آیا نیاز یا مزیتی برای ارتباطدهی روشن تر این اصول اخلاقی با اصول بنیادین وجود دارد یا خیر. خلاصه ای از بررسیها و پیشنهادهای مربوط کارگروه در جدول ۱ عنوان شده است.

انصاف

کارگروه فناوری بر این باور است که انتظار عمومی از حسابدار حرفه ای وجود دارد که هنگام انجام فعالیتهای حرفه ای، منصفانه اقدام کند. کارگروه معتقد است که کاربرد مفهوم انصاف، دارای پیچیدگیهای زیر برای حسابدار حرفه ای است:

- حسابدار حرفه ای باید بی طرف بوده و در تصمیمها و اقدامش علیه هیچ فرد یا سازمانی جانبداری نداشته باشد، از جمله در ارایه اطلاعات. در این زمینه، حسابدار حرفه ای نباید مجموعه داده ها را دستچین کند (اصل بنیادین: درستکاری).

- حسابدار حرفه ای باید همه اطلاعات مربوط شناخته شده را هنگام تصمیم گیری در نظر بگیرد و دارای صلاحیت ضروری مورد نیاز برای گرفتن چنین تصمیمهایی باشد (قضاوت

جدول ۱- اصول رایج استفاده شده در چارچوبهای اخلاقی هوش مصنوعی

سند مشورتخواهی دولت استرالیا	سازمان همکاری و توسعه اقتصادی ^{۱۲}	کمیسیون اروپا ^{۱۱}	آی بی ام ^{۱۰}	مایکروسافت ^۹
• آسیب نرزدن • رعایت انتظام بخشی و مقررات • محافظت از حریم شخصی • شفافیت و توضیح پذیری • انصاف • اعتراض پذیری • پاسخگویی • تولید سود خالص	• رشد فراگیر • توسعه پایدار و رفاه • ارزشهای متمرکز بر انسان و انصاف • شفافیت و توضیح پذیری • نیرومندی • پاسخگویی امنیت و ایمنی	• احترام به اختیار انسان • جلوگیری از آسیب • انصاف و قابلیت • شفاف سازی	• همسویی ارزشی • توضیح پذیری • انصاف • حقوق داده ای کاربر	• انصاف • شفافیت • جامعیت • اتکا پذیری • ایمنی • حریم شخصی و امنیت • پاسخگویی

نیز به میزان فزاینده‌ای از شرکتها درخواست می‌کنند که تعهد خود به مسئولیتهای اجتماعی بنگاه را همراه با ارایه سود خالص نشان دهند. بنابراین، از شرکتها انتظار می‌رود که درباره راهبردها و عملکرد خود در پرداختن به این ملاحظات گسترده‌تر اجتماعی و محیطی، شفاف‌تر باشند. به‌منظور ایجاد اعتماد، سازمانها باید راههایی برای شفاف‌تر شدن با ذینفعانشان پیدا کنند.

آیین اصول اخلاق حرفه‌ای در حال حاضر مقررات متعددی دارد که بدون استفاده مشخص از عبارت، شفافیت را ترویج می‌کند. نمونه‌ها شامل الزام حسابداران حرفه‌ای و بنگاه‌ها به افشای اطلاعات مشخص برای اشخاص مربوط در شرایط مشخص است که در زیربخش ۱۱۴ برای اصل بنیادین رازداری توصیف شده است. در اصل بنیادین صلاحیت و مراقب حرفه‌ای، حسابدار حرفه‌ای باید اشخاص مشخص مانند صاحبکاران و سازمانهای کارفرما را از محدودیتهای ذاتی خدمات یا فعالیتهای حسابدار حرفه‌ای آگاه کند (بند آر۳/۱۱۳ (R113.3) را ببینید). افزون بر این، افشای ماهیت تضاد منافع در بخش ۲۱۰ (تضاد منافع) برای حسابداران حرفه‌ای شاغل در کسب‌وکار و بخش ۳۱۰ (تضاد منافع) برای حسابداران حرفه‌ای شاغل در خدمات عمومی، همراه با افشای اطلاعات مربوط به حق الزحمه برای ارکان راهبری صاحبکار حسابرسی در بخش ۴۱۰ (حق الزحمه)، نمونه‌های افزوده از اقدام «شفاف» است که طبق مقررات آیین، به‌وسیله حسابدار حرفه‌ای انجام می‌شوند.

با توجه به اهمیت اعتماد و شفافیت در عصر دیجیتال، کارگروه فناوری بر این باور است که زبان گویاتر درباره مسئولیت حسابدار حرفه‌ای برای شفاف بودن در فعالیتهای حرفه‌ای خود، ممکن است در آیین ضروری باشد. در این زمینه، کارگروه اشاره می‌کند که هم خدمات غیراطمینان‌بخشی و هم پروژه‌های حق الزحمه هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران، به اهمیت شفافیت از دیدگاه استقلال استناد می‌کنند. در نتیجه، این پروژه‌ها پیش‌نویسهایی تهیه کرده‌اند که بر آن اساس، بنگاه‌ها باید اطلاعات مربوط به مقررات

حرفه‌ای و اصل بنیادین: صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای).

• اقدام منصفانه ممکن است بر حسن شهرت حرفه نیز اثر بگذارد (اصل بنیادین: رفتار حرفه‌ای).

در حال حاضر در آیین، اصل بنیادین درستکاری، با ملزم کردن حسابدار حرفه‌ای به روراست و صادق بودن و همچنین با توضیح اینکه این اصل به تعامل منصفانه و صداقت دلالت دارد، به مفهوم انصاف اشاره می‌کند. اگرچه، بعضی ممکن است اینگونه دریابند که برای حسابدار حرفه‌ای هیچ الزامی مبنی بر منصفانه اقدام کردن وجود ندارد. افزون بر این، هیچ رهنمودی در این باره وجود ندارد که این مفهوم در زمینه انجام فعالیتهای حرفه‌ای، به چه معناست.

پس از مشورت، کارگروه فناوری به این باور رسید که بهبود بیشتر در آیین به منظور دربرگرفتن مفهوم انصاف، به‌علل زیر، ضروری نیست:

• ممکن است بحث شود که در حال حاضر هم رعایت اصول بنیادین و کاربرد مناسب چارچوب مفهومی، اطمینان‌بخشی لازم مبنی بر اقدام بر اساس انصاف حسابدار حرفه‌ای را فراهم می‌کند.

• تغییرهای پیشنهادی در آیین که در پیش‌نویس پیشنهادی نقش و طرز فکر مطرح شده، مانند فراگیری «داشتن یک ذهن پرسشگر» و مطالب راهنما درباره جانبداری در بخش ۱۲۰، ریسک اقدام غیرمنصفانه حسابدار حرفه‌ای را کاهش خواهد داد.

• کارگروه فناوری همچنین تایید می‌کند که عبارت «انصاف» یک مفهوم از پیش پذیرفته است که ممکن است توسعه یک دیدگاه جهانی درباره چگونگی به‌کارگیری این مفهوم را دشوار سازد.

شفافیت

گذار دیجیتال در کسب‌وکار و جامعه، منجر به درخواست بیشتر و انتظار عمومی برای شفافیت کسب‌وکارها و سازمانها در تعامل با مشتریان و دیگر ذینفعانشان شده است. با حجم زیاد داده‌های خصوصی افراد که به‌وسیله کسب‌وکارها، دولتها و دیگر سازمانها جمع‌آوری و استفاده می‌شود، انتظار عمومی و تقاضای بیشتری از این نهادها وجود دارد تا نشان دهند که به‌حیث شخصی افراد احترام گذاشته می‌شود. سهامداران

پیشنهاد ۳

کارگروه فناوری پیشنهاد می‌کند که هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران، اضافه کردن مطالب کاربردی جدید به زیربخش ۱۱۳ برای توضیح مسئولیت حسابدار حرفه‌ای برای شفاف بودن را در نظر بگیرد، که در حال حاضر در آیین به‌روشنی بیان نشده است. شرایطی که بر گستره شفافیت مناسب اثر می‌گذارند (برای مثال، در حسابرسی، نوع و زمان‌بندی رویه‌های حسابرسی، و در کسب‌وکار، اطلاعات تجاری اختصاصی) باید در نظر گرفته شود.

توضیح‌پذیری

کارگروه فناوری بر این باور است که حسابدار حرفه‌ای باید دارای دانش و مهارت‌های لازم برای توضیح چگونگی گرفتن یک تصمیم یا فرایند تصمیم‌گیری باشد، به‌گونه‌ای که نسبت به پشتوانه مستحکم آن تصمیم، اعتمادسازی کند. همزمان با پیچیده‌تر شدن الگوریتم‌های ماشین در طی زمان و شروع به‌عمل کردن مشابه «جعبه سیاه»، اهمیت دارد که حسابداران حرفه‌ای راه‌هایی برای توضیح تصمیم‌های خود، بدون نیاز به موشکافی الگوریتم‌ها پیدا کنند.

کارگروه فناوری اشاره می‌کند که اصل بنیادین صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای در زیربخش ۱۱۳، حسابدار حرفه‌ای را ملزم می‌کند دانش و مهارت‌های حرفه‌ای لازم را کسب و حفظ کند، که شامل داشتن آگاهی و درک مستمر نسبت به پیشرفت‌های فنی، حرفه‌ای و کسب‌وکاری مربوط می‌شود. کارگروه بر این باور است که مطالب در زیربخش ۱۱۳ به‌میزان کافی نیاز حسابدار حرفه‌ای به داشتن دانش و مهارت‌های لازم برای توضیح تصمیم‌ها را پوشش می‌دهد و انجام این اصلاحیه‌ها ضروری نیست.

پاسخگویی

کارگروه بر این باور است که انتظار عمومی وجود دارد، و در نتیجه برای حسابدار حرفه‌ای در جهت منافع عمومی خواهد بود اگر درباره تصمیم‌ها، اقدام یا نتایجی که حسابدار حرفه‌ای نسبت به آنها مسئول است، پاسخگو باشد. پاسخگویی ورای متهم کردن شخص به‌هنگام خوب پیش رفتن امور، و مجازات کسی است که خطا کرده است. همانطور که در گزارشی که به‌تازگی

خدمات غیراطمینان‌بخشی و حق الزحمه تخصیص یافته به صاحبکاران حسابرسی را برای ارکان راهبری و عموم مردم افشا کنند.

سازگار با مفهوم شفافیت، بر اساس پیش‌نویس‌های خدمات غیراطمینان‌بخشی و حق الزحمه، کارگروه فناوری به این دیدگاه شکل داده است که در زمانهای تغییر فناوری یا دیگر انواع تغییر و بی‌اطمینانی، حسابدار حرفه‌ای دارای مسئولیتی فراگیر مبنی بر شفاف بودن، با در نظر گرفتن شرایط به‌گونه‌ای مناسب، هنگام انجام فعالیتهای حرفه‌ای است، و این مسئولیت باید به‌صورت برجسته‌تر در آیین به تصویر کشیده شود. در تعیین شرایط و سطح شفافیت مناسب، حسابدار حرفه‌ای باید قضاوت حرفه‌ای به‌کار ببندد. همچنین، شفافیت از رعایت اصول بنیادین پشتیبانی می‌کند. شفافیت در باب چگونگی گرفتن تصمیم‌ها، به‌کارگیری فرایندها، به‌دست آمدن اطلاعاتی که حسابدار حرفه‌ای بر آن اتکا کرده است، و برای حساب‌رسان، چگونگی استفاده از هوش مصنوعی در کار حسابرسی، نمونه‌هایی از شرایطی است که در آن می‌توان با شفافیت به آثار احتمالی فناوری بر رفتار حرفه‌ای حسابدار حرفه‌ای پرداخت.

بر اساس این ملاحظات، کارگروه فناوری پیشنهاد می‌کند که هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران، اضافه کردن مطالب کاربردی جدید به زیربخش ۱۱۳ برای توضیح مسئولیت حسابدار حرفه‌ای برای شفاف بودن را در نظر بگیرد، که در حال حاضر در آیین به‌روشنی بیان نشده است. برای انجام این کار، هیئت باید نسبت به شرایطی که بر گستره شفافیت مناسب اثر می‌گذارد، آگاه باشد (برای مثال، در حسابرسی، نوع و زمان‌بندی رویه‌های حسابرسی، و در کسب‌وکار، اطلاعات تجاری اختصاصی).

کارگروه فناوری همچنین در نظر گرفت که مفهوم شفافیت با قضاوت حرفه‌ای پیوند دارد، زیرا هر دو عامل مهم فرایند تصمیم‌گیری هستند. حسابدار حرفه‌ای باید بتواند نشان دهد که چگونه قضاوت حرفه‌ای را به‌کار بسته است و پشتوانه یک تصمیم به‌چه اندازه است. کارگروه باور دارد که سودمند خواهد بود اگر رابطه بین شفافیت و قضاوت حرفه‌ای به‌عنوان بخشی از مطالب غیر الزام آور، پررنگ شود.

این باور است که مادامی که تمایل به پذیرش مسئولیت به طور گسترده در مطالب جدید پیشنهادی در پیش نویس پوشش داده می شود، جا برای ارتقای احتمالی آیین برای تقویت این جنبه از پاسخگویی در آیین وجود دارد.

اصل بنیادین صلاحیت و مراقبت حرفه ای که در زیربخش ۱۱۳ آیین مشخص شده، الزام حسابدار حرفه ای به برداشتن گامهای ضروری برای انجام مسئولیتهای خود، بندهای الف ۳/۱ تا ۳/۱۱۳ را ببینید (A3 to R113.3). کارگروه فناوری بر این باور است که این بندها ممکن است در آینده تقویت شوند، تا به شیوه ای روشن تر مفهوم پاسخگویی را با توجه به استفاده فزاینده از متخصصان مستقل و کارگزاران هوشمند، توضیح دهند.

کارگروه فناوری مطالب مربوط به اتکا به کار دیگران در بندهای آر ۲۲۰/۷ تا الف ۲۲۰/۷ (R220.7 to 220.7) (A1 آیین و همچنین اصلاحیه های پیشنهادی در بند ۲۲۰/۷ در پیش نویس پیشنهادی نقش و طرز فکر را نیز بازبینی کرده است. کارگروه فناوری متوجه شده است که هیئت استانداردهای بین المللی اخلاق حرفه ای برای حسابداران در تصویب اصلاحیه های پیشنهادی در بند ۲۲۰/۷، موافقت کرده است که ارجاع پیشنهادی به اتکا به فناوری که توسط کارگروه نقش و طرز فکر پیشنهاد شده را حذف کند، با این دلیل که کارگروه فناوری دارای موقعیت بهتری برای در نظر گرفتن فراگیری هر کدام از ارجاع ها در این دو بند است. با انعکاس موضوع، هیئت باید گنجاندن مطالبی درباره اتکا به فناوری در بندهای آر ۲۲۰/۷ و الف ۲۲۰/۷، به عنوان بخشی از فعالیتهای پس از مرحله ۱ اقدام فناوری را در نظر بگیرد.

کارگروه فناوری همچنین دریافت که هیچ بخش یا مطلب متناظری درباره تهیه و ارایه اطلاعاتی که به طور ویژه به موضوع اتکای حسابدار حرفه ای به کار دیگران در بخش ۳ آیین پیرو دارد، وجود ندارد. با در نظر گرفتن چگونگی به کارگیری مقررات به کارگیری در بندهای ۲۰۰/۴ (ب) و آر ۳۰۰/۵ تا الف ۳۰۰/۵ در چنین موقعیتهایی، کارگروه نتیجه گرفت که هرگونه بازبینی مقررات به کارگیری می تواند در آینده به عنوان بخشی از بازبینی استقرار هیئت از آیین اصلاح شده و بازسازی شده در آینده پرداخته شود.

توسط انجمن حسابداران خبره انگلستان و ولز^{۱۳} با عنوان «فناوریهای جدید، اصول اخلاقی و پاسخگویی» منتشر شد، تاکید شد که چارچوب صحیح پاسخگویی به عنوان محرک اقدام مناسب در لحظه، برای پرهیز از خجالت و شرمندگی در آینده، عمل می کند.

همزمان با پیچیده تر شدن خروجی فعالیتهای حرفه ای و یکپارچه تر شدن خدمات، هم حسابداران حرفه ای شاغل در کسب و کار و هم حسابداران حرفه ای شاغل در بخش عمومی، به کار متخصصان فن و همچنین به برונدهای حاصل از فناوری مانند سامانه های هوش مصنوعی، متکی تر می شوند. در حالیکه کارگزار هوشمند در این نقطه هیچ مسئولیت قانونی، اخلاقی یا معنوی ندارد، اتکا به کار تولید شده توسط چنین کارگزاری، از بسیاری جهات با اتکا به کار یک کارگزار انسانی مانند یک کارمند رتبه پایین تر یا یک متخصص فن، تفاوتی ندارد.

با در نظر گرفتن پاسخگویی مناسب حسابدار حرفه ای هنگام عمل کردن در محیط حرفه ای مبتنی بر توانمندی فناوری، کارگروه فناوری به این دیدگاه رسیده است که حسابداران حرفه ای باید (۱) تمایل داشته باشند مسئولیت کار خود را بپذیرند، فارغ از این که آیا دیگر کارگزاران انسانی یا هوشمند به نتیجه گیریه و فرایندهای تصمیم گیری آنان کمک کرده اند یا خیر، و (۲) برای کسب اطمینان از این که وظایف خود را به طور مناسب انجام داده اند، گامهای ضروری را بردارند. در دستیابی به این دیدگاه، کارگروه فناوری همچنین تصدیق می کند که در محیط کاری پیچیده امروز، که حسابداران حرفه ای بیشتر و بیشتر بر تصمیمهای گرفته شده توسط ماشینها اتکا می کنند، مسئولیت باید با دیگر کارگزاران انسانی که ارتباط سببی با تصمیم دارند، به اشتراک گذاشته شود، مانند توسعه دهندگان فناوری.

با توجه به داشتن تمایل به پذیرش مسئولیت، کارگروه فناوری در نظر می گیرد که این مفهوم با اصل بنیادین درستکاری در زیربخش ۱۱۱ به خوبی همسو است، از آنجا که این اصل، حسابدار حرفه ای را ملزم می کند روراست و صادق باشد. در این خصوص، کارگروه فناوری همچنین مطالب جدید پیشنهادی در پیش نویس نقش و طرز فکر در زمینه داشتن عزم به اقدام مناسب هنگام رویارویی با معضله یا موقعیتهای مشکل را در نظر گرفته است. کارگروه فناوری بر

پیشنهاد ۴

کارگروه فناوری به هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران پیشنهاد می‌کند که تقویت مفهوم پاسخگویی را در آیین با موارد زیر در نظر بگیرد:

• گنجاندن مطالب جدید در زیربخش ۱۱۱ درباره تمایل حسابدار حرفه‌ای به پذیرش مسئولیت. این موضوع نیازمند در نظر گرفتن این نکته است که آیا در حال حاضر این جنبه از پاسخگویی به میزان کافی در مطالب پیشنهادی جدید در زیربخش ۱۱۱ در پروژه نقش و طرز فکر هیئت پوشش داده شده است یا خیر.

• توضیح روشن‌تر مفهوم پاسخگویی در زیربخش ۱۱۳ با توجه به استفاده فزاینده از متخصصین مستقل و کارگزاران هوشمند.

• گنجاندن ارجاع مناسب به فناوری در مقررات مربوط به اتکا به کار دیگران در بخش ۲۲۰. ملاحظات بیشتری نیز باید درباره چگونگی پیشبرد این تغییرها به بهترین شکل، با توجه به پروژه نقش و طرز فکر هیئت انجام شود.

کارگروه فناوری همچنین پیشنهاد می‌کند که هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران، به عنوان بخشی از تعهد راهبردی خود به انجام بازبینی استقرار آیین تجدیدنظرشده و بازسازی شده، اثربخشی «مقررات کاربردپذیری» را که در بندهای ۲۰۰/۴ (ب) و ۳۰۰/۵ تا ۳۰۰/۵ الف ۱ (200.4(b), R300.5 to 300.5 A1) تعیین شده است، با در نظر گرفتن بخش ۲۲۰ د (220.d.)، در نظر بگیرد.

حریم شخصی و رازداری

مفهوم حریم شخصی ارتباط نزدیکی با مفهوم رازداری دارد. در مورد اطلاعات، حریم شخصی مربوط به حق قانونی یک فرد برای حفاظت، کنترل و دسترسی به اطلاعات یا داده‌های شخصی وی است. در مقابل، رازداری به چگونگی حفاظت اطلاعات شخصی یا دیگر اطلاعاتی که باید محرمانه بمانند (مانند اطلاعات دارای حساسیت تجاری) از دسترسی غیرمجاز، مربوط می‌شود.

کارگروه فناوری با خبر است که هنگام در نظر گرفتن چگونگی حفاظت از حریم شخصی، باید توجه لازم به این نکته مبذول شود که مالکیت اطلاعات شخصی در هر حوزه

گزارشگری چگونه دیده می‌شود. بعضی ذینفعان اشاره کردند که در حالی که بعضی حوزه‌های گزارشگری، مالکیت اطلاعات خصوصی را با اشخاص می‌دانند، بقیه حوزه‌ها اطلاعات خصوصی را در مالکیت شرکتها یا ایالت می‌دانند.

در اقتصاد «اطلاعاتی» امروز که داده‌ها از طرف بسیاری به عنوان شکل جدیدی از دارایی به حساب می‌آیند، به اشتراک‌گذاری و استفاده از مقادیر زیاد داده‌های دیجیتال برای ایجاد ارزش برای کسب‌وکارها، کارمندان، مشتریان و صاحبکاران، پذیرفته شده (و به نوعی مورد انتظار) است. فناوری همچنین اجازه داده است که داده‌ها تکثیر شده و آسانتر و سریعتر منتقل شوند، که این امر منجر به مخاطره‌هایی برای یکپارچگی و امنیت داده می‌شود. با جریان مجموعه‌های بزرگ داده که اغلب شامل اطلاعات شخصی و دیگر اطلاعات حساس هستند، حفاظت از اطلاعات محرمانه، تبدیل به یک مسئله در خور توجه می‌شود که بنگاه‌ها و دیگر سازمانهایی که دسترسی به این مجموعه‌های داده دارند، باید این مسئله را در نظر بگیرند. با رشد دسترسی پذیری و استفاده از کلان داده، نیاز به توسعه و استقرار راهبری و چارچوبهای مناسب داده نیز وجود دارد، که در میان دیگر موارد، شامل گردآوری، استفاده و افشای اطلاعات شخصی و حساس، و همچنین تدابیر ایمن‌سازی علیه سوءاستفاده باشد. کارگروه از طریق ذینفعان شنیده است که حرفه، با توجه به نقش سنتی خود در پرداختن به داده‌های مالی و دیگر داده‌های حساس، و نقشی که در تدوین استانداردها دارد، دارای موقعیت مناسب برای کمک به گفتگو درباره نیاز به چارچوبهای راهبری اثربخش برای داده است. برای مثال، این مفاهیم در گزارش انجمن حسابداران حرفه‌ای رسمی

کانادا^{۱۴} با عنوان «مسیر پیش‌رو: تبدیل دیدگاه‌ها به اقدام»، منعکس شده‌اند. انجمن حسابداران حرفه‌ای رسمی کانادا بیان می‌کند که حرفه حسابداری دارای موقعیت مناسب برای استفاده از ویژگیهای مرکزی خود، از جمله اعتماد و یکپارچگی و مسئولیت حرفه برای اقدام در جهت منافع عمومی است، تا راهبری موردنیاز برای داده و همچنین اطمینان بخشی فراهم کند، از این که تصمیمها بر مبنای ارزشی که داده‌ها فراهم می‌آورند، گرفته می‌شوند. بحث مطرح‌شده در بخش ۳۵۰ (حضانت داراییها) مربوط به حضانت داراییها در زیربخش داده

به‌روشنی این مفهوم را به‌عنوان یادآور اهمیت برای حسابداران حرفه‌ای در بر بگیرد.

• آیا حسابداران حرفه‌ای باید مجاز، و به‌احتمال، تشویق شده یا ملزم باشند که اطلاعات بیشتری افشا کنند، زیرا انتظار عمومی برای شفافیت در عصر دیجیتال همچنان در حال افزایش است.

پیشنهاد ۵

کارگروه فناوری پیشنهاد می‌کند که هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران، تجدیدنظر در زیربخش ۱۱۴ را، با توجه به دسترس‌پذیری و استفاده افزایش‌یافته از داده‌های شخصی و دیگر داده‌های حساس، در نظر بگیرد، تا به‌مسایل مربوط به حریم شخصی و نیاز به حفاظت فعال از اطلاعات، توجه کافی مبذول شود.

پانوشتها:

- 1- International Code of Ethics for Professional Accountants (the Code)
- 2- Technology Working Group (TWG)
- 3- Proposed Revisions to the Code to Promote the Role and Mindset Expected of Professional Accountants (Role and Mindset ED)
- 4- International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA)
- 5- Artificial Intelligence (AI)
- 6- Deep Machine Learning
- 7- Big Data
- 8- Automation Bias
- 9- Microsoft
- 10- IBM
- 11- European Commission (EC)
- 12- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)
- 13- The Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW)
- 14- Chartered Professional Accountants of Canada (CPA Canada)

منبع:

• IESBA Technology Initiative Phase 1 Final Report, IESBA, December 2019

به‌عنوان دارایی را نیز ببینید.

با مرور مطالب درباره اصل بنیادین رازداری که در زیربخش ۱۱۴ آیین تبیین شده است، کارگروه فناوری به‌این دیدگاه رسیده است که این زیربخش باید در آینده بهبود یابد. کارگروه دریافت که در میان دیگر مسایل، موارد زیر ممکن است نیاز به‌ملاحظه بیشتر از طرف هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران داشته باشد:

• آیا زبان و واژگان باید به‌روز شود، تا ریسک‌های جدید مانند استفاده از رسانه‌های اجتماعی، استفاده از ذخیره ابری و دیگر تغییرها در مفهوم رازداری را در نظر بگیرد. حین در نظر گرفتن چگونگی مدرن‌سازی ممکن برای زیربخش ۱۱۴، بازبینی اصول راهبری و قوانین حریم شخصی کنونی نیز می‌تواند سودمند باشد.

• آیا مطالب باید کمتر تشریحی باشد و سپس در سطوح بالاتر اصول خلاصه شود تا از ریسک منسوخ شدن پرهیز شود.

• آیا زیربخش ۱۱۴ باید دیگر جنبه‌های نظارت بر داده و اطلاعات را، فراتر از «استفاده» و «افشا» پوشش دهد. دیگر مراحل نوعی چارچوب کنترل چرخه عمر مدیریت داده از جمله جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، انتقال، پردازش و امحا است.

• آیا واژه‌هایی مانند «داده»، «اطلاعات» و «اطلاعات محرمانه» باید تعریف شوند.

• آیا باید مفهومی برای مقیاس‌پذیری در آیین وجود داشته باشد، که به‌موجب آن، اقدامی که باید برای حفاظت اطلاعات محرمانه انجام شوند، به‌میزان حساسیت اطلاعات بستگی داشته باشد (برای مثال حساسیت بیشتر درباره اطلاعات مرتبط با سلامت، نژاد، زیست‌سنجی و باورهای مذهبی).

• افزون بر مسئولیت مبنی بر افشا نکردن اطلاعات محرمانه، آیا باید مسئولیتی مبنی بر تضمین حفاظت چنین اطلاعاتی در مقابل حمله سایبری یا دیگر شکلهای دستبرد وجود داشته باشد. کارگروه بر این باور است که هرگروه پیشنهادی برای تقویت اصل بنیادین رازداری، باید همراه با جمع‌آوری اطلاعات درباره موضوع امنیت سایبری و جرایم سایبری باشد.

• در حالی‌که مطالب به‌اندازه کافی گسترده است که حفاظت از حق اشخاص برای حریم شخصی را در بر بگیرد، کارگروه فناوری در نظر گرفت که ممکن است مناسب باشد اگر آیین

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

دستورالعمل حسابرسی

پرونده جاری

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

دستورالعمل حسابرسی

پرونده دائم

دستورالعمل حسابرسی - پرونده دائم و جاری

کیفیت کار حسابرسی تابع عوامل و متغیرهای متعددی است که منظومه آنها پایه حفظ اعتبار حسابرسی در جامعه و رعایت اصول و ضوابط حرفه‌ای است.

استانداردهای حسابرسی با کیفیت و دستورالعمل اجرای این استانداردها از مهم‌ترین عوامل حسابرسی با کیفیت در حرفه حسابرسی است. استانداردهای حسابرسی ایران منطبق با آخرین استانداردهای بین‌المللی حسابرسی است و استانداردهای بین‌المللی عصاره تلاش جهانی حرفه حسابرسی است. لذا کیفیت استانداردهای حسابرسی در بالاترین سطح جهانی است.

اما دستورالعمل حسابرسی همگام با تغییرات استانداردهای حسابرسی اصلاح نشده بود و این نارسایی بر کیفیت خدمات در سازمان حسابرسی و حرفه حسابرسی در ایران آثار منفی داشته است. وجود دستورالعمل به‌روز برای اجرای اثربخش استانداردهای حسابرسی اجتناب‌ناپذیر است. در تدوین دستورالعمل حاضر، تمام الزامات استانداردهای حسابرسی و مقررات مرتبط با حرفه حسابرسی مدنظر قرار گرفته است.

لذا از ابتدای سال ۱۳۹۸، با دستور مدیرعامل محترم سازمان حسابرسی جناب آقای دکتر **موسی بزرگ‌اصل**، تدوین دستورالعمل جدید حسابرسی در دستور کار قرار گرفت. برای این منظور، با پیشنهاد و راهنمایی ایشان، دستورالعمل حسابرسی تهیه شده توسط شرکت PCP که با مشارکت انجمن حسابداران خبره انگلستان (ACCA) تهیه شده است، به عنوان مبنایی برای شروع کار انتخاب گردید. اما در طی فرایند تدوین دستورالعمل از منابع متعدد دیگری نیز استفاده شد.

دستورالعمل حاضر برای شرکت‌های بزرگ و متوسط تدوین شده است. ویژگی‌های اصلی این دستورالعمل عبارتند از:

ادعا محور بودن - تمام مراحل از ارزیابی کنترل‌های داخلی و تعیین خطر کنترل، خطر ذاتی، خطر بررسی‌های تحلیلی، و خطر در سطح ادعاها تا انجام آزمون‌های محتوا، همگی مبتنی بر ادعاهای مدیریت می‌باشد.

خطر محور بودن - طبق الزامات استانداردهای حسابرسی، حسابرس باید خطر را در سطح صورت‌های مالی و در سطح ادعاها ارزیابی کند. خطر در سطح ادعاها نیز متشکل از دو خطر ذاتی و کنترل می‌باشد. در این دستورالعمل نیز فرایند ارزیابی خطر دقیقاً مبتنی بر همین الزامات است. حسابرس در شناخت واحد تجاری و محیط آن در مرحله برنامه‌ریزی، خطر در سطح صورت‌های مالی و خطر در سطح ادعاها را مشخص می‌کند و نتیجه این ارزیابی‌ها در تعیین اندازه نمونه و سطح اهمیت در اجرا و همچنین ماهیت و میزان آزمون‌های محتوا تاثیرگذار می‌باشد. ادعا محور بودن و خطر محور بودن این دستورالعمل منجر به افزایش هم‌کارایی و هم اثربخشی حسابرسی خواهد گردید.

یکپارچگی - این دستورالعمل مبتنی بر آخرین استانداردهای حسابرسی است و در نتیجه تمام مجموعه به هم پیوسته و هماهنگ می‌باشد. قضاوت محور بودن - نکته قابل توجه دیگری که در سرتاسر این دستورالعمل مشاهد می‌شود، وجود مراحل متعدد نیازمند اعمال قضاوت حرفه‌ای می‌باشد. در این دستورالعمل در تمام مراحل ارزیابی خطر (خطر در سطح صورت‌های مالی، خطر کنترل، خطر ذاتی و خطر بررسی‌های تحلیلی)، تعیین سطح اهمیت، نمونه‌گیری، و نتیجه‌گیری، همواره قضاوت حرفه‌ای حسابرس نقش پررنگی دارد.

کیفی بودن - تقریباً در تمام موارد ارزیابی خطر، ارزیابی‌ها به صورت کیفی در قالب سه سطح «بالا»، «پایین»، و «متوسط» ارزیابی می‌شوند نه در قالب اعداد. این موضوع دست حساب را برای اعمال قضاوت حرفه‌ای باز می‌گذارد.

HESABRAS

List of Contents:

Lectures: World Ethics Day Webinar

- 14 ■ Ethics Lessons; Closing Remarks at the World Ethics Day Webinar
M. Bozorg-assl, Ph.D.
- 16 ■ Pragmatic Ethics
S.M.R. Fatemi
- 20 ■ The Importance of Ethics Role in Accounting Profession
H. Naderian
- 26 ■ Attaching to the Cod of Conduct
M.J. Saffar
- 34 ■ Implications of New Developments on the Professional Conduct
Y. Mokarami, Ph.D.

Interview

- 40 ■ Ethics, A Cultural Phenomenon
Talk to: R. Royae, Ph.D.

Articles

- 46 ■ Professional Ethics; Exemplar
A. Soheilipour, F. Eskandar Bayati
- 50 ■ An Overview of Ethics, and Professional Conduct
L. Lotfalian
- 54 ■ Behavior Influenced by Ethics
Gh. Salami
- 58 ■ Ethics; From Philosophy and Literature to Accounting Profession
A. Fakharian
- 64 ■ Findings and Recommendations for Enhancement To The Code
M. Amiri

IESBA International Ethics Standards Board for Accountants®

GLOBAL
ETHICS
DAY 2021

IFRS®

IFAC International Federation of Accountants

مجله تحلیلی،
اطلاع رسانی، پژوهشی
سازمان حسابرسی

- با حضور در گروه مشترکان ارجمند مجله حسابرسی از دریافت به موقع و مطمئن مجله برخوردار شوید.
- با اشتراک و دریافت مرتب مجله حسابرسی، آرشیوتان را کامل کنید.
- هزینه پستی مشترکان بر عهده مجله حسابرسی است.
- استادان و دانشجویان دانشگاه‌ها با دریافت اشتراک مجله حسابرسی از تخفیف ویژه برخوردار خواهند شد.
- مشترکان مجله حسابرسی می‌توانند مطالب مجله را به صورت دیجیتال نیز دریافت کنند.

مشترک حقیقی	مشترک حقوقی
نام:	نام مشترک:
نام پدر:	وابسته به:
شغل:	نام شخص دریافت کننده:
میزان تحصیلات:	سمت:
شروع اشتراک از شماره:	شروع اشتراک از شماره:
تعداد درخواست از هر شماره:	تعداد درخواست از هر شماره:

شهر:	استان:	کد پستی:	صندوق پستی:
تلفن:	دورنویس:	پست الکترونیک:	
نشانی:	تلفن همراه:		

شماره حساب: ۴۰۰۱۰۰۰۶۰۴۰۰۵۳۷۲ بنام سازمان حسابرسی

شماره شباه: IR۵۱۰۱۰۰۰۰۴۰۰۱۰۰۰۶۰۴۰۰۵۳۷۲

شناسه واریز: ۳۷۹۰۰۰۶۷۴۲۶۷۵۰۰۰۱۰۰۱۰۱۰۱۱۳۶۳۳۲

آدرس: تهران - میدان فاطمی - خیابان چهلستون - نبش کوچه دوم - پلاک ۴۶

شماره فاکس: ۰۲۱-۸۸۹۵۱۲۰۹

شماره تلفن: ۰۲۱-۸۸۹۵۳۱۱۹

مبلغ اشتراک (دو سال و نیم): ۲۰۰٫۰۰۰ تومان

اگر مجله جدید ظرف سه ماه از دریافت آخرین شماره، به دستتان نرسید، لطفاً با دفتر مجله تماس بگیرید.

HESABRAS

HESABRAS
(AUDITOR)

Bimonthly Publication

No.: 115

Nov. 2021

Licence Holder
Audit Organization

Director
Akbar Soheily Pour

Editor
Yadollah Mokarami, Ph.D., CPA

No. 46, 2nd Alley, Chehel-soton St., Fatemi Sq., Tehran, IRAN

Postal Code: 14316-64141

Tel: 88953119

Fax: 88951209

Email: editor@hesabras.org

www.hesabras.org

شماره ۳ خرداد ۱۳۹۹

سامانه همکاران سازمان | سامانه فروش آنلاین نشریات

صفحه اصلی | درباره سازمان | خدمات سازمان | سامانه های سماح و میز خدمت | ارتباطات و اطلاع رسانی

پذیرش مسئولیت در قبال جامعه از ویژگی های شاخص هر حرفه است و مقبولیت هر حرفه به میزان مسئولیتی بستگی دارد که آن حرفه در جامعه به عهده می گیرد. جامعه ای که حرفه حسابداری با آن سر و کار دارد متشکل از صاحبکاران، سرمایه گذاران، دولت، اعتباردهندگان، کارکنان، کارفرمایان و سایر اشخاصی است که در جهت تصمیم گیری های آگاهانه خود به نتایج کار حسابداران حرفه ای اتکا می کنند. چنین اتکایی برای حرفه حسابداری در قبال حفظ منافع عمومی ایجاد مسئولیت می کند.

بند ۶ آیین رفتار حرفه ای

میز خدمت الکترونیکی

خدمات سازمان حسابداری

سامانه های سماح

رویدادهای مهم سازمان

اخبار تدوین استانداردها

اخبار عمومی

پیوندهای سازمان

• نهاد ریاست جمهوری
• وزارت امور اقتصادی و دارایی
• اداره کل نظارت بر ذیحسابها

• نشریه حسابداری
• نشریه پژوهشهای کاربردی در گزارشگری مالی
• گزارشگری مالی (IFRS)

ارتباط با ما

• کمیته های سازمان حسابداری
• پیشنهادات و انتقادات
• پرسش و پاسخ متداول

تماس با ما

نشانی: دفتر مرکزی: میدان آرژانتین - خیابان شهید احمد قهر - خیابان شهید احمدیان (۱۵) - شماره ۷
تلفن: ۰۲۱-۸۷۱۸۲۱۳۰

ارتقای سطح کیفی خدمات حسابداری و حسابداری

تقویم حسابداری

ارتباط مقاله

آخرین شماره نشریه

صمیم شماره

آرشیو نشریه حسابداری

موضوعات مجوری

ورود اعضا

فرآیند از اخبار

کتاب مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی منتشر شد

کتاب «مدیریت ریسک بنگاه اقتصادی» تألیف دکتر نظام الدین رحیمیان و خانم آتنا خاتون منتشر شد.

۳۱ شهریور ۱۴۰۰ (۱۶:۴۹)

سمینارها و دوره‌های آموزشی

نهمین کنفرانس بین المللی مدیریت امور مالی، تجارت، بانک، اقتصاد و حسابداری، 29 مهر 1400

اولین کنفرانس ملی کاربرد دانش و اصول حسابداری در کارآفرینی و کسب و کارها، 26 خرداد 1401

چهاردهمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، 27 آبان 1400

هفتمین کنفرانس بین المللی تحقیقات بین رشته ای در مدیریت، حسابداری و اقتصاد در ایران، 30 بهمن 1400

ادامه رویدادها را ببینید

مراجع جدید

نشریه حسابداری

شماره آینده حسابداری

آخرین شماره نشریه حسابداری

Exploring the IESBA Code, the Building Blocks
IFAC Benchmarking Global Practice Sustainability Assurance (IFAC-AICPA-CIMA)
World Economic Forum Gatekeepers A Unifying Framework 2021 (WEF)
Exposure Draft management commentary (IASB)

حسابداری رفتاری
ترجمه: دکتر لقمان پاکروان
مبارزه با پولشویی: مبانی
ترجمه: معصومه امیری
جستجو در آیین اصول اخلاقی هیئت
استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای
برای حسابداریان
ترجمه: معصومه امیری

شماره آینده حسابداری

